



Oslo kommune

Vedtatt i Oslo bystyre
01.02.2017

Havnepromenaden i Oslo

Prinsipp- og strategiplan



Plan- og
bygningsetaten



FORORD

Prinsipp- og strategiplanen ble vedtatt av bystyret 1. februar 2017 som veiledende for det videre arbeidet med Havnepromenaden i Oslo.

Planen er en oppfølging av bystyrets vedtak om Fjordbyplanen av 27. februar 2008 (sak 77), punkt 6 d, hvor Bystyret ber Byrådet om «å sørge for at promenader langs hele sjøen er gjennomgående, brede nok og offentlig tilgjengelige hele døgnet».

Havnepromenaden skal binde Fjordbyens delområder og byrom sammen og skape en gjennomgående rekreativ sone langs fjorden, fra Skøyen i vest til Alnas utløp i øst, og den skal sikre tverrforbindelsen mellom byen og sjøen. God allmenn tilgjengelighet til promenaden ivaretas ved å skape sentrale adkomstpunkter fra byen.

Havnepromenaden skal tilby et variert byliv og invitere til opphold og aktivitet, både til lands og til vanns. Variasjonen i promenadens forløp oppstår mellom fjordlandskapet og bevegelsen gjennom de ulike delområdene.

Prosess

I 2012 ble det avholdt et parallelloppdrag med tre team. Det ene forslaget ble i 2013 bearbeidet videre til "Forslag til prinsipp- og strategiplan for Havnepromenaden i Oslo". Forslaget var på høring i perioden 18. november til 9. desember 2013. Det kom inn 26 merknader, både fra allmennheten og etatene. Forslaget ble etter dette revidert og oversendt Byrådet i februar 2014. Byrådet avga saken til bystyrets organer 23. juni 2016, sak 138/16.

Tverretatlig samarbeid

Planen er et resultat av et samarbeid som startet i 2011, mellom Bymiljøetaten, Byantikvaren, Eiendoms- og byfornyelsesetaten, Oslo Havn KF, Kulturetaten og Plan- og bygningsetaten, med sistnevnte som prosjektledende etat. Planen er utarbeidet av Oslo kommune, med konsulentbistand fra White arkitekter AB, Rodeo arkitekter AS og Marius Grønning, arkitekt MNAL.

15. november 2017
Oslo kommune



[16/01234-2]

Sak 7 Prinsipp- og strategiplan for Havnepromenaden i Oslo - Byrådssak 138 av 23.06.2016

Sendt til byrådet

Bystyret har behandlet saken i møtet 01.02.2017 sak 7

FORSLAG:

Forslag fremsatt i komiteen:

Pia Farstad von Hall på vegne av H fremmet følgende tilleggsforslag:

Bystyret ber byrådet legge til rette for bruk av Oslo kommunes visuelle profil der det er hensiktsmessig langs Havnepromenaden.

Victoria Marie Evensen på vegne av A, Pia Farstad von Hall på vegne av H, Beate Folkestad Habhab på vegne av MDG, Espen Ophaug på vegne av V og Camilla Wilhelmsen på vegne av F fremmet følgende tilleggsforslag:

Bystyret ber byrådet legge til rette for bruk av Havnepromenaden fra sjøsiden og legge til rette for bruk av fritidsbåt.

Camilla Wilhelmsen på vegne av F fremmet følgende tilleggsforslag:

Bystyret ber byrådet sørge for at den planlagte fjordbytrikken ikke realiseres.

Forslag fremsatt i bystyret:

Negar Enayati på vegne av R fremmet følgende tilleggsforslag:

Byrådet bes i løpet av 2017 legge frem et notat om utviklingsarbeidet på Havnepromenaden fra og med 2016.

Votering:

Byutviklingskomiteens innstilling pkt 1 og 2 ble enstemmig vedtatt.
Hs tilleggsforslag ble forkastet mot 20 stemmer (H og KrF)

Fs tilleggsforslag ble forkastet mot 4 stemmer (F)
Rs tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Etter dette er bystyrets vedtak:

1.
Rapporten " Havnepromenaden i Oslo, Forslag til prinsipp- og strategiplan" datert 18.02.2014 (vedlegg 1), skal være veiledende for det videre arbeid med Havnepromenaden.
2.
Bystyret ber byrådet legge til rette for bruk av Havnepromenaden fra sjøsiden og legge til rette for bruk av fritidsbåt.
- 3
Byrådet bes i løpet av 2017 legge frem et notat om utviklingsarbeidet på Havnepromenaden fra og med 2016.

Oslo bystyres sekretariat, den 03. februar 2017

Siv Songedal

Godkjent og ekspedert elektronisk

FLERTALLSBEMERKNINGER FRA BEHANDLING I BYUTVIKLINGSKOMITEEN

[16/01234-2]

MERKNADER:

Komiteen viser til at komiteen har fått prinsipp- og strategiplanen til behandling på et tidspunkt da store deler av promenaden allerede er etablert og har gitt Oslos befolkning verdifull tilgang til sjøen og havenarelaene. Komiteen merker seg at planen gir anbefalinger for videreutvikling som også vil skape nye og spennende muligheter for opplevelser og byliv.

I utviklingene av promenaden er temporære tiltak et virkemiddel for å prøve ut ulike aktiviteter og tilbud. Komiteen oppfordrer til å involvere ulike målgrupper i medvirkningsprosessene fremover og spesielt få frem flere attraksjoner for barn, og bidra til tilrettelegging for eldre og folk med bevegelseshemninger.

Komiteens flertall håper at Havnepromenaden i sin helhet skal fremstå som et foregangsprosjekt for bærekraftig design, gjennom både miljøvennlig materialvalg, universell utforming og tilrettelegging for biologisk mangfold. Et element i bærekraftig design bør være at installasjoner, materialer, beplantning osv. som inngår i temporære tiltak velges og utformes også med tanke på etterbruk og gjenbruk.

Komiteen mener at Havnepromenaden er sentral i utviklingen av Fjordbyen og har gjort sjøsiden allment tilgjengelig for publikum. Kommunens sterke satsing gjennom flere år på publikumsrettede tiltak i Fjordbyen har gitt gode resultater. Komiteen mener det er riktig å legge opp til en utvikling av Havnepromenaden der det visuelle uttrykket er preget av lokale trekk slik byrådet legger opp til.

Komiteen mener også det er viktig å legge til rette for bruk av sjøsiden i Oslo og at Havnepromenaden utformes slik at det blir tilgang til kaianleggene med fritidsbåt.

Komiteen mener at Oslo kommune har lagt frem en god plan for havnepromenaden, og at det er særlig bra at man har delt opp promenaden i delstrekninger som får hvert sitt preg. Det gjør at ulike brukergrupper kan finne sine «favorittsteder» langs promenaden, samt at det blir økt opplevelse å gå langs promenaden. Det at promenaden i tillegg knyttes sammen med felleselementer gjør at man får en følelse av helhet.

Oslo bystyes sekretariat, den 19. januar 2017

INNHold

VEDTAK I BYSTYRET	4
FLERTALLSBEMERKNINGER FRA BEHANDLING I BYUTVIKLINGSKOMITEEN	6
DEL I: TILNÆRMING	9
1. OPPDRAGET HAVNEPROMENADEN	10
2. IDEEN OM HAVNEPROMENADEN	14
2.1 Havnepromenadens rolle i byfornyelsen	14
2.2 Havnepromenaden som byromstype	15
2.3 Havnepromenadens egenskaper som offentlig rom	16
2.4 Tre ideer om promenade	17
2.5 Plankonsept og målsettinger	22
3. FRA IDÉ TIL RESULTAT: PRINSIPP- OG STRATEGIPLAN	24
3.1 Prosjekt og metode	24
3.2 Prinsipper	25
3.3 Strategi	25
DEL II: PRINSIPPER FOR UTFORMING OG UTVIKLING	27
4. INTRODUKSJON	28
4.1 Helhetsprinsipper og etableringsprinsipper	30
4.2 Gjenkjennbare elementer	50
4.3 Testbeds	52
4.4 Belysningsstrategi	54
4.5 Symboler brukt på kart	56
5. DELSTREKNINGER	58
5.1 Frognerstranda	61
5.2 Filipstad	73
5.3 Aker Brygge og Tjuvholmen	85
5.4 Rådhusplassen	97
5.5 Akershusstranda	109
5.6 Vippetangen	121
5.7 Bjørvika	133
5.8 Bispevika og Sørenga	145
5.9 Grønlia	157
DEL III: STRATEGI	169
6. BEHOV FOR ORGANISERING	170
6.1 Dagens aktører	170
6.2 Hvorfor organisering?	172
7. PLAN FOR MEDVIRKNING	180
8. EVENTSTRATEGI	182



An aerial photograph of a coastal city, likely Oslo, Norway, showing a dense urban area with a large harbor and several islands. The text "DEL I: TILNÆRMING" is overlaid in the center.

DEL I: TILNÆRMING

1. OPPDRAGET HAVNEPROMENADEN

BESKRIVELSE AV OPPDRAGET

Konsulentene skal utarbeide en utdypet Strategi- og prinsipplan for Havnepromenaden i Oslo og i tillegg en Handlingsplan for 2014/2016. Disse skal være vedlegg til byrådssaken som tentativt skal oversendes 15.12.13.

Sluttproduktene skal produseres i nært samarbeid med oppdragsgiver Oslo kommune, og være basert på samhandling med kommunale, statlige og private grunneiere.

Arbeidet tar utgangspunkt i utført arbeid med parallelloppdraget. Deler av innholdet i Strategi- og prinsipplanen anses som allerede utført i parallelloppdraget.

Parallelt med konsulentens arbeid med opsjonen skal Arbeidsgruppe Havnepromenaden supplere Gjennomføringsplan for 2014/2015 med nødvendige avtaler med grunneiere og forslag til finansiering med bevilgningsvedtak. Arbeidsgruppen skal også utarbeide Gjennomføringsplan frem mot 2030, som skal redegjøre for behov for omreguleringer og finansieringsmodell inkl. nødvendige avtaler.

OPPGAVEFORMULERING

Parallelloppdraget innebærer å utarbeide en Prinsipplan for utforming for Havnepromenaden. Prinsipplan for utforming skal være veiledende for pågående/fremtidige planer i området, og skal være veiledende for behandling av saker etter Plan- og bygningsloven og for opparbeidelse av havnepromenaden.

I parallelloppdraget gjorde teamet den faglige vurderingen at en prinsipplan for utforming måtte suppleres med en rekke ulike strategier. Strategier som gir føringer til hvordan Havnepromenaden kan utvikles til å bli et bærekraftig offentlig rom i en etableringsprosess gjennom bl.a. organisering, gjennomføring og medvirkning. Begrepet "testbeds" ble etablert, og handler om å teste ulike programmer langs Havnepromenaden og skape forutsetninger for en robust utvikling.

Innlevert materiale fra parallelloppdrag: <http://www.prosjekt-fjordbyen.oslo.kommune.no/havnepromenaden/>

Evalueringsrapport av gjennomført parallelloppdrag om havnepromenaden

Utdrag fra evalueringsrapport:

"Erfaring med utvikling av havnepromenader viser at det ofte er en utfordring å finne den rette balansen mellom private og offentlige interesser inklusive havnevirksomhet – særlig når det gjelder områder, hvor boliger er plassert tett inn til

vannet. Vil man i fremtiden minimere konflikter og behovet for forbudsskilt og overvåkning, så krever det oppmerksomhet allerede i designfasen for å avbalansere livet på den offentlige promenaden med boligseiers behov for naturo og privatliv.

Forslagene arbeider overveiende implisitt med en forestilling om at Havnepromenaden er en allmenning, som naturlig henvender seg til alle. I det kommende arbeid med å utvikle en prinsipplan bør man overveie å se nærmere på denne antagelsen.

I forhold til den oppgaven kommunen står overfor er forslaget fra team W/R mest overbevisende og demonstrerer kompetanse til å integrere prosess, økonomi, organisering og design - elementer som alle inngår i en samlet strategi- og prinsipplan. Særlig overbevisende er visjonen, den analytiske tenkning og ideen om testbeds.

I forhold til utvikling av et romlig konsept og designstrategier rommer forslaget fra team GHA mange brukbare elementer: Det enkle grep med å oppfatte promenaderommet som en kombinasjon av destinasjoner og forbindelser, et konsekvent fokus på tilgjengelighet på alle nivåer, og ideen med å ta utgangspunkt i eksisterende havneinventar i utformingen av et gjennomgående visuelt element er overbevisende ideer.

Alle tre bidragene poengterer at Havnepromenaden består av delstrekninger med ulike karakter og at dette må brukes som utgangspunkt for videre arbeid. Havnepromenaden bør ha samme variasjon i møblement, de samme visningsskiltene og de samme offentlige toalettene som delområdene de går igjennom. Med Oslos varierte bymøblement vil dette kunne forankre opplevelsen av at Havnepromenaden er sømløst integrert i Oslo.

Tankene rundt en fjordpromenade bør også arbeides inn i en overordnet prinsipplan, som en "neste" fase. Når det gjelder enkeltideer har både team GG og team GHA mange spennende forslag."

Evalueringsrapport fra parallelloppdraget: <http://www.prosjekt-fjordbyen.oslo.kommune.no/havnepromenaden/>

OPSJON OM VIDEREUTVIKLING MED ANBEFALINGER

Evalueringsarbeidet har konkludert med at i forhold til kommunens behov er forslaget fra team White arkitekter AB og Rodeo arkitekter AS best og demonstrerer kompetanse til å integrere prosess, økonomi, organisering og design - elementer som alle inngår i det videre arbeidet med en samlet strategi- og prinsipplan.

Evalueringsrapporten gir en grundig gjennomgang med faglige vurderinger av de tre bidragene, samt en anbefaling for det

videre arbeid. Arbeidsgruppen har fulgt evalueringsgruppens anbefaling og direktørgruppen har vedtatt at opsjonen skal utløses som anbefalt.

POLITISK BEHANDLING

En utdypet strategi- og prinsipplan for Havnepromenaden i Oslo samt en tilhørende gjennomføringsplan for 2014/2015 skal være vedlegg til byrådssaken, som tentativt skal oversendes 15.12.13.

Medvirkning og arbeidsseminarer

ARBEIDSPROSESSEN

Workshop 1-4 + 5 utgjør en samhandlingsprosess mellom kommunale, statlige og private grunneiere, og tar utgangspunkt i konsulentenes tidligere arbeid med parallelloppdraget Havnepromenaden i Oslo.

Representantene har fungert som en referansegruppe med oppgave å gi innspill på muligheter langs Havnepromenaden og synspunkter/vurderinger av konsulentens forslag på tiltak og events i Prinsipp- og strategiplanen. Innspillene er gitt både som individuelle innlegg, gruppebesvarelser og i form av plenumsdiskusjoner.

Teamet har, sammen med arbeidsgruppen i Oslo kommune, definert følgende tema som sentrale, basert på arbeidet i forbindelse med samhandlingsprosessen:

- Kvaliteter og potensial i de ulike delstrekningene langs Havnepromenaden
- Tiltak og etablering - Publikumsfunksjoner og byliv langs Havnepromenaden
- Handlingsplan/Gjennomføring – Mulige tiltak, events og testbeds

Teamet har tatt utgangspunkt i innspillene fra referansegruppen og gjort selvstendige faglige vurderinger.

Arbeidsgruppen i Oslo kommune inviterte følgende til å delta i prosessen:

Ruter
Statens Vegvesen
PBE
EBY
BYM
BYA
KUL
Oslo Havn KF
HAV eiendom
ROM eiendom

Bjørvika Infrastruktur
Bjørvika Utvikling
Sørenga KS
Norwegian Property (Aker Brygge)
Tjuvholmen Utvikling KS

Synspunktene fra referansegruppen er presentert i kortversjon i dokumentet.

ARBEIDSEMINAR NR. 1-4

Kartlegging og orientering.

I workshop 1-4, juni 2013, ble deltakerne invitert til å komme med sine innspill om kvaliteter, potential og muligheter. Det var på forhånd formulert noen sentrale spørsmål og problemstillinger som man kunne velge å knytte innspillene til.

ARBEIDSEMINAR NR. 5

Handlingsrom og muligheter.

I workshop 5 ble samtlige deltagere fra tidligere workshops invitert tilbake, og teamet presenterte resultatet av de ulike workshopene 1-4.

OPPSUMMERING

Teamet merket seg følgende tema i forbindelse med WS1 - WS4:

- Erfaringsbanken – mange aktører besitter allerede erfaringer fra etablerte områder langs sjøfronten, som er verdifulle å ta med inn i videre arbeid med Havnepromenaden.
- Medvirkning – en bred medverkningsprosess sikrer en demokratisk utvikling av Havenpromenaden og gir grunnlag for eierskap til det offentlige rommet.
- Interesser: likheter og forskjeller – viktig å definere handlingsrommet på et tidlig stadium. Å synliggjøre de ulike felles interessene, samt friksjon mellom de ulike interessegrupper gir forutsetning for en robust utvikling av Havnepromenaden, og motvirker potensielle framtidige konflikter i prosessen.
- Organisasjon – for å sikre kontinuitet i utviklingen av Havnepromenaden er det viktig at det formuleres en strategi for en organisasjonsmodell som både kan håndtere de overgripende prinsippene på lang sikt, og som kan ta tak i den umiddelbare utviklingen av Havnepromenaden.

ARBEIDSSEMINARER

KOMMUNALE ETATER

PBE	WS1 21/6 HAV	FROGNERSTRANDA
EBY		FILIPSTAD
BYM		AKERSHUSSTRANDA
HAV		VIPPETANGEN
BYA		BJØRVIKA
KUL		

HAVNEVIRKSOMHET

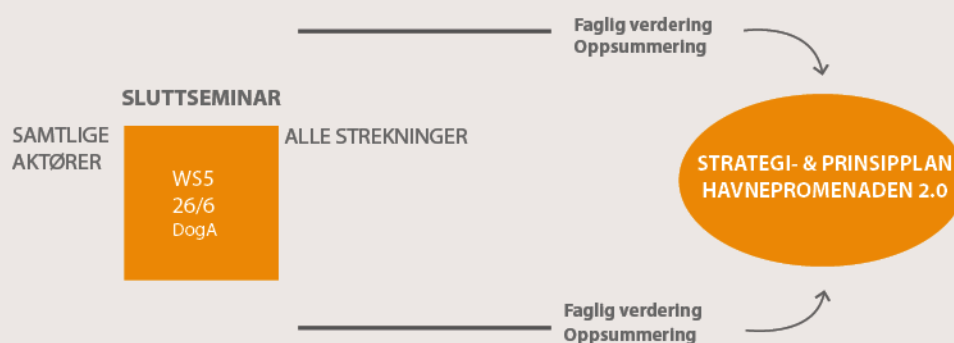
ROM	WS2 24/6 skur 28	FILIPSTAD
HAV		AKERSHUSSTRANDA
		VIPPETANGEN
		BJØRVIKA

MOBILITET

BYM	WS3 25/6 BYM	HAVNEPROMENADEN
RUTER		
SvRø		

EIENDOMSUTVIKLING

TJUVHOLMEN KS	WS4 26/6 skur 28	TJUVHOLMEN
N.PRO		AKER BRYGGE
BJØRVIKA UTVIKLING		BJØRVIKA



Skjema for forløpet av samhandlingsprosessen

ARBEIDSSEMINARER



2. IDEEN OM HAVNEPROMENADEN

Havnepromenaden strekker seg over 9 km og dekker hele den indre byens kontakt med sjøen. Å foreslå prinsipper for en helhetlig struktur av offentlig tilgjengelige rom langs hele byens sjøfront stiller oss overfor bestemte konseptuelle utfordringer. Planens prinsipper er basert på følgende antakelser om byens rom og tidsaspekter:

OMSTILLING:

Bykjernen i Oslo påvirkes i dag av omstillingen fra etterkrigstidens industrielle storbysystem til et regionalt nettverk av kompakte bykjerne. Prosessen sammenfaller med omstilling fra den funksjonsinndelte organiseringen av industrisamfunnet til et mer funksjonsblandet og pluralistisk kunnskapssamfunn. Offentlige rom spiller en viktig rolle i den framvoksende byen i sammenheng med at individuelle og sosiale identiteter dannes på nye måter.

MÅLESTOKK:

Havnepromenaden kan derfor ikke reduseres til en "løype" mellom byen og sjøen. Den dannes av ulike sekvenser av offentlig tilgjengelige rom, i en kontinuitet av sosiale arenaer der byregionens sentrum møter sjøen.

KONTEKST:

Den overordnede strukturen av byrom langs sjøfronten baserer seg på den virkeligheten man finner dem i. Promenaden behandles derfor som et hybrid og tvetydig rom, hvor det viktigste er å utforme sammenhengen mellom dens konstituerende elementer, utover kravene til funksjon og form.

PROSESS:

Fornyelsen av Oslos offentlige rom ses og forstås som et resultat av omstillingens politiske, kulturelle og materielle prosesser. Denne antakelsen gir promenaden en strategisk rolle som drivkraft for ulike initiativer som kan generere nye relasjoner mellom befolkningen og det urbane rommet.

I arbeidet med å konseptualisere Havnepromenaden tones den billedlige forståelsen av promenaden og sjøfronten som estetisk landskap noe ned, til fordel for en teoretisk og operasjonell forståelse av tilgjengelighet og offentlighet. Dette valget baserer seg på en faglig oppfatning av at et effektivt styringsdokument, som en prinsipplan skal være, må fri seg fra noen begrensninger som ligger i den billedlige språkbrukens forståelsesrammer.

Idéen som legges til grunn for planen etablerer bestemte kriterier på flere plan, som gjelder for utviklingen av Havnepromenaden langs ulike delstrekninger. Det følgende gjør rede for det konseptuelle verktøyet som anvendes for å etablere en overordnet syntese i arbeidet. Først bygges det opp en forståelses-ramme basert på konseptuelle fortolkninger og eksempelstudier. Først belyses havnepromenadens rolle i byfornyelsesprosessen, promenaden som en bestemt type byrom, samt egenskaper den har som sammenhengende sekvens av offentlige rom. Deretter vises det til noen havnepromenader som har vært gjennomført i andre byer. Dette er referanser som bygger på ulike ideer om promenade. Gjennom en sammenlikning analyseres hva man tar stilling til med en idé. Til slutt foretas noen observasjoner som underbygger konseptet for arbeidet med prinsipper og strategier senere i plandokumentet.

2.1 HAVNEPROMENADENS ROLLE I BYFORNYELSEN

Oslo har blitt til og vokst fram som en havneby. Med vedtaket om Fjordbyen fra 1997 ble det lagt politisk vilje bak en storstilt transformasjon av byens sjøfront. En så storstilt endring av bybildet må forstås som del av større samfunnsendringer; Fjordbyen er et av de tydeligste uttrykkene for økonomiske strukturendringer og omstilling fra industrisamfunnet til kunnskapssamfunnet. Denne omstillingen begynte lenge før fjordbyvedtaket og har avleiret seg langs sjøfronten i ulike rasjonaler og utbyggingsmønstre: eiendomsutvikling i gamle verfts- og havnearealer, omorganisering av transportinfrastrukturen, og flere monumentale ikonbygg som pryder et fornyet bylandskap og setter Oslo på verdenskartet. Som en del av Fjordbyen er Havnepromenaden med på å bygge opp Oslos omdømme, som en storstilt fornyelse av byens offentlige rom og en arena for bylivet.

Utforming av offentlige rom

Måten vi bruker begrepet "offentlig rom" på i dag er relativt ny, og typisk for hvordan byen utvikler seg. Tidligere var utviklingen preget av byutvidelser og vi forbant begrepet med veier og parker; offentlig rom var noe som fulgte med spesifikke prosjekter, det var arealer som var satt av til spesifikke offentlige formål. Siden 1970-tallet har by- og arealpolitikken vært preget av byfornyelse, gjenbruk av gamle industriområder og utvikling av sjøfronter og transportknutepunkter. I denne samfunnskonteksten anvender vi gjerne begrepet i flertall, "offentlige rom", som en fellesbetegnelse for offentlig tilgjengelige rom i et sammensatt byvev. Offentlige rom er ikke lenger tiltak som følger med andre prosjekter, og begrepet henviser ikke til en spesifikk funksjon som vei eller park. Det

har blitt et selvstendig begrep innenfor bypolitikk, planlegging og utforming som henviser til sosiale arenaer der møter og kommunikasjon blant byens befolkning finner sted.

Havnepromenadens rolle og utfordringer

Dermed knytter det seg noen generelle utfordringer til utviklingen av offentlige rom. Det er knyttet til mer helhetlige problemstillinger, gjerne som ledd i omdømmebygging og lokale og regionale utviklingsstrategier. Sammensetningen av arealer gjør dessuten at man er prisgitt en vilje til finansiering fra både offentlige og private aktører. Samtidig definerer offentlige rom forholdet mellom individer i samfunnet og opplevelsen av medborgerskap. Aker brygge er typisk for 1980-tallets byutviklingsprosjekter. Det baserer seg på kommersielle funksjoner, som også blir styrende for bruken av området og hvem som ferdes der. Den mer nylige samlokaliseringen av kulturbygg gir grunnlag for et annet publikum og danner andre typer møter og fellesskap. For at prosjektet for Havnepromenaden skal lykkes er det avhengig av bred tilslutning i byens befolkning og at ulike grupper tar det i bruk.

Langs Havnepromenaden utgjør vannet og det maritime livet et gjennomgående tema og en sammenbindende kvalitet. Alle prosjekter i Fjordbyen kommuniserer denne tematikken med stor tydelighet, med en sterk henvendelse mot vannet og en symbolikk som henspiller på den maritime konteksten. Dette er virkemidler som allerede er mye benyttet, og kvaliteter som vil styrkes med den videre utbyggingen. Det er derfor viktig at Havnepromenaden, i tillegg til å styrke kontakten med sjøen, benytter seg av virkemidler som sikrer urbane kvaliteter og blir et bindeledd for bylivet.

2.2 HAVNEPROMENADEN SOM BYROMSTYPE

Promenade kommer fra det franske verbet *promener*, som betyr å "føre framover". Det brukes om å gå fra sted til sted uten noe bestemt mål, bare for å koble av eller få seg litt frisk luft. Man fører dessuten noe eller noen: man promenerer kjæresten eller barna sine, eller hunden, eller man promenerer seg

(refleksivt verb, fr. *se promener*). Som et utledet begrep henviser promenade til en strekning man tilbakelegger ved å spasere, rusle eller vandre. I byer brukes begrepet om steder som er tilrettelagt for spaserter, og det er en bestemt type byrom.

Romlig typologi

En promenade skiller seg fra andre typer byrom ved at den inviterer til å spasere gjennom en iscenesette av landskapet og de sosiale omgivelsene. Den knytter seg gjerne til et landskapsdrag (elver, sjøfronter, høyder) eller et større anlegg (park, vei, jernbane, forsvarsverk). Blant de mest kjente eksemplene er *Promenade des Anglais* (Nice) og *Promenade de la Croisette* (Cannes), der promenaden danner byens fasade. I nyere byutviklingsprosjekter kjenner vi la *Promenade du quai de Grenelle* langs Seinen eller *la Promenade planté* (begge i Paris) som er gjenbruk av en gammel jernbanelinje og verdens første forhøyete park. Bruken av begrepet i landskapsprosjekter som la *Promenade des Glaciers* (på engelsk, *Icefields Parkway*), en pittoresk motorvei i Canada (Alberta), viser at det forbindes med iscenesettelse og landskap. Det kan også være en iscenesettelse av et bestemt fellesskap, som på *Hollywood Walk of Fame* (på fransk, *Promenade de la gloire*).

Ny situasjon, ny fortolkning

I Fjordbyen skal promenaden brukes til å etablere en gjennomgående struktur av offentlig tilgjengelige rom langs hele sjøfronten. Den brukes da som selvstendig strukturerende romtype i byens utforming. Det innebærer at promenaden som type tolkes på nytt innenfor byutviklingsprosessens strategiske rammeverk. I denne situasjonen har den til hensikt å framheve byens fasade mot fjorden, å etablere det helhetlige grepet som skal til for å koordinere et mangfold av grunneiere og utviklere, samt å framheve bylivet ved å skape arenaer for møter og kommunikasjon som gir opplevelser av å være del av det urbane fellesskapet. Å forme byrommet på bakgrunn av det uprogrammerte og tilfeldige ved å promenerer handler da om å fokusere på ferdsel og opphold, på hastigheter og møter, å forsterke fjorden og byen som bakgrunnslandskap, samt å samordne aktører og ressurser slik at urbane kvaliteter utvikles og foredles langs Havnepromenaden.

2.3 HAVNEPROMENADENS EGENSKAPER SOM OFFENTLIG ROM

Ordlyden i bestillingen er en prinsipp- og strategiplan for Havnepromenaden som fjordbyens "gjennomgående struktur av offentlig tilgjengelige rom". Dette krever en konseptuell avklaring av hva man legger i offentlig tilgjengelighet og i begrepet offentlige rom.

Offentlige rom

Begrepet offentlige rom henviser til romlige og kollektive virkeligheter som i tidligere stadier i byens utvikling har gått under andre navn: allmenninger, torg, gater og parker har gjerne hatt en egen eksistens som steder i byen, og overlates for ny bruk når byen transformeres. I denne prosessen settes gamle rom inn i en ny sosio-kulturell kontekst, med kvalifikasjonskrav som uttrykkes gjennom nye diskurser og politikker. Begrepet dukker opp som del av ulike fagterminologier. Det kan forstås juridisk som et regulert formål, som grøntareal eller et uteoppholdsrom. Det kan forstås arkitektonisk som romlige kategorier, som åpne rom i byen eller som friareal. Eller det kan forstås rent billedlig, gjennom språklige figurer som plasser og promenader. Selv om begrepet ikke lar seg definere helt entydig henviser det til bestemte romlige egenskaper.

De offentlige rommenes egenskaper

Vi henviser til offentlige rom ved å omtale bestemte egenskaper: et offentlige rom er et tomrom som skaper spenninger mellom byens bygde elementer; det er en arena der mennesker møtes, der kommunikasjon og forhandling finner sted og bringer fram det sosiale livet; og det er et dynamisk rom der den urbane kulturen utvikler seg, med sine verdier, symboler og kjennetegn. Samtidsbyen har et svært sammensatt utbyggingsmønster, den har et differensiert transportsystem og den består av ulike typer fellesskap, der "nettverk" kanskje er den mest presise begrepet for å beskrive sosiale relasjoner. Når sosiale arenaer gis en utforming i byutviklingen er det gjerne gjennom likestilte prosjekter som utvikler byen bitvis, og som side om side etablerer avgrensninger, med interne rom og fellesarealer. Når Havnepromenaden etableres som en "gjennomgående struktur av offentlig tilgjengelige rom" langs hele sjøfronten er det viktig å legge til rette for kontakt mellom individer i byrom som ikke har den intimiteten som spesifikke programmer gir, f.eks. i overgangen mellom Rådhusplassen og Akershusstranda, eller mellom Langkaia og fergeterminalen. Dette innebærer å rette oppmerksomheten mot de eksterne rommene, mot "restarealer" som ikke er fanget opp i enkeltprosjektene.

FAKTA:

Drøye 6,5 millioner passasjerer reiser til eller fra Oslo med båt. Disse vil bli viktige brukere av Havnepromenaden. Oslo er Norges nest største cruisedestinasjon og har i overkant av 300.000 passasjerer hvert år. I Oslo er det også fergelinjer til kontinentet med daglige forbindelser til Kiel, København og Frederikshavn med fergeterminaler på Hjortnes og Vippetangen. Det reiser i overkant av 2,3 millioner passasjerer årlig med utenlandsfergene. Passasjertrafikken med lokalfergene er en viktig del av rutenettet i byområdet med totalt 3,8 millioner passasjerer i året. Utviklingen av Fjordbyen vil gjøre det mer attraktivt å benytte sjøen som transportmiddel. Oslo Havneplan 2013-2030 har som mål å øke antall passasjerer med 40 prosent frem mot 2030.

2.4 TRE IDEER OM PROMENADE

I en så sammensatt situasjon som Fjordbyen er det helt avgjørende å tydeliggjøre hva slags idé om promenade man opererer med. Før ideen om Havnepromenaden presiseres er det imidlertid avgjørende å forstå hva ideen er ment å avklare.

Oslos Havnepromenade ses derfor opp mot tre utvalgte referanseprosjekter fra andre steder i verden:

- Baltimore ved Chesapeake Bay på USAs østkyst;
- Toronto ved Ontariosjøen i Canada;
- Barcelona ved Spanias kyst mot Middelhavet.

De tre eksemplene sammenliknes for å se hva slags utgangspunkt man har hatt og hva slags idé som har ordnet byrommet.

Sammenlikninger

Eksemplene har tilsvarende omfang som Oslos Havnepromenade, mellom 7 og 9 km, men byvev og henvendelse mot sjøen varierer. I alle tilfeller spiller offentlige rom en rolle som strukturerende dimensjon i utformingen av byen. De er alle basert på promenaden som figur, og de er anvendt i sjøfrontsituasjoner. Sammenlikningen gjør det mulig å beskrive de strukturelle hovedtrekkene, for å identifisere prinsipper som har styrt utformingen av de offentlige rommene. For å synliggjøre hvordan de ulike tilfellene er bygget opp som offentlige rom legges fire tema til grunn for sammenlikning.

KOMPARATIVE TEMA:

1. PROBLEMSTILLING OG TILNÆRMING: Det knytter seg bestemte problemstillinger og regulerte prosedyrer til utviklingen av offentlige rom. De ulike promenadene er med på å gi byen et image, og spiller en rolle i forhold til lokal og regional utvikling. I samspill med en mediastrategi får promenaden ulike grader av tilslutning og form for deltakelse blant byens befolkning.

2. OFFENTLIG OG PRIVAT: Eksemplene er alle resultat av samarbeid mellom lokale myndigheter, offentlige tjenesteytere og privat sektor. I juridisk forstand går derfor det som er offentlig og det som er privat over i hverandre. Figuren promenade forbindes med en bestemt type bruk. Dermed må den juridiske betydningen av offentlig og privat ses opp mot normer og regler for bruken i videre forstand, knyttet til sosiokulturelle forhold og befolkningens forventninger til fri ferdsel, trygghet, rent miljø eller bestemte fritids- og rekreasjonstilbud.

3. FORM OG BRUK: Forholdet mellom formen og bruken er i eksemplene basert på ulike måter å kvalifisere offentlige rom på. Det etablerer ulike spenninger mellom promenaden og det tilgrensende byrommet, og ulike måter å få fram urbane kvaliteter på. Dette er særlig tydelig når promenaden kommer i berøring med bysentrum, med kommersielle funksjoner, eller med boligområder.

4. UTFORMING OG FORVALTNING: De tre referansene er alle eksempler på transformasjon av komplekse bystrukturer. Utviklingen har gått over tid. Referansene eksemplifiserer hvordan man har gått fram for at ulike deler ikke skal framstå som isolerte handlinger, samt ulike prinsipper og strategier for å sikre sammenheng mellom helhetlig utforming, forvaltning og vedlikehold av de offentlige rommene.

BALTIMORE



ET NETTVERK AV GANGVEIER RUNDT INDRE HAVN

Baltimore har vært en viktig havn. Avindustrialisering og endringer i havnedriften har gjort indre havnbasseng til en forgjenger for sjøfrontutvikling i andre byer, særlig tidlige eksempler som London Docklands eller Aker brygge i Oslo. Baltimore er en bilbasert by og har et mindre differensiert veisystem i sentrumsgatene. Byfornyelsen i indre havn er preget av handel og opplevelsestilbud i tilknytning til downtown. Promenaden leder ut på begge sider som en gangsoner mellom bebyggelsen og sjøen.



1. USAs velstandsutvikling har i stor grad vært suburban. Revitalisering av bykjernen forutsetter derfor sterke omdømmestrategier for å gjøre det attraktivt å bo der. Nye condos preges av ønsket om avskjerming.



2. Tilgjengeligheten til den sentrale sjøfronten er satt i sammenheng med hoteller, kjøpesenter og bevertning. Fotgjengere ledes utenom bilgatene og gjennom kommersielle soner og opplevelsestilbud.



3. Møtet mellom ulike opplevelsestilbud og sjøfronten danner de ulike stedene, som et vareutvalg langs en reol. Foran går promenaden med en materialbruk som gjør den til en tydelig trasé.

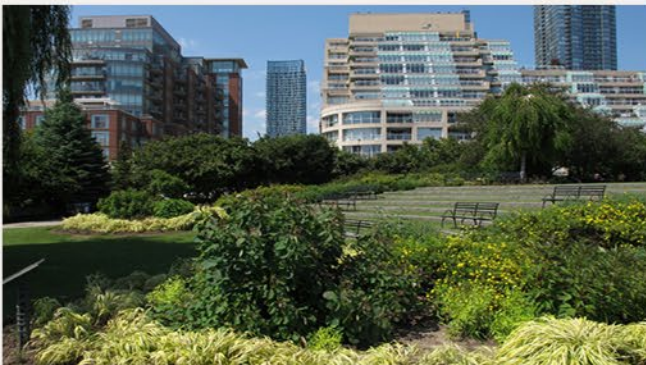


4. Promenaden er tenkt som et teknisk nettverk, som veinettet forøvrig. I et bildominert samfunn er det en egen opplevelse å bruke byrommet som fotgjenger. Sykling er ikke tillatt langs promenaden.



EN PARK VED SJØEN

Mens havnepromenaden i Baltimore er tenkt som et av byens veinett, er den i Toronto utformet som del av en park. Mellom byen og sjøen ligger en terskel bestående av parker og plasser, og med små vikene som jevnlig bryter gjennom. Her går havnepromenaden, som forlenges i en tur- og sykkelvei videre i begge retninger. Et differensiert veisystem i sentrum gir en mer blandet bruk av gaterommene. Samtidig ligger parken som en sone man beveger seg ut til, adskilt fra byrommet forøvrig.



1. En park setter bestemte romlige premisser. Den gjør det lett å skape et helhetlig bilde og tydeliggjør formålet. Samtidig krever den høy estetisk standard i opparbeidelsen av beplantning, kaier og bygulv.



2. Til en park svarer bestemte forventninger, som også etablerer normer for bruken. Dermed er også promenaden tolket i tradisjonell forstand, som iscenesettelse av oppholdsarealer, kunstverk og rekreasjon.



3. En park baserer den seg på et bilde, og impliserer en abstraksjon av omgivelsene, der de ulike stedene dannes ved å iscenesette natur, fritid og kulturellt i landskapet. Slik tydeliggjøres bruken også nært innpå bebyggelsen.



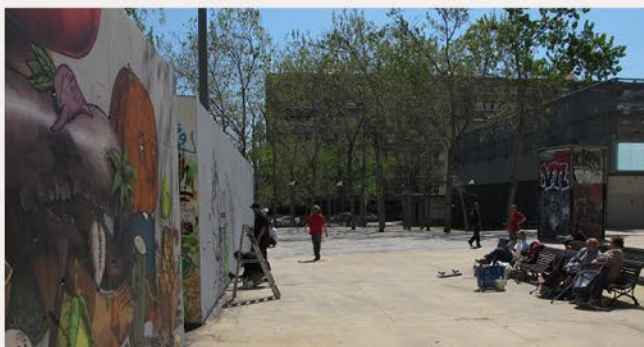
4. En park har også egenskapen at den konsoliderer arealene. Det gjør den enklere å forvalte sammenliknet med mer offentlige rom i mer sammensatt byev. De regelmessige vikene danner småbåthavner mens fronten gjerne er fri.

BARCELONA



EN SEKVENNS AV MØTEPLASSER VED BYENS SJØSIDE

Mens havnepromenaden i Baltimore er tenkt som et fotgjengernettverk, og i Toronto som en offentlig park, har Barcelona en tilnærming til byens offentlige rom basert på en helhetlig romlig orden. Her er havnepromenaden behandlet som del av et relasjonelt nettverk, der vei- og gatenett og rekreasjonsarealer settes i sammenheng med byens sosiale arenaer forøvrig. *Ciudad Vieja* (gamlebyen) og *Barceloneta* omfavner et indre havnebasseng, mens gatene i rutenettet leder ned mot åpnere deler av sjøfronten.



1. *Jardins de les Tres Xemeneies* eksemplifiserer en holdning til byens offentlige rom. Det er tilrettelagt for møter mellom ulike grupper, f.eks. rullsportutøvere, gatekunstnere og pensjonister.



2. Barcelonas rutenettplan bygger på en helhetlig organisering av bydeler, plasser og veinett. Det gir en kontinuitet som gjør det naturlig å tenke tekniske nettverk og sosiale arenaer som integrerte komponenter.



3. Den sømløse overgangen til byrommet forutsetter en flerfunksjonell promenade. Heller enn å være formålsoverorientert baserer den seg på det sosiale livet som oppstår i spenningen mellom bygde elementer.



4. Barcelonas byform, med nabolag, bydeler, institusjoner og offentlige rom har en tilsvarende forvaltningsstruktur. Det muliggjør tilretteleggelse for et visst mangfold av sosiale arenaer, selv i pressområder.



OBSERVASJONER

Alle eksemplene har likhetstrekk med Fjordbyen, men utformingen er basert på ulike idéer: sammenlikningen tydeliggjør spesifikke prinsipper i utformingen av de ulike promenadene, og i måten byrommene kvalifiseres som offentlige. For å forstå hvilke utgangspunkt man har hatt, og hvordan ulike ideer legges til grunn må man se på kontekstene og prosessene de ulike promenadene har blitt til i. Havnepromenaden i Oslo omfatter et større og mer sammensatt område enn de andre, og utviklingen karakteriseres av mer komplekse prosesser. Sammenlikningen på grunnlag av de ulike komparative temaene muliggjør fire observasjoner som informerer idéen om Havnepromenaden i prinsipp- og strategiplanen.

1: SAMMENSATT OG RIK PÅ MULIGHETER

Alle eksemplene har handlet om å revitalisere bykjernen og sjøfronten i en utvikling der havn, infrastruktur og industri overtas av andre funksjoner. Framgangsmåten for å revitalisere sjøfronten har i de tre tilfellene vært rettet mot ulike utfordringer. Promenadene er basert på ulike ideer og er dermed også utformet etter svært ulike prinsipper som danner ulike typer urbane rom. Det særegne med havnepromenaden i Oslo er at den vil bestå av et større spekter av ulike typer offentlighet; den sammensatte konteksten gir mange forankringspunkter for byens befolkning. Dette er en berikelse som planen bør benytte seg av for å tilrettelegge for variasjon og ulike måter å ta den i bruk på.

3: KOMBINERTE NETTVERK

Havnepromenaden er ikke bare et areal som er avmerket i en plan; den er et rom. Gitt den sammensatte konteksten har det derfor lite for seg å se den isolert som teknisk trasé, som park eller som relasjonelt nettverk. Utfordringen er å tenke alle disse systemene på samme tid. Det innebærer prinsipper som etablerer et forhold mellom utforming og bruk, basert på en forståelse av promenaden som bevegelsesnettverk, som opphold og som sosiale arenaer i en kontekst der byen framtoner seg på svært ulike måter: som transportknutepunkt og sentralitet, som historisk og monumental bykjerne, som kommersiell funksjon, som nabolag eller som rekreasjonsområde, for å nevne noen.

2: LA REGLENE ETABLERE SEG LITT ETTER LITT

Forholdet mellom offentlig og privat er svært sammensatt. Utfordringen er å etablere regler som svarer til befolkningens forventninger, slik at promenaden får bredest mulig tilslutning. Det er da avgjørende å åpne for en utvikling av byrommet gjennom bruk som introduseres i ulike etapper i prosessen, og ulike aktører som involveres i ulike beslutningsfaser. Planen for Havnepromenaden må derfor fungere som et grunnlag for å sette ulike tiltak, *events* og midlertidige funksjoner i sammenheng.

4: TILPASSET FORVALTNING

Utviklingen av promenaden er en svært sammensatt prosess. For at prinsippene for utformingen av promenaden skal ivaretas gjennom prosessen, må en tilpasset forvaltningsform sikres. For å optimalisere den videre utviklingen er det et spørsmål hvordan dette skal forankres i eksisterende kommunal forvaltningsstruktur; om ansvaret skal legges til en etat (i tilfelle hvilken?) eller om man bør foreslå nye former for organisering som gir den fleksibiliteten de ulike gjennomføringsstadiene kan komme til å kreve.

2.5 PLANKONSEPT OG MÅLSETTINGER



HAVNEPROMENADEN SKAL FORBINDE VIKTIGE ATTRAKSJONER LANGS FJORDEN OG VÆRE ET HVERDAGSLIG ROM FOR FOLK SOM FERDES I BYEN. PROMENADEN SKAL FREMHEVE MANGFOLDET AV SITUASJONER DER BYEN MØTER SJØEN, HVER MED SINE UNIKE KVALITETER. DEN SKAL FREMME MØTER MELLOM MENNESKER OG OPPLEVELSEN AV FELLESSKAP, SLIK AT BYENS INNBYGGERE FØLER TILHØRIGHET, OG BESØKENDE DANNER SEG ET RIKT MINNE AV OSLOS URBANE OG MARITIME ATMOSFÆRE OG ØNSKER Å KOMME TILBAKE.

1

INTEGRERES I BYSTRUKTUREN

Havnepromenaden skal bli en naturlig ferdselsåre ved at den er en forlengelse av byens offentlige rom.

2

KULTURMILJØ

Havnepromenaden skal formidle Oslos historie som hovedstad og havneby.

3

MANGFOLDIGE BYROM

Havnepromenaden skal ha et mangfold av offentlige byrom med unike karakterer og ulik grad av opplevelser, intensitet og atmosfærer.

4

KONTAKT MED FJORDEN

Havnepromenaden skal foredle eller skape ny kontakt med fjorden og vannflaten, samtidig som den skal gi rom for sambruk med maritim virksomhet.

5

FERDSEL

Havnepromenaden skal tilrettelegge for ulik type ferdsel langs sjøfronten, både rekerativ og sportslig ferdsel. Den skal også være tilrettelagt universell utforming.

6

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENBAR

Havnepromenaden skal utvikles til en gjennomgående struktur langs fjorden fra Frognerkilen til Alnas utløp med innslag av gjenkjenbare elementer.

7

SOSIALE MØTEPLASSER

Havnepromenaden skal tilrettelegge for varierte sosiale møteplasser der ulike deler av byens befolkning kan føle tilhørighet, på tvers av generasjoner, og på tvers av sosial og geografisk tilhørighet. Møteplassene skal være egnet for helårsbruk.

8

BIOLOGISK MANGFOLD

Utviklingen av Havnepromenaden skal etterstrebe et biologisk mangfold ved å videreutvikle og etablere habitater langs vannkanten.

9

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Utviklingen av Havnepromenaden skal basere seg på en utprøvende tilnærming til design og utforming der ulike aktiviteter og program kan testes før de permanente løsningene materialiseres. Dette gir robuste og bærekraftige løsninger over tid.

10

HELHETLIG PLANLEGGING

De overordnede aktørene som er med i planleggingen av Oslos sjøfront skal samle seg om et sett med felles verdier, mål og strategier for å sikre en helhetlig utvikling og tidlig etablering av Havnepromenaden.

11

ATTRAKSJON I SEG SELV

Havnepromenaden skal utvikles til en attraksjon i seg selv med kvalitet og holdbarhet i de permanente tiltakene som utføres.

12

KUNST OG KULTUR

Havnepromenaden skal tilrettelegge for kunst og ulike kulturuttrykk av temporær og permanent karakter.

3. FRA IDÉ TIL RESULTAT: PRINSIPP- OG STRATEGIPLAN

Havnepromenaden skal etableres som en gjennomgående struktur av offentlig tilgjengelige rom i en del av Oslo som har blitt til og som vil fortsette å vokse fram gjennom bitvis planlegging og utvikling. Det er en viss fare for at promenaden blir gjenstand for det samme lokale fokuset langs hele strekningen. I frykt for å bli overdøvet av sterke prosjekter tyr man lett til sterke virkemidler, med en viss fare for at byrommene overprogrammeres. Prinsipp- og strategiplanen skal først og fremst fungere som et overordnet styringsdokument. Den retter seg derfor hovedsaklig mot byrommet og sjøfrontens iboende kvaliteter.

Det er naturlig at også kommende initiativer langs sjøfronten vil preges av at man skal "får til mer", mens utfordringen for en overordnet plan heller er å sikre sammenhenger mellom det som allerede finnes, styrke eksisterende og mulige kvaliteter, samt å anbefale spesifikke relevante tiltak. For å holde handlingsrommet åpent er prinsipp- og strategiplanen lagt på en reduktiv linje i hva den foreslår av konkrete opparbeidelser. Hovedformålet med planen er å identifisere noen overordnede prinsipper som kan fastholdes i den videre utviklingen av helhet og delstrekninger, samt å definere handlingsrommet i angitte gjennomføringsperioder. Det følgende beskriver hvordan planen skal ivaretas gjennom bestemte former for kontroll.

3.1 PROSJEKT OG METODE

Strategi og prinsippplanen må være tydelig på hvordan den definerer sine grunnleggende komponenter som plan og i relasjon til andre styringsdokumenter:

Regulering: Forut for prinsipp- og strategiplanen eksisterer havnepromenaden allerede som regulert areal i bestemte områder. Andre steder vil bli gjenstand for framtidig regulering. Her vil prinsipp- og strategiplanen ligge til grunn som rammeverk for regulering. Prinsipp- og strategiplanene er ikke juridisk bindende, men viser til myndigheter og planer for de ulike delene av Havnepromenaden.

Prinsipper: De mange prosjektene som vil forme de ulike delene av havnepromenaden må bindes opp mot promenadens helhetsprinsipper. Det bygger på at alle legger til grunn en idé om Havnepromenaden, som er forankret i prinsipp- og strategiplanen, men som kan tolkes og prøves ut på ulike måter.

Strategi: Helhetsprinsippene forutsetter kommunikasjon mellom aktører i planområdet, og at roller, ansvarsområder og tilgjengelige ressurser ses i sammenheng med hva som er mulig og hva man ønsker å oppnå.

Arbeidet med planen baserer seg på tema og debatter rundt samtidsbyen og dens transformasjoner, rundt bebyggelsen som utvikler seg (deler og helhet) og planens rolle, funksjon og form. Med utgangspunkt i byfornyelsen og prosessene i

fjordbyen setter arbeidet formgiving i sammenheng med planen etter en bestemt metode som går ut på knytte en fleksibel gjennomføringsprosess og framtidige beslutninger til tekniske og administrative redskaper som plankart, designprinsipper, tidslinje og handlingsprogram.

Plantype

En "prinsipp- og strategiplan" åpner for en annen metodikk enn den som preger tradisjonelle arealplaner, i forhold til transformasjon av det fysiske rommet og i kontrollen med utfallet. Det er en metodikk som åpner for midlertidighet og trinnvis utvikling, der prosjektene ikke erstatter planen, men tilbyr et annet innhold og en annerledes tolkning av dens operative rolle. Dette kan forstås typologisk, ut fra hvordan planredskapet er satt sammen. For å forklare hva slags redskap prinsipp- og strategiplanen er kan man ta ulike plantyper som utgangspunkt:

Planen som overordnet konsept

I en slik plan defineres de strategiske hovedlinjene. Planen legger ansvaret til den politiske styringen og dens intensjoner for byens framtid. Den tar da alltid utgangspunkt i en idé om byen (f.eks. de offentlige rommene). Det politiske grunnlaget gjør imidlertid at den ikke trenger å spesifisere funksjoner og utforming

Planen som retningsgivende ramme

En slik plan er mer prosjektorientert. Den er satt sammen som en retningsgivende handlingsramme, på grunnlag av et utvalg problemstillinger som er identifisert og analysert på forhånd. Et slikt redskap kontrollerer den funksjonelle transformasjonen som kommer av ulike prosjekter og fysiske endringer. Det styrker de lokale tiltakenes operative egenskaper ved å sette dem i sammenheng og gi en gjennomgripende syntese.

Planen som indikativ analyse

Dette er en tematisk plan som gjerne omhandler bestemte sektorielle problemstillinger, f.eks. sentraliteter, veinettet, oppgradering av et område eller gjenbruk av kulturminner. Slike planer tar utgangspunkt i en grundig undersøkelse av situasjonen og baserer seg på scenarier hvor de ulike temaene kan håndteres på en samordnet måte. Den synliggjør samspillet mellom de ulike temaene og identifiserer områder som krever inngrep. Den setter opp prioriteringer og definerer forvaltningsansvar for ulike (infra-)strukturer.

Prinsipp- og strategiplanen for Havnepromenaden er en hybrid som har elementer av alle disse plantypene.

3.2 PRINSIPPER

Visjonen for havnepromenaden forutsetter at blikket løftes utover markedsføring og lokale dimensjoner, og at promenaden utformes med en tvetydighet som gir rom for sosialt liv og utvikling over tid. For å sikre en levedyktig byform legger planen til grunn et sett helhetsprinsipper som kan tilpasses de ulike delene av promenaden. Disse følges opp av etableringsprinsipper, som styrer det som skal til for å etablere promenaden som sammenhengende struktur på kort tid.

Helhetsprinsipper og etableringsprinsipper

En promenade henspiller på det å bevege seg gjennom et område for å nyte landskapet, i dette tilfellet sjøfronten og fjorden. Visjonen for havnepromenaden utfordrer denne figuren ved at den skal kunne endre seg etterhvert som folk tar den i bruk. Derfor defineres noen prinsipper som knytter en fleksibel utforming over tid til det overordnede konseptet, uten å ty til en entydig funksjonell utforming som lar seg definere i ett enkelt grep. Utfordringen krever ulike svar, som ligger til grunn for promenadens helhetsprinsipper.

Rom: Et svar er å framheve rommet framfor bevegelsen gjennom det. Prinsippet innebærer at man dyrker ting som er fremmed og som krever tolkning. Ved å la ting være ubestemt vektlegges opplevelsen av å bevege seg *i* rommet framfor opplevelsen av å bevege seg *gjennom* rommet.

Mangfold: Et annet svar er å fremme mangfold. Det forutsetter en vilje til å skape motsetninger, og at man innfører elementer som kan skape spenninger, heller enn å isolere dem fra hverandre. Det innebærer dessuten at man bryter med de spektakulære byggene og landskapet i området, og fokuserer på motsetninger som en urban kvalitet.

Møter: Et tredje svar på utfordringen er å styrke betydningen av møter og kontakt. Det innebærer en anerkjennelse av at det oppstår sosiale arenaer utenfor programmerte byrom, og at randsoner og overgangene mellom dem kan være vel så viktige for det urbane livet. Slike soner kan skapes ved å blande elementer, f.eks. ungdom og eldre, fritid og arbeid eller skole, administrasjon og produksjon, eller grupper med vestlig og ikke-vestlig kulturbakgrunn. Ved å generere møter og kontakt mellom grupper avdekkes det urbane fellesskapets identitet. Det er avgjørende for å skape opplevelser av fellesskap og tilhørighet.

Prinsippene om rom framfor bevegelse, mangfold framfor spesialisering, og møter framfor program er gjensidig forsterkende. På grunnlag av dem skal det være mulig å handle lokalt, både for en umiddelbar etablering av promenaden og som ledd i å styrke sammenhenger på sikt, på grunnlag av helhetlige prinsipper som bygger oppunder visjonen for Havnepromenaden.

Struktur og inndelinger

Planen skal fungere som overordnet grep og som retningsgivende rammeverk for utvikling av havnepromenaden i dens fulle omfang, gjennom hele prosessen. For å kontrollere prosessen må den legges til grunn noen redskaper som gjør det mulig å forholde seg til flere målestokker, fra de lokale tiltakene som vil foregå over tid, til en transformasjon av bylandskapet i sin helhet.

Havnepromenaden analyseres og illustreres i sitt fulle omfang. Dette bygger på paralleloppdraget. Analyseprotokollen som ble utviklet og anvendt der er tilgjengelig som vedlegg bakerst i dette dokumentet.

Kapittel 4 omtaler promenaden som helhet. Her gis en oversikt over de virkemidlene som skal til for å gjøre havnepromenaden gjenkjennbar. Det handler i hovedsak om en atmosfære, men også om designelementer, som byromsinnredning, bakkebelegg og belysning. Det er i hovedsak ting som danner et enhetlig formspråk for promenaden, men også annet som kan gi en merverdi.

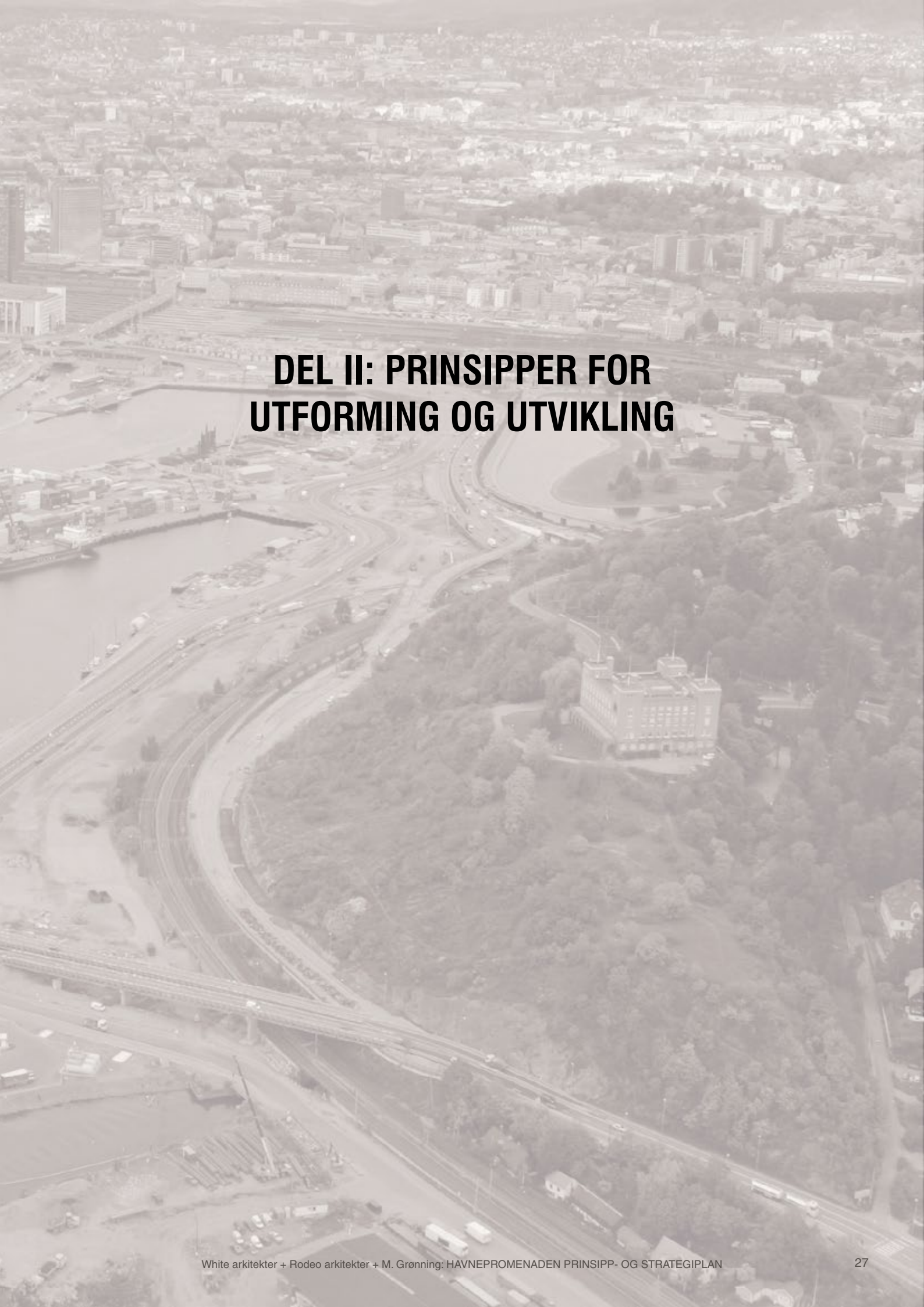
Beskrivelser av promenadens ulike delstrekninger utgjør størstedelen av dokumentet og beskrives i kapittel 5. Inndelingen tar utgangspunkt i den romlige oppbygningen av større forbindelseslinjer, infiltreringen i trangere byrom, plasser og ansamlingsflater, åpninger som gir sikt mot overganger i landskapet, samt skifter og terskler mellom ulike byvev og steder. De ulike delstrekningene er rikt illustrert, som en relativt detaljert gjennomgang av: mellomrom i byvevet, soner langs promenaden, snitt mellom byen og sjøen, samt elementer som kan påvirke bruken av byrommene.

3.3 STRATEGI

For å nå målsetting nr. 8 vedrørende helhetlig planlegging er temaet organisering vurdert under Del III - Strategi. Her defineres mulige oppgaver som er knyttet til utviklingen av Havnepromenaden og det vises til eksempler for hvordan enkelte av disse oppgavene er løst i eksempler fra andre steder i verden. Deretter følger en anbefaling. Det skilles mellom modeller for utvikling og forvaltning av permanente tiltak og gjennomføring av events og midlertidige installasjoner.

Videre beskrives en strategisk tilnærming til medvirkning for utviklingen av promenaden basert på egenverdi, nytteverdi og kvalitetssikring.



An aerial photograph of Copenhagen, Denmark, showing the harbor, city buildings, and a large green park area. The text "DEL II: PRINSIPPER FOR UTFORMING OG UTVIKLING" is overlaid in the center.

DEL II: PRINSIPPER FOR UTFORMING OG UTVIKLING

4. INTRODUKSJON

Havnepromenaden skal etableres fra Alnas utløp i øst og til Frognerstranda i vest. Totalt er strekningen ca 9 km lang. Havnepromenaden skal tilkobles både gang- og sykkelvei og eksisterende kyststi i begge ender. I øst går kyststien i naturreservatet i Ekebergskrenten, og gang- og sykkelveien går til Ljanselva. I vest går kyststien videre utover Bygdøylandet, og gang- og sykkelveien går til Lysaker.

I dette dokumentet er Havnepromenaden delt opp i 9 delstrekninger:

Frognerstranda
Filipstad (inkl. Hjortnes)
Tjuvholmen og Aker Brygge
Rådhusplassen
Akershusstranda
Vippetangen
Bjørvika
Bispevika og Sørenga
Grønlia (inkl. Lohavn)

De ulike delstrekningene har ulik fremdrift. Noen strekninger er under opparbeidelse, andre er planlagt regulert eller oppgradert, mens andre ansees å være ferdige.

I Fjordbyplanen står det at "Havnepromenaden skal minimum ha en gjennomsnittlig bredde på 20 meter, og minimum 10 meter (bortsett fra på Filipstad der delområdeprinsippene angir 25 meter)". Havnepromenadens bredde vil måtte variere innenfor ulike strekninger og partier, og det skal søkes å oppnå en bredde på minimum 10 meter selv i trange partier. Det bør også tilstrebes en bredde på minimum 6 meter for uhindret ferdsel. Midlertidig havnepromenade skal ha en bredde som sikrer god fremkommelighet for alle brukergrupper.

Det skal opparbeides en midlertidig Havnepromenade så fort som mulig. Midlertidigheten i denne sammenheng betyr at den permanente promenaden er planlagt å gå et annet sted enn den midlertidige og at dette område i mellomtiden er i bruk til annen virksomhet eller under utbygging.

Ferdigstillelsen av den permanente Havnepromenaden er tidsmessig avhengig av alle delområdene som den går i gjennom. Det er vanskelig å anslå når den vil kunne være ferdig opparbeidet og trolig vil eksempelvis Filipstad og Grønlia være en av de siste delstrekningene som kan opparbeides og anslagsvis vil det dreie seg om år 2020+.

I følgende sider defineres prinsipper for den kommende utforming og utvikling, som deretter anvendes på de ulike delstrekningene i form av anbefalinger.



4.1 HELHETSPRINSIPPER OG ETABLERINGSPRINSIPPER





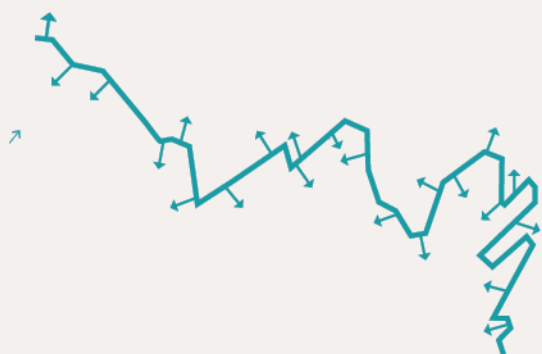
HELHETSPRINSIPPER

For å nå målsettingene for Havnepromenaden defineres fire overordnede prinsipper: å øke kontakten med vannet og byen, å skape sammenheng og gjenkjennbarhet, å utvikle og rendyrke delstrekninger, og å integrere steder for opphold og aktivitet. Disse helhetsprinsippene er ryggraden i prosjektet. Sammen tilrettelegger de for en langsiktig utvikling av Havnepromenaden.

Ved å følge helhetsprinsippene vil den 9 km lange strekningen utvikles som en rekke ulike promenader langs sjøfronten som alle har de fundamentale kvalitetene en Havnepromenade bør ha: kontakt med vannet, ly for vær og vind og gode forbindelser til byen. Ved å rendyrke prinsippene vil hver strekning utvikles som noe eget og unikt. Slik vil publikum kunne oppleve et rikt spekter av atmosfærer og opplevelser av rom langs sjøfronten.

Anvendt vil de fire helhetsprinsippene naturlig resultere i en rekke ulike tiltak og resultater for de ulike strekningene. Enkelte steder, der promenaden oppleves som forholdsvis ferdig, kan de fungere som en ledesnor for forvaltningen og en eventuell utvidelse av opplevelser, tilbud og program. Andre steder, der promenaden skal utvikles i større grad, er de et verktøy for å sikre en helhet og viktige kvaliteter.

På følgende sider er helhetsprinsippene forklart nærmere sammen med aktuelle virkemidler som kan anvendes på de ulike delstrekningene.



**ØKE KONTAKTEN
MED VANNET OG BYEN**



**SAMMENHENGENDE OG
GJENKJENNBAR**



**FORSTERKE
TVERRFORBINDELSER**



**SAMMENKOBLING OG
INFORMASJON**

ETABLERINGSPRINSIPPER

Etableringsprinsipper handler om å få implementert de virkemidlene som skal til for at Havnepromenaden kan oppfattes som en sammenhengende promenade. Tidsrammen for dette er to år (Fase 1). I denne fasen legges det vekt på to ting: å etablere Havnepromenaden som et sammenhengende fysisk rom, og å etablere Havnepromenaden i publikums bevissthet.

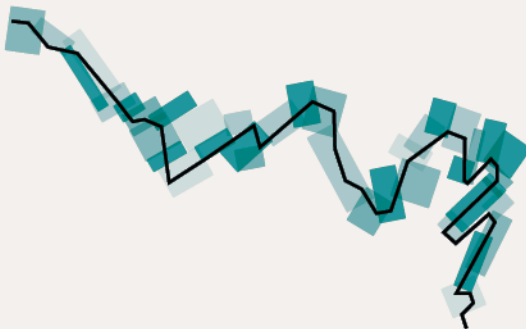
Det viktigste for etableringen av Havnepromenaden er å sikre muligheten for bevegelse langs sjøfronten mellom Bygdøy og Grønlia. Dette vil styrke opplevelsen av Havnepromenaden som et offentlig rom som er åpent hele døgnet. Derneft er det viktig å forbedre tilkoblingen mellom byen og offentlige rom langs promenaden. Som et ledd i dette må også byrommene langs promenaden utformes som gode steder for opphold og bevegelse.

Tiltakene i denne perioden er både temporære og permanente. Permanente tiltak skal sikre grunnleggende funksjoner og kvaliteter som i en tidlig fase vil skape merverdi for Havnepromenaden og ha funksjonelle eller opplevelsesmessige egenkvaliteter. Temporære tiltak utføres for å sikre umiddelbare forbindelser og øke lesbarheten for hvor promenaden går.

Til tross for tidsbegrensningene i fasen er det hensiktsmessig at utviklingen av Havnepromenaden skjer over tid. Potensialer og muligheter bør utforskes og testes slik at de permanente tiltak blir optimale.

Vi har valgt å innføre begrepet “testbeds” som i utgangspunktet er et vitenskapelig begrep for å utforske og teste ulike prosjekter og ideer for å kunne se hvordan de fungerer med omgivelsene. Ulike program eller aktiviteter blir prøvd ut på utvalgte steder langs sjøfronten. Disse kan vokse i størrelse eller forsvinne helt over tid.

I følgende sider er etableringsprinsippene forklart nærmere sammen med aktuelle virkemidler som kan anvendes på de ulike delstrekningene.



**UTVIKLE OG RENDYRKE
DELSTREKNINGER**



**INTEGRERE STEDER FOR
OPPHOLD OG AKTIVITET**



UTFORSKE POTENSIALET



ØKT KOMFORT 24 / 7 / 365

HELHETSPRINSIPPER

ØKE KONTAKTEN MED VANNET OG BYEN



Oslo skal oppleves som en by ved fjorden og Havnepromenaden er et viktig virkemiddel for å få til dette. Nærhet til vannet er også en verdifull kvalitet i seg selv. Å se utover vannflaten – vakkert reflekterende eller voldsomt stormende – er en av naturens gaver. Lek med vann, fiske og bademuligheter er fysiske aktiviteter som tiltrekker folk i alle aldre og fra ulike kulturelle bakgrunner.



1. TRASE YTTERST MOT SJØEN

Ved å legge traseen lengst mot sjøen vil det være mulig å etablere flere steder med fysisk kontakt med vannet - tærne i vann, bading, lek med vann osv.



2. REKREATIV BRUK AV VANNFLATEN

Aktiviteter på vannflaten er viktig. Det skal derfor finnes permanente, sikrede løsninger der vannflaten benyttes til fritidssysler. Eksempler kan være: bading og svømming, fisking, jolleseiling, kajakkpolo osv.



3. TILGJENGELIGE BRYGGER OG Å ANKOMME OSLO SJØVEIEN

Brygger og pirer skal bli mer tilgjengelige og inviterende. Der det er fravær av offentlige brygger skal enkelte åpnes opp for offentlig ferdsel. Enkelte offentlige pirer bør gjøres mer inviterende. Det bør også tilrettelegges for flere korttids gjesteplasser for de som ankommer Oslo sjøveien med egen båt, samt tydelige kiss and sail muligheter langs hele strekningen. Havnepromenaden skal der det er mulig utstyres slik at det er mulig å legge til med fritidsbåter.



4. INNGÅ I ET BEVEGELSESNETTVERK

Havnepromenaden ligger i nærheten av noen av landets største kollektivknutepunkter og i direkte tilknytning til ferdssårene ut i fjorden. Dette er spesielt relevant med tanke på hvordan man benytter promenaden som en rekreativ opplevelse, dvs hvilke ruter eller "runder" som egner seg. En hensiktsmessig plassering av bysykler blir viktig for å ta lengre deler av promenaden i bruk.



5. TYDELIGE OG ATTRAKTIVE PÅKOBLINGER

Etablere grønne koblinger som dekker over E18, eller sjenerøse, behagelige broer bygget spesielt for gående og syklist. Dette er i hovedsak kun relevant for Frognerstranda, Filipstad og Grønli.

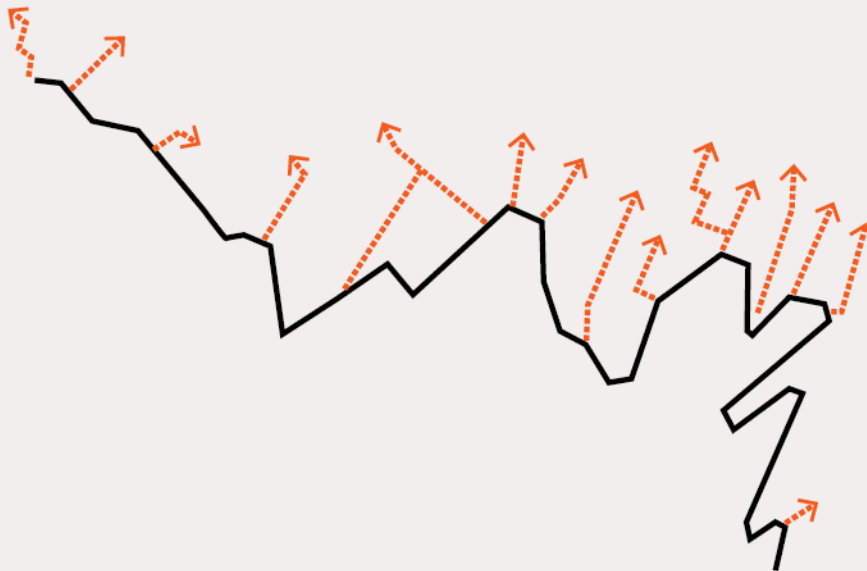


6. HAVNEDRIFT OG MARITIM VIRKSOMHET

Det maritime på og langs sjøen bør bli en viktig del av opplevelsen av Havnepromenaden. Aktiv havnevirsomhet er en attraksjon for mange. Det skal legges til rette for anløp både for passasjerbåter, marinefartøy, skolebåter og øvrig nyttetraffikk ved at kaia utstyres med nødvendige fasiliteter.

ETABLERINGSPRINSIPPER

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER



Tverrkoblingene langs Havnepromenaden er viktige strategiske punkt for å sette i gang utvikling og følge opp helhetsprinsippet om økt kontakt mellom vannet og byen. Tverrkoblingene leder folk fra byen til promenaden og omvendt. Ved å markere koblingene tydelig, brytes promenaden ned i lett lesbare deler publikum kan orientere seg etter.



1. DIREKTE KONTAKT MED VANNET

Direkte, taktil kontakt etableres med vannet i tverrkoblinger og andre strategiske punkt. Dette kan gjøres ved å bygge trapper og flytebrygger, som lar publikum bevege seg ned til vannflaten.



2. INFORMASJONSSKILT

Informasjonsskilt i byen og på promenaden, strategisk plassert i tverrkoblingene. Skiltene skal informere om hva som er spesielt med den aktuelle delstrekningen av promenaden, veivisning og eventuelle aktuelle hendelser.

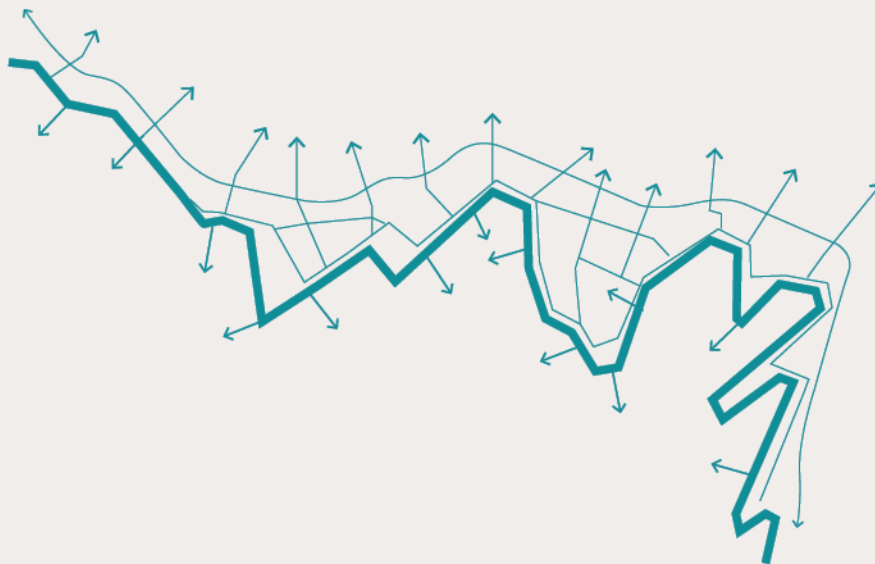


3. LYSMARKERING

Tverrkoblingene skal ha økt belysning, som trekker oppmerksomhet til Havnepromenadens inn- og utganger.

HELHETSPRINSIPPER

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR



Prinsippet - sammenhengende og gjenkjenbar - relaterer seg spesielt til spørsmålet om behovet for en gjenkjenbar promenade. Er det behov for designelementer eller andre ting som gjør at du forstår at du befinner deg på Havnepromenaden?

Teamets vurdering er at fjorden og vannet er et sterkt gjenkjenbart element i seg selv. Behovet for det gjenkjenbare melder seg først når fjorden og vannet ikke er synlig, slik for eksempel bak terminalen på Vippetangen.

For mange gjennomgående designelementer vil ta fokus vekk fra det som gjør promenaden til noe spesielt, nemlig byens møte med fjorden, atraksjonene langs vannkanten og det maritime livet.

Følgende virkemidler vurderes som tilstrekkelig for å skalpe en sammenhengende Havnepromenade på lang sikt:



1. SONEINDELING AV PROMENADEN

Havnepromenaden skal ha en gjennomsnittlig bredde 20m, en minimumsbredde på 10m og et gjennomgående strekke på 6m til uhindret ferdsel. Innenfor dette skal promenaden ha et tverrsnitt av ulike soner som skal benyttes til forskjellige typer bruk. De er viktige for å underbygge ulike programmer, ulik bruk og ulike hastigheter. Enkelte steder langs promenaden finnes alle sonene, mens andre steder er det kun enkelte av dem. De ulike sonene er:

Vannsone - vannflaten som tilstøter promenaden. I enkelte tilfeller ligger det båter der permanent, i andre er det åpen kai og enkelte steder er det mulig å ta vannflaten i bruk.

Kaisone - området på land som ligger nærmest vannflaten. En sone for bevegelse og som har mulighet for fortoyning.

Aktivitets- og parksone - avgrensede områder der det er aktiviteter, oppholdrom eller kommersielle tilbud. Eksempelvis mellom skurene langs Akershusstranda.

Bysone - Enkelte steder har Havnepromenaden en sone nærmest byen, i tillegg til kaisonen, der det er naturlig å differensiere mellom de to sonene med tanke på type ferdsel.



2. GJENKJENNBARE ELEMENTER

Informasjonsobjekter, skilting og enkelte maritime elementer som naturlig hører hjemme ved sjøkanten, kan ha en design som er gjenkjennbar langs hele promenaden.

I tillegg kan det etableres enkelte "lekfulle objekter" på strategiske steder, som kan assosieres med hverandre uten at de er like. Utdypende illustrasjoner og forklaringer står i kapittel 4.2 Gjenkjennbare elementer.



3. HELHETLIG PROGRAMMERING

Det er viktig å sørge for at programmeringen i hver delstrekning inngår i en gjennomtenkt helhet for hele Havnepromenaden slik at delstrekningene til sammen utgjør et komplett kunst- og opplevelsestilbud. Basisfasiliteter og funksjoner som benker, sykkelparkering, søppelstativ m.v. må i tillegg etableres langs hele strekningen.



4. BELYSNING

Belysningsstrategien i kapittel 4.4 Belysningsstrategi tar for seg belysning både som en opplevelsesmessig verdi og forholdet til trygghet.



5. KUNST

Etablering av kunst på temporær og permanent basis må sees i sammenheng langs hele promenadens utstrekning. Etablering av kunst skal gjennomføres i henhold til Oslo kommunes kunstordning og strategier. Det skal utarbeides en overordnet plan for kunst, hvor delstrekninger egnet for kunst defineres. For hver aktuelle delstrekning utarbeides mer detaljerte kunstplaner i samsvar med kunstordningen.



1. INFORMASJON

Permanente elementer som plasseres på strategiske punkter langs promenaden, eksempelvis i tverrkoblinger eller i overganger mellom strekninger. Det bør ikke være for mange slike, maksimalt 1-2 pr. delstrekning. Elementet inkluderer kart, informasjon om delstrekningen, herunder innhold, aktiviteter og muligheter, historiske bilder og generell informasjon som referanse til hjemmeside, osv. Muligheter for gratis Wifi kan kobles til disse elementene.



3. BELYSNING

Skape sammenhengende lys langs promenaden, slik at den blir attraktiv, trygg og tilgjengelig på kveldstid. Det er spesielt viktig at strekninger som ikke er under direkte oppsyn blir belyste.



5. OBJEKTER

Når du beveger deg langs promenaden skal du kunne se og oppleve spennende ting/objekt som inspirerer til å fortsette turen. Dette kan for eksempel være "lekfulle objekter" som tidligere er beskrevet.



2. SAMMENKOBLINGER

Lage koblingspunkter i promenadens 'gliper' ved å markere bredden på promenaden. Dette kan gjøres ved å male belegningen eller ved hjelp av flagg/vimpler. De strekningene der det er vanskeligst å finne fram bør markeres tydeligst.

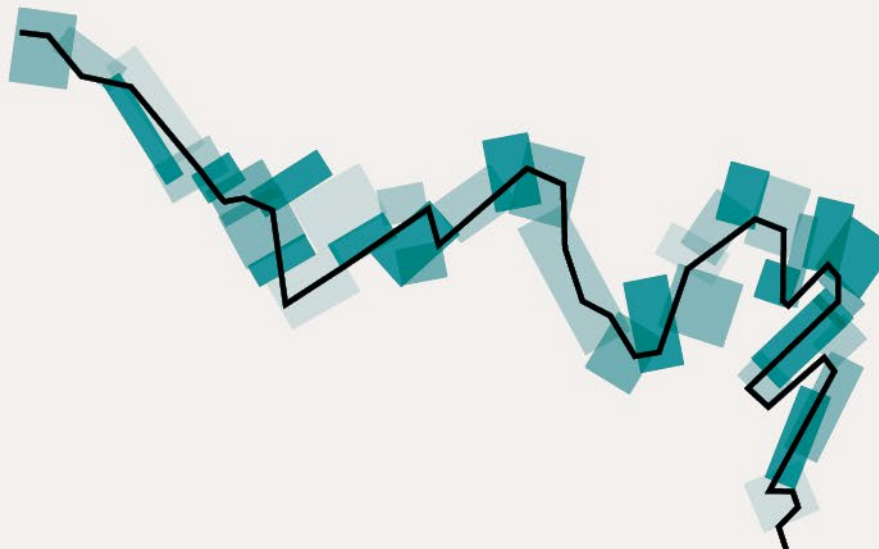


4. MARKERING

Innføre leken markering av distanse, som inneholder referanser til andre promenader og opplevelser. Markeringen er tenkt spesielt for mosjonister.

HELHETSPRINSIPPER

UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGER



Oslo er en by som vokser. Havnepromenaden skal appellere til forskjellige mennesker med ulike preferanser, ønsker og behov i møtet med fjorden. Ulike funksjoner, aktiviteter, opplevelser, intensitet og atmosfærer langs sjøfronten skal foredles eller fordeles på de ulike delstrekningene ut fra en helhetstenkning slik at flere finner veien til vannkanten og benytter promenaden.



1. DET UNIKE

Det at noe er unikt betyr at det er annerledes enn noe annet. I denne sammenheng betyr det å se delstrekningene i forhold til hverandre og utvikle dem med utgangspunkt i eksisterende kvaliteter, men i ulike retninger.



2. HISTORIE

Havnepromenaden går gjennom områder av kulturhistorisk verdi. Spor av det historiske kan løftes fram og rendyrkes eller de kan fremstå som en spennende kontrast til det nye.



3. KOMPLETTERENDE PROGRAMMERING

Nytt program langs promenaden må sees i sammenheng med hva som finnes eller behøves i forhold til nrområdet generelt og byen bak. Nytt program skal komplementere, ikke konkurrere med nærliggende tilbud.

Benytte analyseprotokollen aktivt når konsulenter engasjeres, for å sikre at alle aspekter ved Havnepromenaden blir belyst.



4. KUNST OG KULTUR

Havnepromenaden skal legge til rette for permanent og temporære kunst- og kulturuttrykk mv fra KUL.



5. SAMBRUK HAVN OG HAVNEPROMENADE

I møtet mellom Havnepromenaden og maritim aktivitet må arealene være i sambruk. Her vil det kunne oppstå et interessant samspill. Passasjerbåter fyller kaia med aktivitet og liv, og det må gis plass på Havnepromenaden for dette. Samtidig vil de samme arealene kunne oppleves som åpne plasser for alternativ aktivitet når det ikke er anløp.

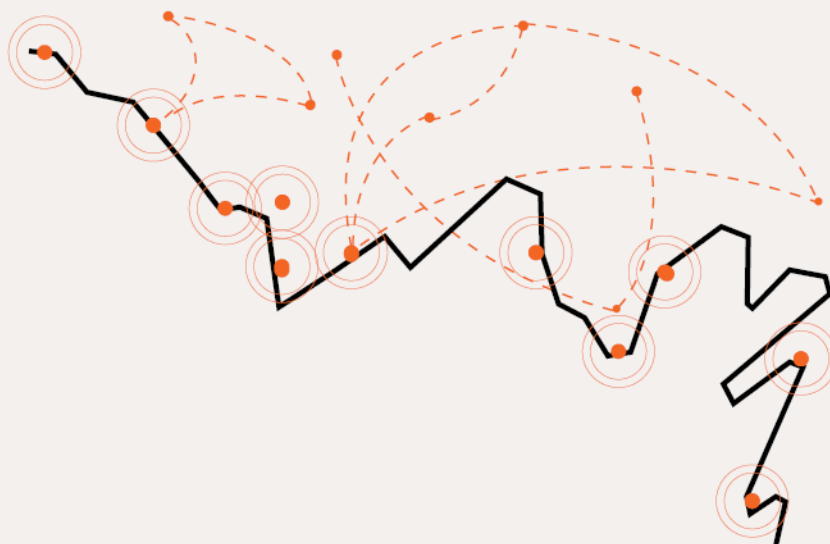


6. MEDVIRKNING OG SAMARBEID

Det å rendyrke et potensial handler ofte om å ta tak i det som finnes for så å samkjøre dette i ønsket retning. De aktørene som er på Havnepromenaden i dag kan bidra til å rendyrke og forsterke potensialet på sin strekning. Medvirkning og samarbeid ut over dagens aktører på Havnepromenaden kan også gi ideer og muligheter som gir samme effekt.

ETABLERINGSPRINSIPPER

UTFORSKE POTENSIALET



Potensialet til de ulike strekninger bør testes ut ved utredninger/visualisering og ved bruk av ulike midlertidige tiltak langs Havnepromenaden. Kjente verktøy som konseptvalgutredninger eller mulighetsstudier kan utføres for en rekke avgrensede områder. Samtidig kan aktiviteter og uttrykk i ulike områder langs delstrekningene testes ut rent fysisk. Tiltakene må dokumenteres og evalueres, og vil på sikt gi grunnlag for å utvikle og rendyrke delstrekningenes atmosfærer og uttrykk.



1. MULIGHETSSTUDIER

Enkelte steder langs promenaden er det behov for en grundig vurdering av muligheter for utforming. Konseptvalgutredning (KVU) og mulighetsstudier gir en sammenligning av dagens situasjon opp mot andre scenario.



3. ETABLERE TESTBEDS

Ved å etablere testbeds for aktiviteter eller romlige kvaliteter er det mulig å prøve ut idéer for å se hvordan de fungerer i forhold til omgivelsene, og hvordan publikum reagerer på tiltaket. Testperioden bør tidsbegrenses (f.eks. en sesong eller ett år) og tiltaket evalueres når perioden er over.

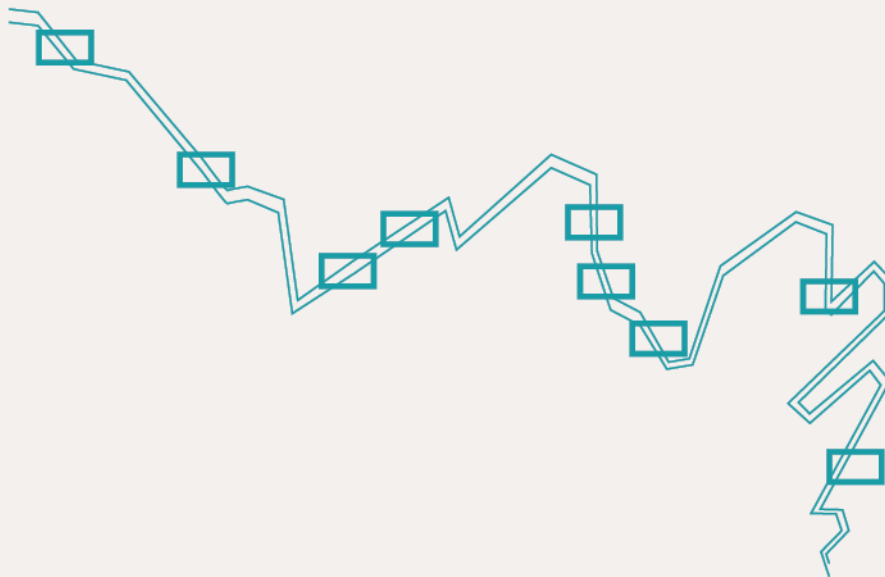
En videre forklaring kommer i kapittel 4.3 Testbeds



2. EVENTS

Enkelte områder og delstrekninger vil – i løpet av Fase 1 – fortsatt bli brukt til omfattende havnevirksomhet eller være byggeplasser i stor skala. Dette gjør områdene vanskelige å ta i bruk. Midlertidige tilstelninger tilgjengeliggjør områder langs Havnepromenaden i korte perioder; fra én dag til én uke. Ved hjelp av slike midlertidige tilstelninger framstår promenaden som helhetlig og tilgjengelig, til tross for at det vil være umulig å bevege seg daglig langs enkelte strekninger.

INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITET



Det gjennomsnittlige boarealet for Oslos befolkning er ca. 60 kvm/person. Befolkningen er i kraftig vekst, og behovet for sosiale møteplasser er stort i en by som blir stadig mer urban.

For å øke verdien av å bevege seg langs fjorden, er det behov for å integrere flere steder for opphold og aktivitet i Havnepromenden. Ved å gi disse stedene et godt mikroklima og ly for vær og vind bidrar de også til å utvide bruksesongen.



1. LANDSKAPSPUNKTER

Markere steder der utsikten i landskapet er spesielt interessant.



2. UTVIDE SESONGEN

Det bør etableres aktiviteter og tilbud som gjør promenaden interessant også utenfor høysesongen. Belysning kan også bidra til å forlenge bruken av Havnepromenaden gjennom døgnet.



3. BRUK AV VEGETASJON

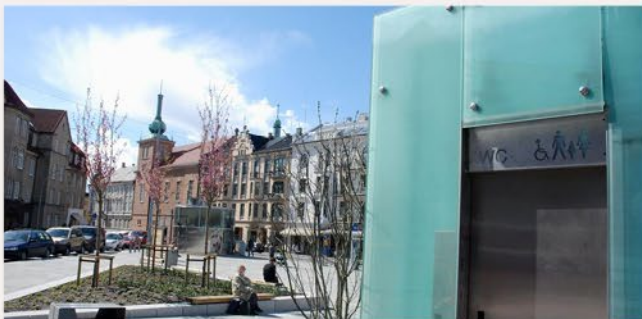
Ved å introdusere mer vegetasjon langs promenaden vil det skapes et spenn av visuelle og taktile opplevelser, sett i forhold til harde, slette overflater langs kaiene.

Promenadens grønne overflater kan også inneholde funksjoner for overflatevannshåndtering, luftrensing, støyhåndtering, biologisk mangfold og lokal klimatilpasning. Det er viktig å ta i bruk vekster som klarer de utsatte forholdene langs kaikanten.



4. OPPHOLD OG AKTIVITETSROM FOR ALLE BRUKERGRUPPER

Møteplassene kan basere seg på en aktivitet, som for eksempel sport eller lekeplasser, eller de kan være et spesielt sted det er fint å nyte utsikten. Testbedsene kan også fungere som en ramme for slike møteplasser.



5. FASTE FASILITETER

Offentlige toaletter bør etableres der det ikke finnes andre tilbud. Vanntanker for båtfolket kan etableres der det er kiss&sail, samt på marinaene.

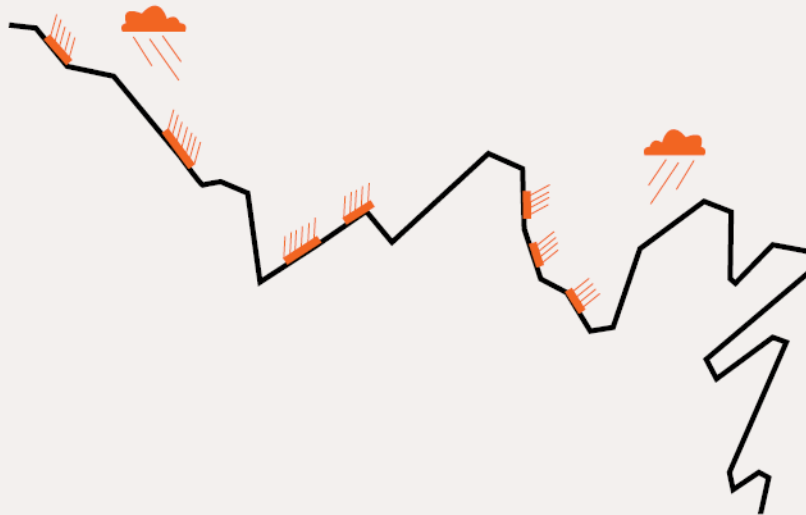


6. KUNST

Kunst på Havnepromenaden bør sees i sammenheng med Oslo kommunes kunstdordning der det avsettes 0,5 prosent av kommunens totale investeringsbudsjett til kunstprosjekter. "Kunst i Oslo" har utarbeidet en katalog som presenterer prosjekter i denne utsmykkingsordningen, som blant annet omhandler kunstuttrykk i det offentlige rom.

ETABLERINGSPRINSIPPER

ØKT KOMFORT 24/7/365



Det er mulig å bedre de grunnleggende fasilitetene for opphold og vandring langs promenaden i dag med enkle midler. Det handler om å etablere steder der det er mulig å sette seg ned, områder i ly for vær og vind og andre elementer som gjør det lenklere å ta turen innom promenaden.



1. SHELTER SPOTS

Etablere beskyttede sittemuligheter mot vær og vind på hver delstrekning basert på analyse av faktiske forhold og optimal plassering.



2. GRILLER OG VARDER LANGS PROMENADEN

I tilknytning til enkelte shelter spots eller i samarbeid med serveringsaktører langs promenaden er det mulig å etablere ild eller varder som symbol på Havnepromenaden, som vakre installasjoner i mørket. Åpen ild langs promenaden er en fin måte å løfte fram de ulike årstidenes kvaliteter og døgnetts vekslinger.



3. GRØNT OG FINT

Grønne elementer, som hager og planter, forbedrer mikroklima og løfter fram vekslinger mellom årstidene. Å øke andelen beplantning langs promenaden, vil bidra til biologisk mangfold.

Flytende hager på vannet kan gi spennende overganger mellom vann og land.



4. NYTTE OG HYGGE

Baseres på elementer som er både anvendelige og identitetsbærere. Ved at det finnes ting man kan benytte seg av langs promenaden, aktiveres hverdagslivet langs Havnepromenaden.

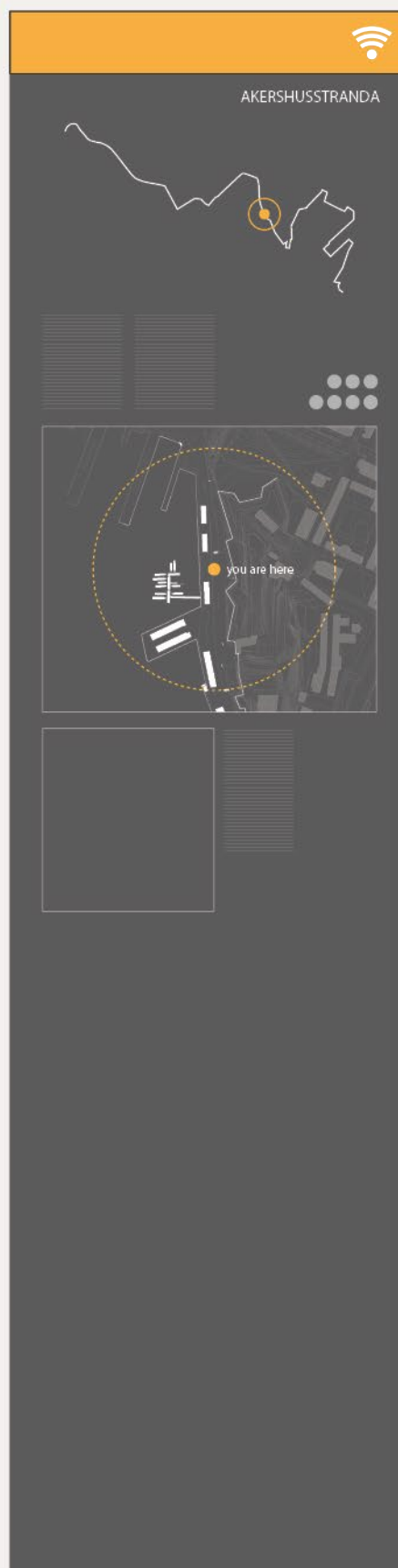
4.2 GJENKJENNBARE ELEMENTER

INFORMASJONSSKILT

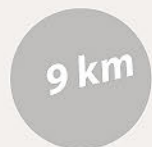


Permanente elementer som plasseres på strategiske punkter langs promenaden, eksempelvis i tverrkoblinger eller i overganger mellom strekninger. Det bør ikke være for mange slike, maksimalt 1-2 pr. delstrekning. Elementet inkluderer kart, informasjon om delstrekningen, herunder innhold, aktiviteter og muligheter, historiske bilder og generell informasjon som referanse til hjemmeside, etc.

Muligheter for gratis Wifi kan kobles til disse elementene.

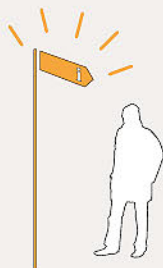


AVSTANDSMARKERING



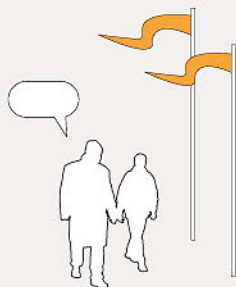
Mindre vertikale elementer som markerer avstander i promenaden, eksempelvis hver 500m. Enkelte steder er det mulig å tenke seg en hyppigere markering, slik at det f.eks er mulig å løpe en 100m eller 400m på tid.

SMÅ INFOSKILT



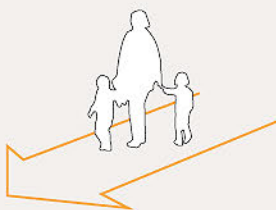
Skilting av retning og avstander, både inne i bystrukturen og langs promenaden. Inne i byen gir de informasjon om koblinger til promenaden og avstanden dit. Langs promenaden kan de gi retning og avstand til destinasjoner, som f.eks museer; 1 km til Nasjonalmuseet, 1,5 km til Munchmuseet osv. Eksisterende skilt som befinner seg i sentrum i dag kan brukes og eventuelt justeres noe fargemessig slik at de assosieres til promenaden.

FLAGG



Vimpler/flagg kan være et virkemiddel langs enkelte strekninger der det er vanskelig å se hvor den midlertidige promenaden går.

OVERFLATEMARKERING



Overflatemaling eller markering er et annet virkemiddel for å markere strekninger der det er vanskelig å se hvor den midlertidige promenaden går.

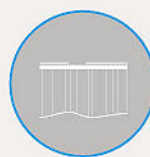
MARITIME ELEMENTER



REDNINGSBØYE



LEIDER



KAIFRONT-LIST



ORANSJE PULLERTER

Langs havnepromenaden gis det et felles uttrykk til bruksgjenstander som benyttes ved drift av havnen. Redningsbøyer, leier, bryggekanter og pullerter, er de elementer som har størst potensial til å være disse objektene. Med et eget design, fungerer de som gjenkjennbare elementer langs Oslo havnepromenade.

4.3 TESTBEDS

Begrepet "testbed" er et gjennomgående element i dette dokumentet, og en sentral del av prinsippene for hvordan vi ser for oss at utviklingen av Havnepromenaden bør gå fram. Derfor anser vi det for å være viktig å redgjøre grundig for hva som ligger i selve begrepet, og hvorfor vi anser konseptet for å være relevant i denne sammenhengen.

Den opprinnelige betydningen av testbed viser til en strategi hvor man tester et bestemt element isolert fra helheten det skal inngå i, og tester det før implementering. I dag benyttes imidlertid begrepet i en videre forstand, og det er denne vi har lagt til grunn for Havnepromenaden. I utviklingen av områder er det ofte vanskelig å vite nøyaktig hvilke tilbud, aktiviteter og lignende som vil være optimale for det endelige resultatet. I tillegg slutter aldri offentlige rom å utvikle seg, men svarer kontinuerlig på endringer og impulser fra omgivelsene rundt.

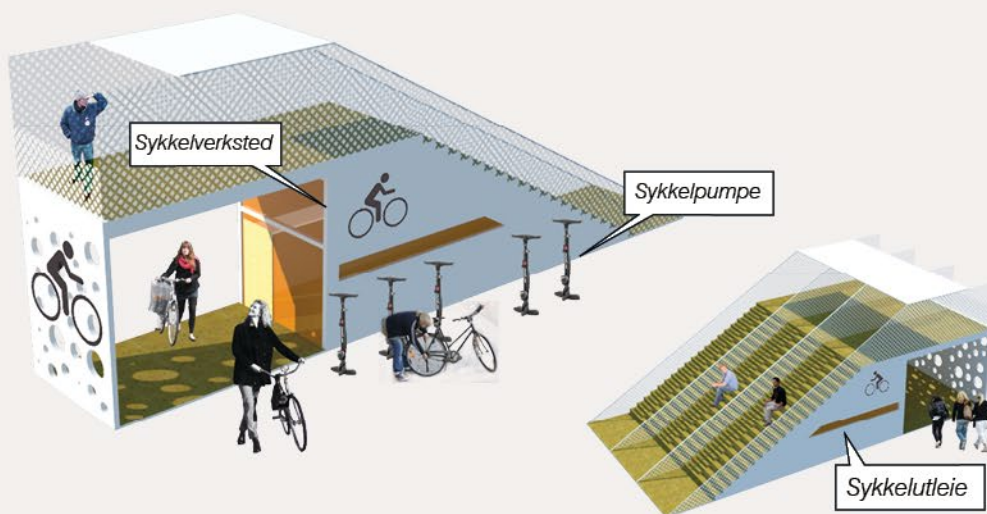
Testbed handler slik om å introdusere ulike program og tiltak i sitt tiltenkte miljø, men på en semistrukturert og skrittvis måte som ikke låser planer og investeringer i én bestemt retning. Intensjonen er å la det introduserte vokse fram i takt med responsen fra nærmiljøet på en dynamisk, organisk måte. Dette sørger for fleksibilitet i utviklingen, som gir atskillig større og flere utviklingsmuligheter. Samtidig som det ligger et viktig bærekraftelement i prosessens demokratiske aspekt ved at det er brukerne selv som forankrer programmet.

Ved for eksempel å etablere temporære paviljonger og soner som fysiske testbed for aktiviteter, er det mulig å prøve ut

en idé og se hvordan den reagerer på omgivelsene og på potensielle brukere. Underveis kan man observere og evaluere utviklingen, som gir grunnlag for å gripe inn og fjerne elementer som fungerer dårlig eller videreutvikle/supplere elementer som fungerer godt. Et bevisst forhold til hvor disse testbedene plasseres og hvilke brukergrupper de rettes mot, kan gi nye muligheter for møter på tvers av generasjoner eller sosial og geografisk tilhørighet. Gjennom å prøve ut aktivitetene i en mindre skala skapes også en robusthet med tanke på å etablere permanente løsninger på sikt.

I forbindelse med Havnepromenaden betyr begrepet testbed dermed at det først testes ut en aktivitet på et bestemt sted for å se hvorvidt aktiviteten passer inn og om den framstår som attraktiv for aktuelle brukergrupper.

Vi ønsker å fokusere testbed-tankegangen spesielt på tre områder: For det første ønsker vi å tiltrekke nye brukere til Havnepromenaden, og slik åpne fjorden for personer som normalt ikke benytter seg av den. Dette kan være sosialt marginaliserte gruppe eller bestemte aldersgrupper. For det andre ønsker vi å bevare Havnepromenaden som et sted for dem som benytter den fra før, men som risikerer å jages vekk i forbindelse med utbyggingen. Dette kan være folk som fisker eller som søker fred og ro. Til slutt ønsker vi at funksjoner og aktiviteter som testes skal evalueres når testperioden er over, og inngå i beslutningsgrunnlaget for hvorvidt det temporære grepet skal gjøres permanent eller ikke.





4.4 BELYSNINGSSTRATEGI

DET NORDISKE LYSET

Det nordiske lyset karakteriseres av mykt lys og ulike nyanser av farger som skifter langsomt i løpet av døgnet. Den nordiske skumringen er spesiell ettersom den skjer gradvis, noe som skiller den fra hurtigere solnedganger lengre sør i Europa.

Det unike ved det nordiske lysets fargetemperatur og variasjon i løpet av døgnet, bør være inspirasjon for den forbedrende belyningsplanleggingen av havnepromenaden. Spenninger mellom lys, skygge og mørke kan hjelpe til med å fremheve Havnepromenadens mange karakterer, særlig på kveldstid.

Grunnet de lyse sommernettene bør belysningen slukkes helt i slutten av juni og begynnelsen av juli for å fremheve det naturlige lyset om natten. Enkelte strekninger langs Havnepromenaden som for eksempel Vippetangen er relativt skjermet fra den øvrige byen. Å slukke belysningen langs disse strekkene vil gi publikum en sjelden anledning til å oppleve naturlige sommernetter sentralt i Oslo.

SKALA, AKTIVITET OG HVILE

Enkelte deler av havnepromenaden er folksomme etter mørkets frembrudd, som for eksempel Aker brygge med sine restauranter og underholdningstilbud. I den sammenhengen er belysningens intensitet avgjørende for opplevelsen av gaterommet, samt hvordan det benyttes. Lysmiljøet og den opplevde lysskalaen påvirkes både av stolpers og lyspunkters plassering og høyde, men også lysnivåene – dvs. hvor sterkt lyset oppleves – og lysfordelingen – dvs. hvordan lyset er fordelt.

Lysets skala påvirker igjen opplevelse av hastighet, karakter, aktivitet eller rekreasjon. Generelt signaliserer høyere lysnivå og stolpehøyde aktivitet, mens lavere lyspunkter – dvs. nærmere menneskene – signaliserer ro og hvile. Nedre del av lysskalaen omfatter i tillegg lys som er integrert i sittemøbler og lys som framhever vann og gress. Utformingen av belysningen på Havnepromenaden skal støtte både aktive og rolige soner, med en gjennomtenkt belyningsplan.

LYSETS KARAKTER

Riktig fargegjenngiving gjør at mennesker og omgivelser oppleves naturlige. Når materialenes naturlige farger kommer frem øker forståelsen av det romlige, samtidig som det skaper økt trygghet.

Ved hjelp av varmt og kaldt lys kan materialers egenskaper fremheves eller dempes. Lyset kan benyttes til å forsterke årstider og gi steder identitet.

VEGVISING OG OPPMERKING

Belysningen langs Havnepromenaden skal gi tydelig vegvisning og knytte sammen lange bevegelsesstrekninger, plasser og landemerker. Konsekvent bruk av belyningsselement (stolper osv.) muliggjør variert bruk av lys og stemninger uten at det forringer inntrykket av en sammenhengende promenade på kveldstid.

Forholdet mellom den tette byen og det åpne fjordlandskapet kan forsterkes ved hjelp av belysning når det er mørkt. Dette kan oppnås ved at lys løfter fram utsiktspunktene fra byen og de forbindelser som finnes mellom byen og fjorden.

En lysende lanterne ved inngangspunktene gir en visuell markering som synes både fra den omliggende bebyggelsen og fra Havnepromenaden. På kveldstid gir de belyste inn- og utgangene holdepunkter å orientere etter, som er viktig for trygghetsfølelse.

Det finnes i dag landemerker som kan fungere som viktige orienteringspunkter. Disse kan lyses opp, men det vil også være mulig å gjøre dette med nye visuelle retningsmarkører.

OPPLEVELSEN AV NATUREN

Opplevelsen av naturlige element som vann, is og grøntstrukturer kan forsterkes ved hjelp av lyssetting. Vann kan tydeliggjøres ved å la busker og trær speiles i vannflaten, is og snø kan lysettes for å fremheve vekslingen mellom årstidene.

Vi samles gjerne rundt ild. Små "varder" kan skape attraktive lysrom langs Havnepromenaden. Disse vil kunne ha stor betydning som både lys- og varmekilder, særlig om vinteren.

HOLDBARHET

Belysningen langs Havnepromenaden skal være energieffektiv og fleksibel. Valg av lyskilder, materialer og belyningsstyrke skal gjøres ut i fra et miljøperspektiv. Det er ingen motsetninger mellom energieffektiv belysning og et gjennomført, trygt lysmiljø.

Ved å styre belysningen gis det mulighet for variasjon gjennom døgnet og årstidene. Dette gir både mulighet for energibesparing og til å skape et variert lysmiljø som

følger det naturlige lyset. Selv lysreklame kan og bør styres, ettersom forutsetningene forandres avhengig av hvorvidt det er lyst eller mørkt. Temporære belysningsløsninger, som f.eks. lysinstallasjoner på vinterstid, kan gjøres enklere ved at enkelte strategiske områder forberedes med kraftforsyning.

TRYGGHET

Trygghet er det vi opplever og er en følelse som ikke behøver å stå i relasjon til hvor stor risikoen i virkeligheten er for å bli utsatt for kriminelle handlinger. I det fysiske miljøet finnes det viktige faktorer som påvirker tryggheten i det offentlige rommet. At plassen er befolket, at det er mulig å ha overblikk over plassen, at det fins visuell kontakt med omgivelsene, at det går an å orientere seg på plassen og tydelig kunne se plassens inn-og utganger, samt at plassen er velholdt.

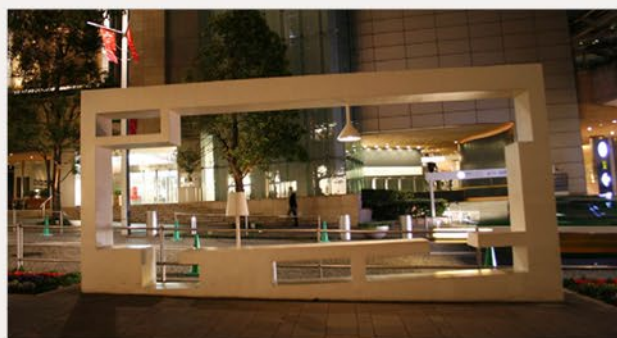
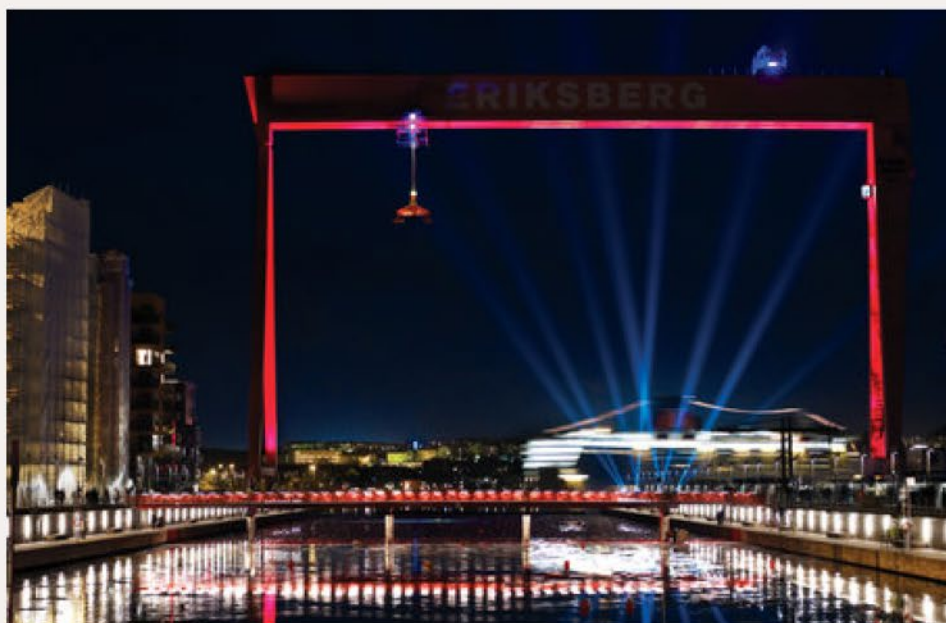
Mørke plasser tilknyttet Havnepromenaden påvirker følelsen av utrygghet. Ved å belyse omgivelsene, altså ikke kun selve gangstrøket, skapes siktlinjer, overblikk og aktivitet. Å ikke

ha overblikk og kunne orientere seg, påvirker følelsen av utrygghet og kan innebære at mennesker unngår å gå og sykle. Godt belyste strøk kan øke folkehelsen, ettersom den oppmuntrer til hverdagsmosjon og derved øker livskvaliteten.

SAMORDNING

Blending og store forskjeller i lysnivå kan frambringe ubehag og redusert syn når øyet fylles med lys. Dette svekker evnen til å oppleve kontrasten i omgivelsene. Blending gjør det vanskelig for folk å orientere seg. Plasser blir utilgjengelige og det skaper utrygge miljøer.

For å sikre et vakkert, tydelig og balansert lysnivå langs hele promenaden kreves det en samordning for all gatebelysning; lys fra stolper, fastmontert belysning, lys som strømmer fra skilt og vinduer. Samordning og involvering av Havnepromenadens ulike aktører gjør det mulig å oppnå et forsvarlig resultat for det felles lysmiljøet. Med lys kan man skape hierarki mellom hva som er viktig å løfte fram og hva som bør tones ned. Bevisst belysningsplanlegging påvirker i høy grad orienteringsmuligheter.



4.5 SYMBOLER BRUKT PÅ KART

GENKJENNBARE ELEMENTER



avstandsmarkering

Markering av havnepromenadens sträcka på marken så att man hittar.



informasjonsskilt

Punkter där det finns mer information om havnepromenaden och kringliggande område.



infoskilt mini

En liten skilt som hjälper hitta havnepromenaden och närliggande målpunkter.



flagg

Flaggor på utvalda platser annonserar havnepromenaden och ta bort missing links.



overflatemarkering

Markering på overflate hjälper hitta havnepromenadens sträcka.

NYTTIGE ELEMENTER



shelterspots

På utvalgte steder etableres skydd for vær og vind: såkalte "shelterspots".



utepeis

Utepeiser plasseres langs promenaden for å gjøre den attraktiv gjennom hele året.



sitteplass

Offentlige sitteplasser plasseres langs hele promenaden.



piknik

På utvalgte steder plasseres benker og andre fasiliteter for piknik.



WIFI

På utvalgte steder etableres WIFI hotspots for å øke HPs komfort og attraktivitet.



kiss & sail

Steder der du kan legge til med en båt for å hente eller slippe av passasjerer.



anløpsplass ferge

Anløpsplass for lokalfergene ut til Oslofjorden.



cruisebåt

Cruisebåtterminal



fiskeplass

Fasiliteter for fiskeing.



strøm

Strømuttak som gjør det lettere å avholde events og arrangementer.

VIRTUELL INFORMASJON



hjemmeside

Havnepromenadens egen hjemmeside med info om aktuelle prosjekt og events.



mobil app

En app til smartphone som gir info om HP



augmented reality

Framtidssbilder og historiske bilder direkte på din telefon



sosiale medier

Plattform for HP i sosiale medier. Delaktighet og engasjement.

SYKKEL ELEMENTER



sykkelreparasjon

Steder med redskap/fasiliteter som gjør det mulig å reparere sykkel.



sykkelparkering

Trygge og spennende elementer for sykkelparkering.



sykkeltellere

Tellere som viser hvor mange som sykler forbi et punkt.



sykkelhinder

Triks og hinder som gjør det gøy å sykle langs promenaden.

LEKENDE ELEMENTER



interaktiv lekeobjekt

Et objekt som går an å flytte på eller påvirke.



infotainment

Et objekt med informasjon som presenteres på en underholdende måte.



kunst

Kunst som innbyr til å leke på eller med.



lekeplass

Tradisjonelle lekefasiliteter som plasseres på et uvanlig sted.



på bakken

Male mønstre eller bilder på bakken.



lys

Lys kan integreres i lekende elementer slik at de kan oppleves og brukes om natten med sluser.



vannspeil

Sprutende vann, vannspeil, vannrenner

BELYSNINGSELEMENTER



exit / enter lanterne

En skinnende lykt i tverforbindelser.



varder på HP

Flammebelysning (varder) som taler til sansene med varme, lukt, lyd og lys.



white nights

Opplev det nordiske lyset ved at det kunstige lyset periodevis slukkes.



objektbelysning

Langs HP er ulike landemerker som med riktig belysning kan bli en attraksjon i seg selv.

LANDSKAPSELEMENTER



trær

Plasseres der det er god grobunn. Gir skygge og demper vinden.



salt resistente planter

Bruk av vekster som klarer de utsatte forholdene langs vannkanten.



grønne vegger

Plante klatreplanter på eksisterende eller nybygde objekter.



flytende aquakultur

Østers, plankton eller annen form for maritim dyrking.



flytende hager

Dekorative, for opphold eller til grønnsaksdyrking.



smarte planter

Bruk av vekster for støydemping og partikkelbinding (økosystemtjenester).



flyttbare planter

Flyttbar beplantning der det er vanskelig å plante i jorden.

ØVRIGE



café

Steder der det burde finnes en café for å aktivere vannkanten året rundt.



kiosk

Steder der det burde være en permanent eller temporær kiosk.



restaurant

Steder der det burde være restauranter.



lydhage

Etablere lydhager som skjermer for veitrafikk eller byggeplasser



stillesoner

Steder der det finnes et potensial for å skape stillesoner langs promenaden.



vannkontakt

Steder der man burde kunne komme ned til vannet.



flytende element

Flytende element i vannet som kan være hager eller uteserveringer.



bading

Steder med mulighet til å bade.



strand

Grus eller sandstrand.



badstue

En badstue som er åpen hele eller deler av året.



sol

Solfylte plasser! Her burde det etableres en oppholdsplass.



vinter

Steder med et potensial for en vinteraktivitet.



utsiktspunkt

En plass der man kan se ut over fjorden eller byen.



events

En plass som egner seg spesielt godt for ulike typer events.



ungdom

Et område der fasiliteter for ungdom er i fokus, skating, buldrestein eller lignende.

5. DELSTREKNINGER







5.1 FROGNERSTRANDA



**EN MARINA,
REKREASJON
OG NÆRHETEN TIL VANN**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Bebyggelsen på Frogner avskjæres fra fjorden av en av hovedarteriene for vei og jernbane inn mot Oslo sentrum. Frognerstranda er området mellom denne transportåren og sjøen. Strekningen har få påkoblingspunkter: en gangbro ved Hjortnes og en ved Skarpsno, før en veibro leder over motorveien til bebyggelsen på Skøyen.

Havnepromenaden langs Frognerstranda er nært knyttet til utviklingen av E18 og den bakenforliggende jernbanetraseen. Denne utviklingen kan ikke sees isolert fra Frognerstranda, men er en del av et større bilde, som blant annet inkluderer Filipstad, Skøyen, Vækerø og Lysaker. I følgende vurderinger er det lagt til grunn at veien blir liggende slik som i dag.

Snittet mellom veisystemet og sjøfronten gjør at mye skal ha plass på et lite areal. Strekningen har en tydelig og helhetlig utforming. E-18 fører fram mot tunnelsystemet under Oslo sentrum. Sykkelvei, gangvei, og småbåthavn ligger side om side, adskilt med hekker, plener og en trerekke. Denne helhetskomposisjonen gir en entydig lineær bevegelse langs sjøen. Samtidig er Bygdøy, på den andre siden av Frognerkilen, en viktig del av opplevelsen. Her går kystvegetasjonen helt ned til vannet mot vest og sivet stikker opp i de små buktene. Mot øst ligger Dronningen, museene og småbåthavnen.

Frognerstranda gir rom for ferdsel i ulike hastigheter, selv om støy fra veien og gjerder langs småbåthavna ikke i særlig grad inviterer til opphold.

Marinaen ved Hjortnes har et eget liv rundt seg, med den eneste serveringen i området. Sykkelveien brukes mye, både til ferdsel og til trening med sykkel, rulleski og til løping.

Sykkelveien er regulert til gang og sykkelvei og området mot vannet er regulert til friområde. Området driftes i hovedsak av Bymiljøetaten.

Havnepromenaden vil benytte den allerede opparbeidede traséen, men mye kan gjøres, både for opphold, kontakt med sjøen, tilbud langs veien, og for bedre påkobling til byen bak. Bryggene langs Frognerstranda har ramper ned fra promenaden og er stengte med ståldører og piggråd.

Kaianlegg for fritidsbåter i Frognerkilen går tilbake til siste halvdel av 1800-tallet. Her ble det raskt tilholdssted for en rekke båt- og sportsforeninger. De forskjellige foreningene oppførte brygger og klubbhus. Noen av disse klubbhusene er bevarte og har høy verneverdi som del av det opprinnelige båtmiljøet, først og fremst Kongen, oppført 1924, og Dronningen oppført 1931 på Bygdøysiden.

Båteierne føler et visst eierskap til området og en tilhørighet til marinaen og Kroa. Båtforeningene har medlemmer fra hele Oslo og omegn. Roklubbene har kapasitet til å ta i mot flere medlemmer og kan være en viktig arena for sosial interaksjon. Mosjonister og turgåere er gjerne fra nabolagene i nærheten.

Frognerstranda iscenesetter ferdselen mot sentrum, med ulike transportmidler. Den skaper en visuell opplevelse rundt det å komme fram til den indre delen av Oslofjorden. Samtidig eksisterer området rundt marinaen i en egen verden, skjermet fra bylivet.





HELHETSPRINSIPPER

ØKE KONTAKTEN MED VANNET OG BYEN

Frognerstranda er et av de få stedene langs Havnepromenaden der du er nær vannet rent høydemessig. Dette må utnyttes slik at det finnes flere steder der det bokstavelig talt er mulig å dyppe tærne i vannet. Det er også mulig å etablere noen større brygger som er attraktive å gå ut på. Kanskje kan disse kobles med vannlek for barn. Roklubbene bør synliggjøres som tilbud til befolkningen bedre enn det de gjør i dag og Havnepromenaden kan være en arena for dette. Kajak som vannsport og fritidsaktivitet har sin naturlige plass i Bestumkilen og bør få videreutvikle sitt tilbud der.

Frognerstranda bør kobles bedre til byveven mot Skøyen og Skillebekk. Med utgangspunkt i at E18 og jernbanetrasen blir liggende, kan dette gjøres med grønne langdskapsmessige broer.

En bro mellom Kongen og Dronningen som gang- og sykkel vei vil bedre forbindelsen til Bygdøy. En slik bro bør ikke ta for mye visuelt fokus fra landskapsrommet i Frognerkilen.

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR

Frognerstranda handler om hverdagsrommet. Det er derfor viktig å forbedre kvaliteten til de ulike bevegelsessonene og sørge for at det finnes "pusterom": gode steder for opphold langs det som i dag oppleves som en lang strekning.

Ved en utbedring vil sykkeltraseen langs E18 bli en naturlig sone for sykling, både rask og langsom. Det bør etableres sykkелеlementer som ramper og stier i den grønne mellomsonen som gjør at sykkelturen blir morsommere for den som ikke

pendler. Flere sykkelparkeringer gjør at det er lett å sette fra seg sykkel og komme seg ned til vannet.

Gangsonen nede ved vannkanten må gjøres bredere og tydelig som det naturlige alternativet for den som spaserer slik at det ikke oppstår konflikt med sykkeltraseen.

UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGENE

Potensialet til Frognerstranda ligger i å videreutvikle strekningen som et rolig, skjermet og naturskjønt pusterom før den kompakte byen kommer på Filipstad. Båtlivet langs vannkanten kan være et fint supplement til dette. På Aker Brygge finnes en urban marina. Langs Frognerstranda utvikles en naturmarina.

Grøntstrukturer bør ses i sammenheng med vegetasjonen på den andre siden av kilen. I området rundt marinaen kan det etableres noe mer kommersielle tilbud, men ellers bør strekningen oppleves som en naturpark med fravær av det urbane.

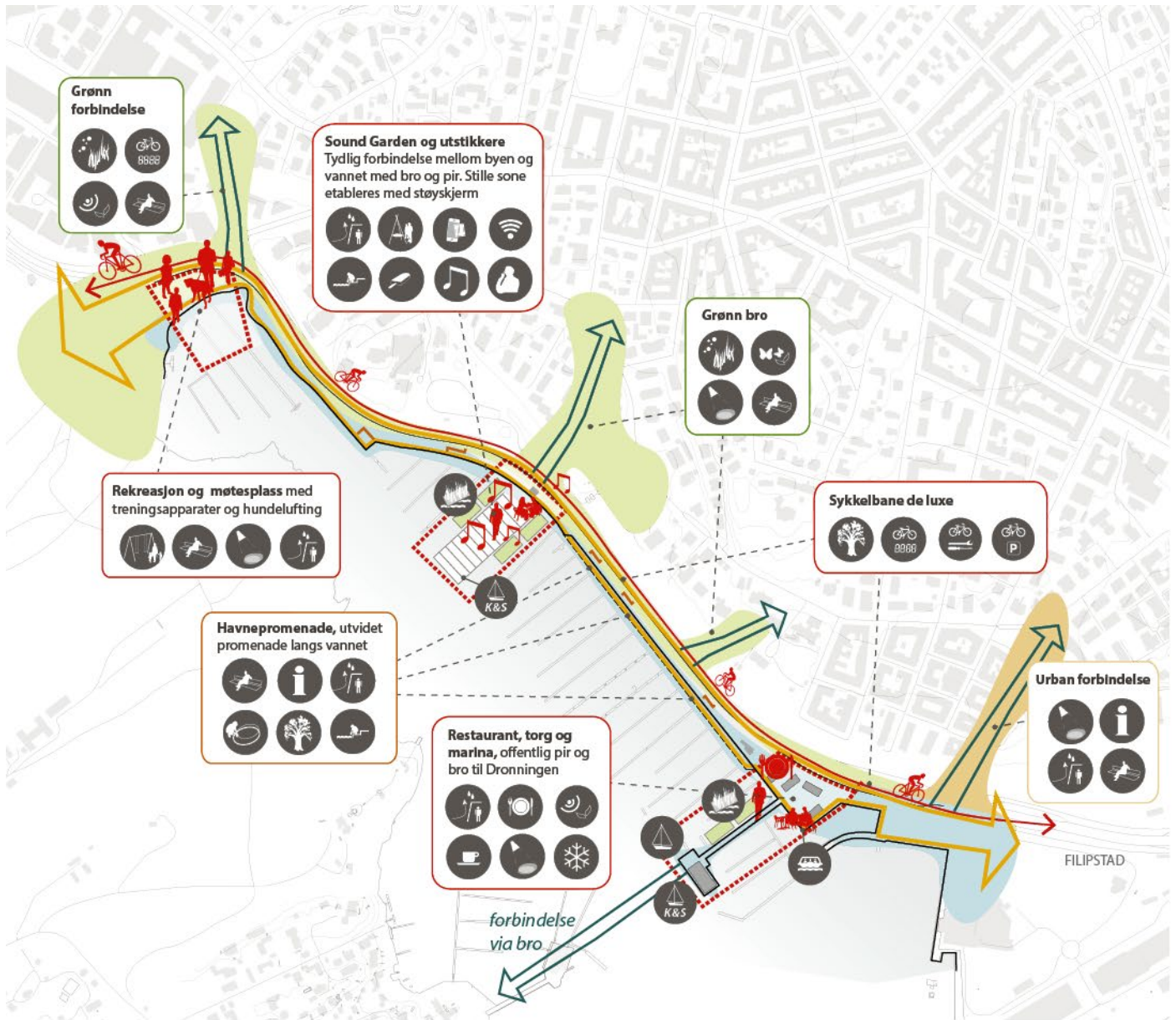
Det kan plantes flere større trær da disse ikke vil gi skygge til gangsonen som ligger på sørsiden. Grus og/eller trematerialer egner seg godt for gangsonen langs vannet.

INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITET

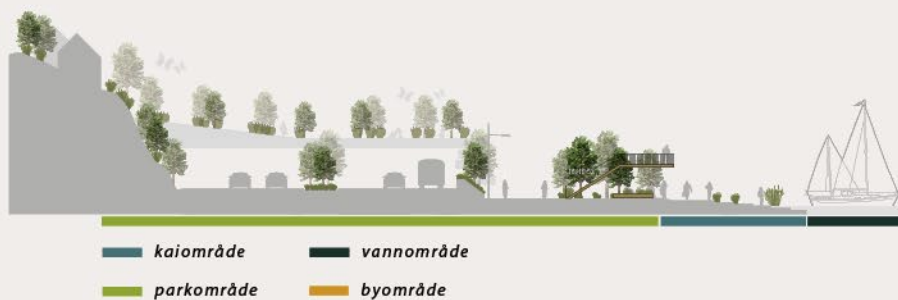
Området rundt marinaen og Kongen bør videreutvikles og bindes bedre sammen slik at det oppleves som en destinasjon. Antallet parkeringsplasser bør reduseres gradvis. Nye tilbud kan etableres for båtfolk og turgåere som supplerer eksisterende virksomheter. Det bør etableres le og lekeapparater som gjør at området er attraktivt for bruk i større deler av sesongen.



RETNINGSGIVENDE PLAN MOT 2030



PRINSIPIELT SNITT



-  Havnepromenade
-  komfortable koblinger
-  hovedsykkelnett
-  definerte områder
-  vannkant
-  park
-  by
-  se symbolforklaring kapittel 4.5

ETABLERINGSPRINSIPPER

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER

Følgende anbefales:

- Oppgradere broene visuelt og funksjonelt. Belysning kan være et virkemiddel.
- Forsterke koblingspunktet ved broene, eksempelvis med lydskjerming eller sitteplasser.
- Etablere og regissere et utsiktsområde over kilen og til Bygdøy for både bilister, syklende og gående.

SAMMENKOBLING OG INFORMASJON

Følgende anbefales:

- Å rendyrke dagens sykkeltrasé ved å fjerne fortau, samt å bygge ut gangsonen ved ved bryggene. Den nye sonen kan enten bestå av grus, et tredekke eller en kombinasjon. Enkelte steder bør tredekke eller felter med tredekker gå helt ned til vannet. Prinsipper for universell utforming legges til grunn for utformingen.
- Omorganisere parkeringsplassen slik at det blir tydeligere hvor bevegelseslinjene går for gående og syklist.
- Funksjonsbelysning for sykkelbane og belysning ut på båtene og på vegetasjonen. Ingen belysning direkte på gangsonen.
- Beplante mellomsonen med naturvegetasjon.
- Etablere skilting og informasjonselementer ved tverrforbindelser og i overgangssoner til øvrige delstreknings.

UTFORSKE POTENSIALET

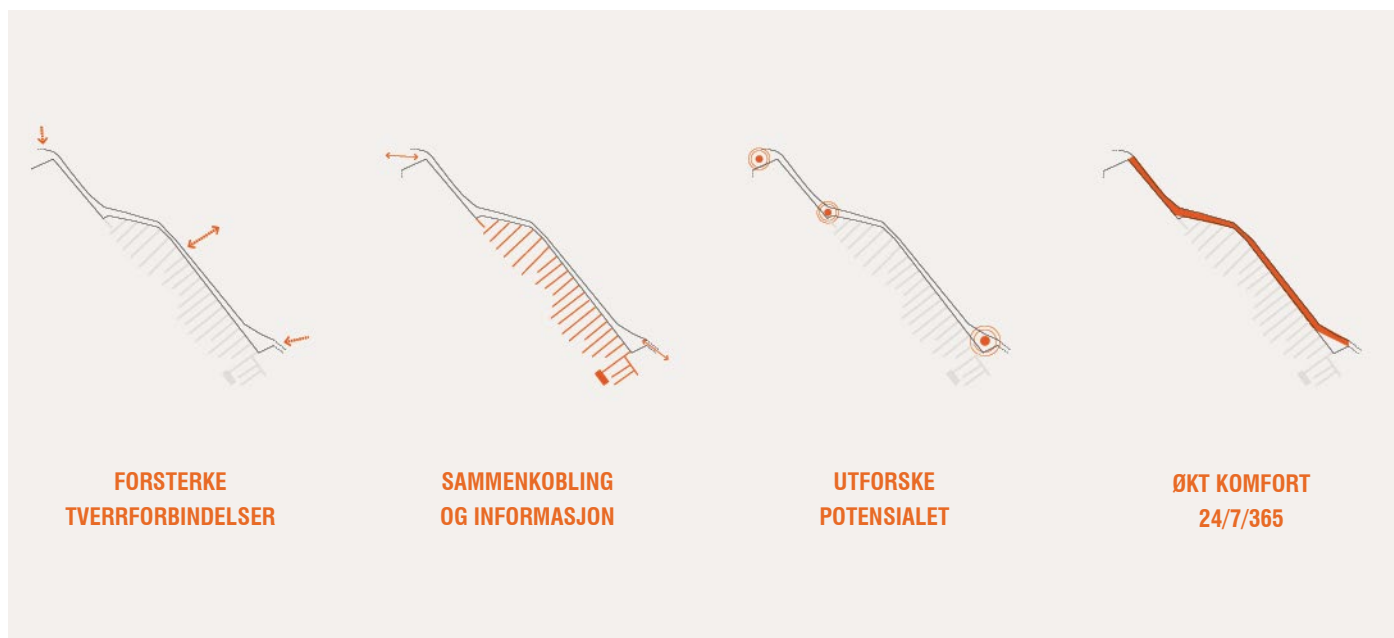
Følgende anbefales:

- Mulige testbeds foreslås på neste side. Utforsking av lydskjerming fra E18 vurderes som spesielt viktig.
- En mulighetsstudie eller konseptvalgutredning bør utføres snarlig for å utforske handlingsrommet rundt dagens marina. Redusert prakering, parkmessig opphold og utvidet tilbud på marinaen vurderes som viktige elementer.

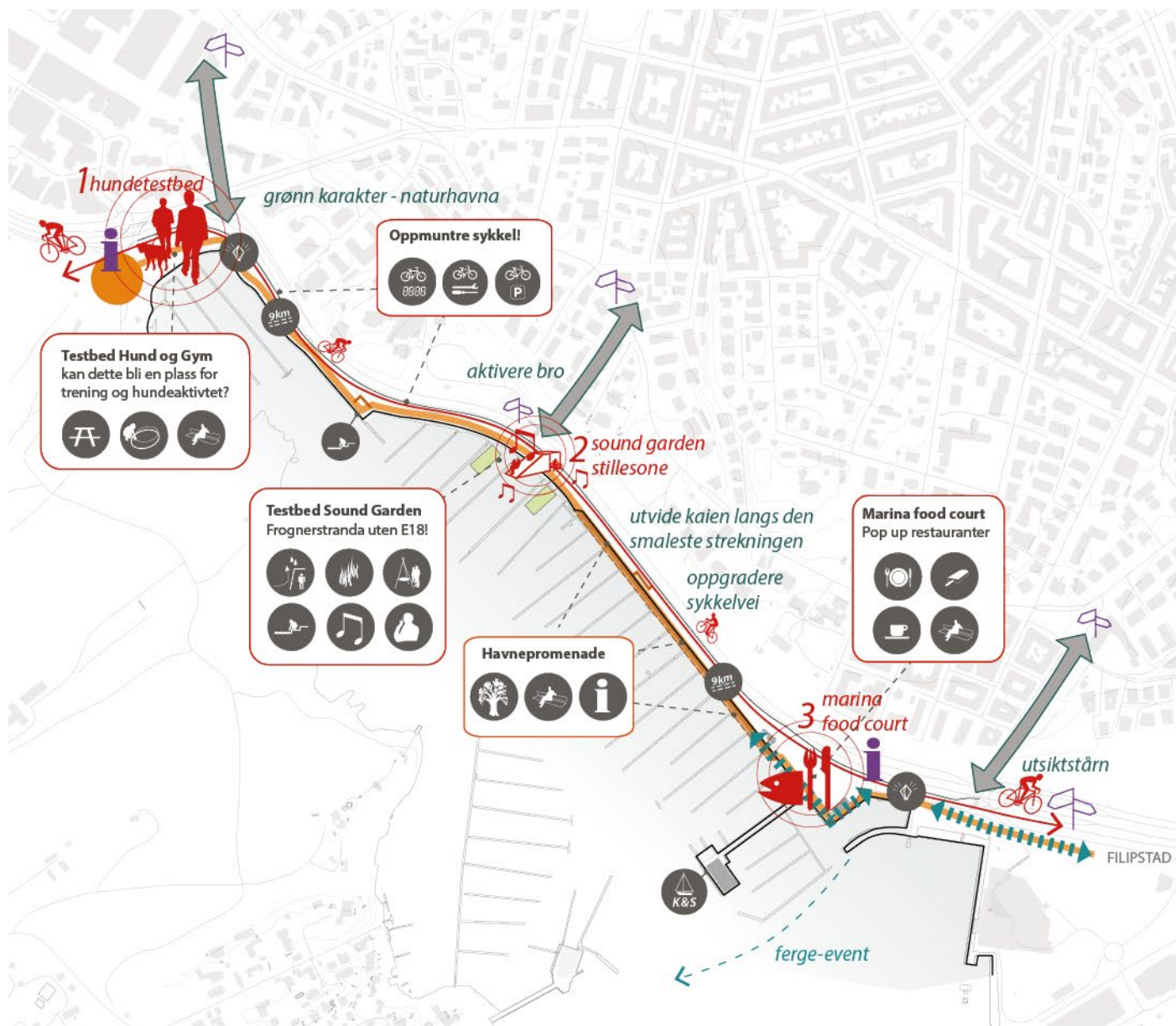
ØKT KOMFORT 24/7/365

Følgende anbefales:

- Etablere enkelte oppholdssoner der det fokuseres på vind- og lydskjerming i form av paviljonger eller landskapsgrep. Suppleres med permanente sykkelstativ, søppelstativ, sitteplasser og elementer som skaper intimitet.
- Omorganisere båtplasser slik at tilgangen til vannet bedres både visuelt og fysisk. Dagens brygger med båtplasser oppleves som en stengsel for utsikten og den nære kontakten med vannet, selv om vannflaten er forholdsvis nær gangsonen. I overgangen mellom fastland og bryggene ligger det et potensial for å skape bedre tilgang til vannet uten å miste mange båtplasser.
- Etablere enkelte offentlige tilgjengelige brygger. Det anbefales at disse skiller seg ut ved at de for eksempel gjøres bredere.
- Omorganisere parkeringen ved marinaen slik at det blir større plass til park og vegetasjon.



FORESLÅTTE TILTAK I TIDLIG FASE



PRINSIPIELT SNITT



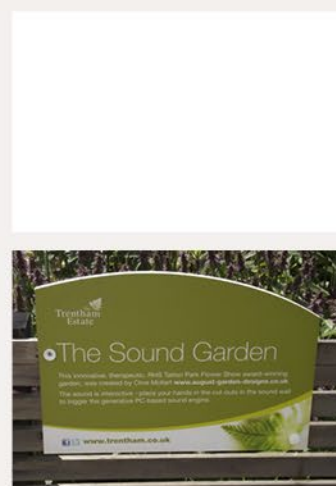
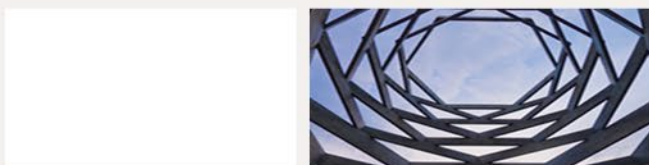
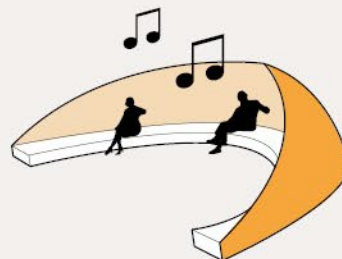
— Oslo HP utstrekning
— midlertidige tiltak

- Havnepromenadens utstrekning
- tverrforbindelse
- ekstra tydelig kobling
- testbed
- infopunkt
- skilt
- shelterspots
- se symbolforklaring kapittel 4.5

MULIGE TESTBEDS

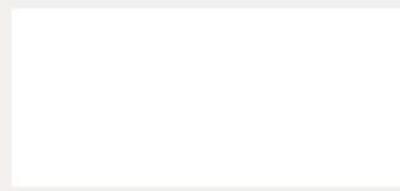
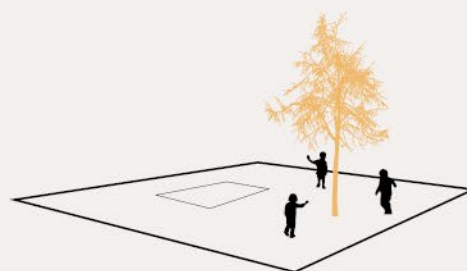
“STILLE STEDER” ELLER “LYD-LE”

På utvalgte steder langs strekningen kan det etableres plasser eller områder som er skjermet fra E18. Enten i sonen mellom sykkel og gangsti eller mellom sykkel og E18. Et lunt, men åpent område med utsikt til Bøygdøy eller båtene der lyden fra biler og sykler er tonet ned. Broen over til Skillebekk, langs båtforeningenes klubblokaler, på marinaen eller i enden av viken er plasser der dette er interessant. En enkel testbed kan være å bygge en paviljong. En annen kan være å heve landskapet for å fjerne lyd.



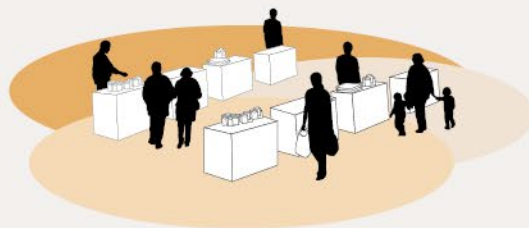
VANNLEKEPARKEN

En vannlekepark i enden av Frognerkilen gir oppdagelsesglede og lekelyst for store og små og utvider tematikken rundt vann i området. Det er fasinende og utviklende å få oppleve vannets ulike former og hvirvler på egen hånd, dets konstante letende etter nye veier. Lek med vann innbyr til rollespill og samspill og kan bli tilpasset slik at alle barn leker sammen på like vilkår.



MARITIM MATPLASS

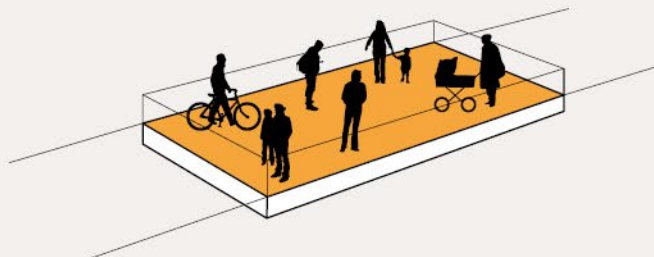
Spesielt i høysesongen kan det være marked for mer matservering eller utsalg enn det som er i dag. Båtfolket kan kjøpe med seg matkurver egnet til fjordlivet eller ta seg en matbit på vei ut. Nyetablering av serveringssteder eller økt tilbud i de eksisterende fasilitetene bør oppmuntres.



BYGDØYFORBINDELSEN

En kabelferge er et interessant, men kostnadskrevende testbed for å vurdere behovet for en permanent forbindelse til Bygdøy.

En sesongbassert båtordning, for eksempel gondol, er en rimeligere løsning.



FROGNERSTRANDA

En roer, en padler og en som setter seil. En jogger, en racersyklist og en familie på tur med bikkja. Frognerstranda kan gi rom for hverdagslivet.







5.2 FILIPSTAD



**SPORT OG SPILL,
EN BYSTRAND
OG PROMENADEN PÅ SITT BREDESTE**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Filipstad har vært under kontinuerlig utvikling og gjennomgått store endringer i landskapet (utfyllinger) siden det ble utviklet til havneområde på slutten av 1800-tallet. Landskapet var opprinnelig formet som bukt (Hjortnes) med to parallelle høydedrag og et nes ut mot fjorden. Noe av dette opprinnelige landskapet, og landskapsrommet som var mellom de to høydedragene kan fortsatt oppleves i dag.

Området ligger slik til at det gir god oversikt over fjordlandskapet, men er avskåret fra byen bak bestående av et rolig boligområde.

Filipstad er den vestre delen av Oslo havn. Havneanlegget er relativt nytt og inneholder derfor få kulturminner. Joh. Johansens høyhus er forutsatt bevart i planalternativene for Filipstad selv om det ikke foreligger forslag om regulering til bevaring. Kai-frontene i granitt i den eldste delen av kaiområdene på Filipstad bør bevares sammen med kranbaner og pullerter. Det arbeides dessuten med tilbakeføring av gamle havnekraner til kaiområdet nærmest Aker brygge. Kraner kan bli en flott attraksjon for Havnepromenaden.

Filipstad kobler seg til den bakenforliggende byen via gangbrua til Tinkern og over til boligområdet i Vika. Mot sentrum ligger Aker brygge og mot fjorden Tjuvholmen, som begge er deler av den samme sjøfrontkonteksten. Strekningen er i dag et uklart område før man kommer til Tjuvholmen, men vil i framtida være promenadens første møte med en tettere bebyggelse.

Kaia har inntil nylig vært dominert av lagerskur, store kraner, skip og fargerike containere. Filipstad slik vi kjenner det i dag bærer preg av havnevirksomhet gjennom lang tid og er således et sentralt element i Oslos havnehistorie. Arealene mot sjøen benyttes til kaffebrenning, kontorer, havnevirksomhet, inklusiv en internasjonal fergeterminal mot vest. På 50-tallet ble Norge forsynt med bananer importert over Filipstad. Mot sydøst ligger flere større havneskur og bebyggelse benyttet til lager og kontor.

En områdeplan innsendt av PBE ligger i dag til politisk behandling. I denne foreslås E18 lagt i tunnel frem til dagens Hjortneskryss. Det legges opp til blandet arealbruk med bolig, kontor, forretning, bevertning, kultur, skole og barnehager.

Området vil få en tydelig helhetsutforming, sammenliknbar med andre utbyggingsområder som Tjuvholmen, Sørenga osv.

Dagens fergeterminal skal effektiviseres og komprimeres. I tillegg skal det bygges en ny pir med mulighet for ett eller to store cruiseskip.

Tre allmenninger med parker og plasser skal forbinde sjøfronten og bakenforliggende by og det skal etableres store offentlige friområder på dagens landareal, blant annet en strandpark på ca 41 dekar. Havnepromenaden på Filipstad vil strekke seg fra Filipstadbrua (gangbrua til Tjuvholmen) ved Oda og Bokkens plass i sørøst, vestover på kaien, opp Framnesallmenningen, forbi og bak havneterminalområdet og langs Frognerstranda i nordvest.

Når den nye bebyggelsen er oppført vil området tilby et veivalg i bevegelsen mellom Frognerstranda og Rådhusplassen. Ferdsel som skal raskt inn og ut av sentrum kan følge en trasé i bakkant av den nye bebyggelsen. Herfra vil man kunne velge flere små gater gjennom bebyggelsen fram til kaifronten, der fjorden vil komme til syne igjen og gjøre det mulig å orientere seg og koble seg på havnepromenaden videre. Parken vil også være et eget mål for turgåere, der dreiningen fra Frognerkilen mot øyene, Akershusneset og Pipervika vil gi en viktig opplevelse av landskapsrommet.

Ny bebyggelse vil etableres over tid, noe som innebærer anleggsperioder der promenaden må ledes utenom byggeplasser. Dette betyr at promenaden i første omgang legges til en midlertidig trasé der gang- og sykkelveien er i dag langs E18/Ring 1. Enkelte områder øst på Filipstad brukes i dag som riggplass for utbyggingen av Tjuvholmen. Når dette arbeidet er ferdig, og broen over til Tjuvholmen etablert, er det mulig å opparbeide en ny midlertidig forbindelse gjennom Filipstad.

I områdeplanen er Havnepromenaden regulert inn som gangareal og sikres med en gjennomsnittlig bredde på 23 meter og minimum 10 meter. Promenaden langs kaikanten vil være rundt 40 meter bred. Dette åpner for helt andre muligheter med tanke på programmering. Arealkrevende fasiliteter kan få sin naturlige plass på Filipstad.





HELHETSPRINSIPPER

ØKE KONTAKTEN MED VANNET OG BYEN

Den kommende broen over mot Tinkern bør ha en landskapsmessig utforming, dvs. at den oppleves mer som en landskapsform med tunneler under, snarere enn en bro som strekker seg over en vei. Promenaden når sitt høyeste punkt her og kan bli et utkikkspunkt, både mot fjorden og mot terminalen.

Bystranden som planlegges bør inneholde stupetårn og andre vannsportsfasiliteter. Tidligere har det vært stupekonkurranser på Filipstad. Det kan det bli igjen.

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR

Nede ved kaien blir promenaden på sitt bredeste. Her er det plass nok til å tenke tre soner. En roligere kaisone langs vannkanten hvor det vil være mulig for gående å fokusere på både båtlivet og sportsaktivitetene. En sone for sportsfasiliteter som basket- og volleyballbaner, turnapparater, lekeplasser osv. Og en bysone nær bygningene for spasering og uteservering.

Kaisonen bør være bred nok for både spaserende og syklende og ha kaifasiliteter som muliggjør båtanløp for fritidsbåter, seilskuter og marinefartøy. På dager med mange mennesker er det mulig å trille sykkelen eller ta sykkelveien langs Ring 1.

Bystranden supplerer og forsterker Havnepromenaden på Filipstad som en rekreasjonsdestinasjon. Overgangen mellom promenaden og stranden bør ikke være for tydelig. Den kan med fordel tones ned slik at det hele oppleves som ett stort offentlig rom med et lappeteppe av oppholdssoner og ting som skjer.

Den kommende fergeterminalen bør kobles direkte på Havnepromenaden slik at besøkende til Oslo bruker promenaden som et utgangspunkt for å utforske byen - gjerne ved bruk av bysykler. Dette gir de tilreisende en umiddelbar

opplevelse av folkelivet i Oslo, utenom trafikkmaskiner og billyder.

UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGENE

Med Havnepromenaden på sitt bredeste er Filipstad det naturlige stedet å samle sportsaktiviteter og andre funksjoner som tilrettelegger for bevegelse og hastighet. Promenaden på Filipstad kan bli et aktivt og pulserende område der du både kan delta i eller se på aktivitetene.

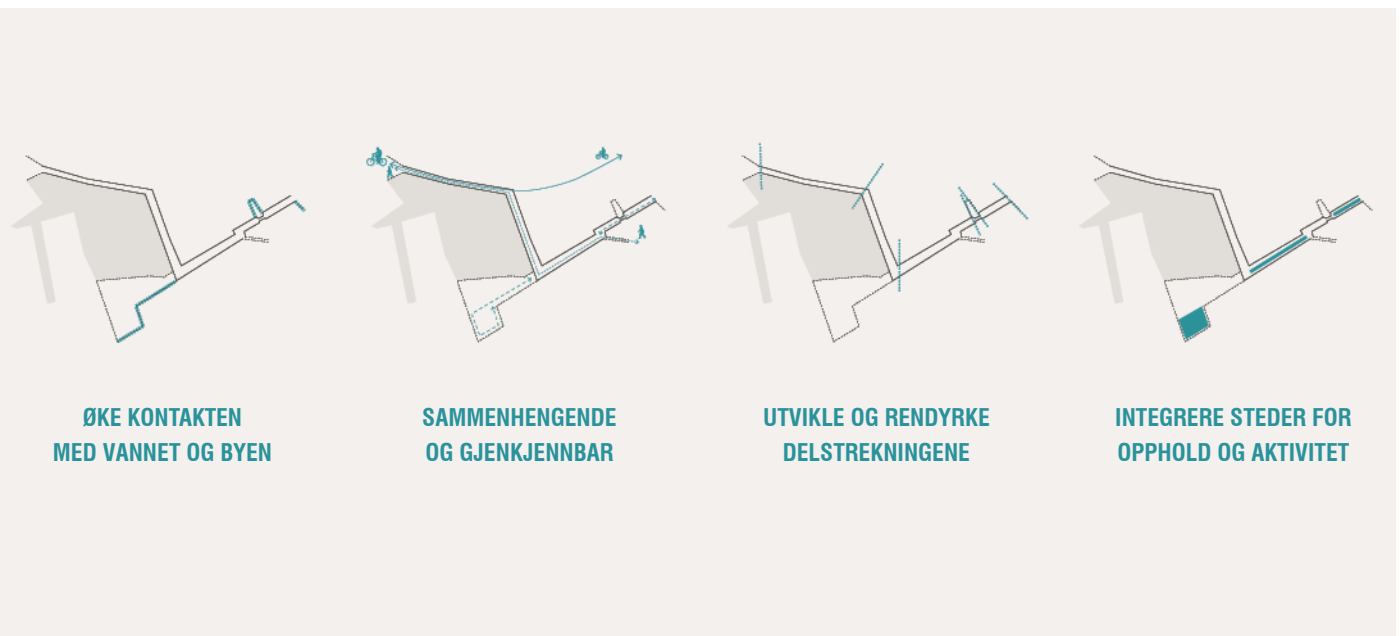
Den maritime historien bør synliggjøres ved bruk av historiske objekter eller andre påminnelser, eksempelvis i form av materialbruk, fargekoder eller veggmalier. "Bananen" (kunstverket) bør hentes hjem fra Hennie Onstad kunstsenter!

INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITET

I bebyggelsen langs promenaden er det naturlig at det blir kafeer og restauranter. Det bør også etableres enkelte skjermede soner som ikke er kommersielle, der folk som tar i bruk aktiviteter og tilbudet på promenaden kan komme seg i ly for vær og vind ved behov. Det bør også sees særskilt på vindskjermer i forbindelse med aktivitetsfasilitetene slik at de kan brukes i større deler av sesongen.

Sambruk med den kommende skolen vurderes som et potensial for at fasilitetene kan brukes hele året og til flere tider av døgnet. Det vurderes også som viktig at de legges opp til sitteplasser langs og rundt de ulike sportsaktivitetene der det er mulig å slå seg ned for å se på, observere, uten å ta en del av aktivitetene.

I grensen mellom kaisonen og aktivitetssonen kan det etableres sitteplasser eller langstrakte amfier som henvender seg begge veier, dvs. både mot båtene og mot aktivitetene. Grønne elementer (vegetasjon) som endrer seg gjennom sesongen kan også fungere som beskyttelse for vind og vær.



Utsiktsplass

Grønn bro

Kai med industriminne
Sportsaktiviteter og gamle kraner blandes med en generøs og bred promenade.

Hovedsykkelenett

Den største parken langs havnepromenaden, plass for store trær og mulig etablering av fungerende biotoper

Urban beach
strand, sport og opphold

Aktivitetsrommet
Den bredeste delen av promenaden er et full-programmert rom for alle.

ROGNERSTRANDA

AKERBRY

TJUVHOLMEN

stille vann

K&S

- 77

ETABLERINGSPRINSIPPER

Tiltak i denne perioden handler først og fremst om gjøre den temporære promenaden tilgjengelig og synlig, samtidig som det kan informeres om utviklingen på Filipstad og det som kommer. Det er også muligheter for å teste ut enkelte aktiviteter med tanke på klimatiske forhold.

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER

Følgende anbefales:

- Etablere dagens bro til Tinkern som med et utsiktspunkt for kommende utvikling (Eks. punkt for augmented reality)

SAMMENKOBLING OG INFORMASJON

Følgende anbefales:

- Den temporære promenaden gjøres bredere med gang og sykkelfelt.
- Etablere flere gjenkjennbare elementer som foreksempel avstandsmarkeringer.
- Informere og vise hvor den permanente promenaden skal gå ved bruk av både digitale virkemidler og fysiske virkemidler som plakater, fysiske markeringer etc.
- Etablere deler av promenaden langs kaien (området ved skur 13) så tidlig som mulig.
- Iverksette planene om bro over til Tjuvholmen.
- Etablere skilting og informasjonselementer ved tverrforbindelser og i overgangssoner til øvrige delstrekninger.

UTFORSKE POTENSIALET

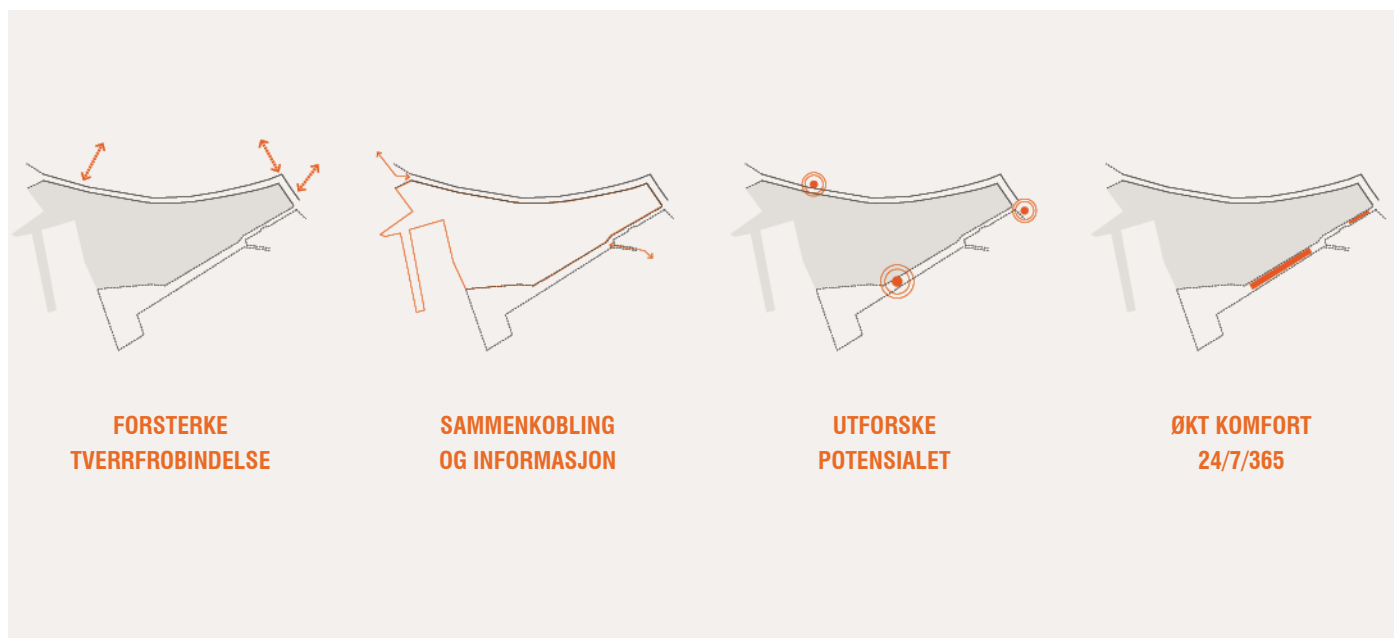
Følgende anbefales:

- Ta i bruk de arealene som i dag er riggplass for Tjuvholmutbyggingen (eks. Skur 13) til å teste ut program og aktiviteter som relateres til fremtidig bruk.
- Ta i bruk mindre områder som grenser opp mot Aker Brygge. Her er det mulig å etablere midlertidige aktiviteter som for eksempel sykkelramper, kroppsbyggingsapparater eller lineløype for barn (gå på line).

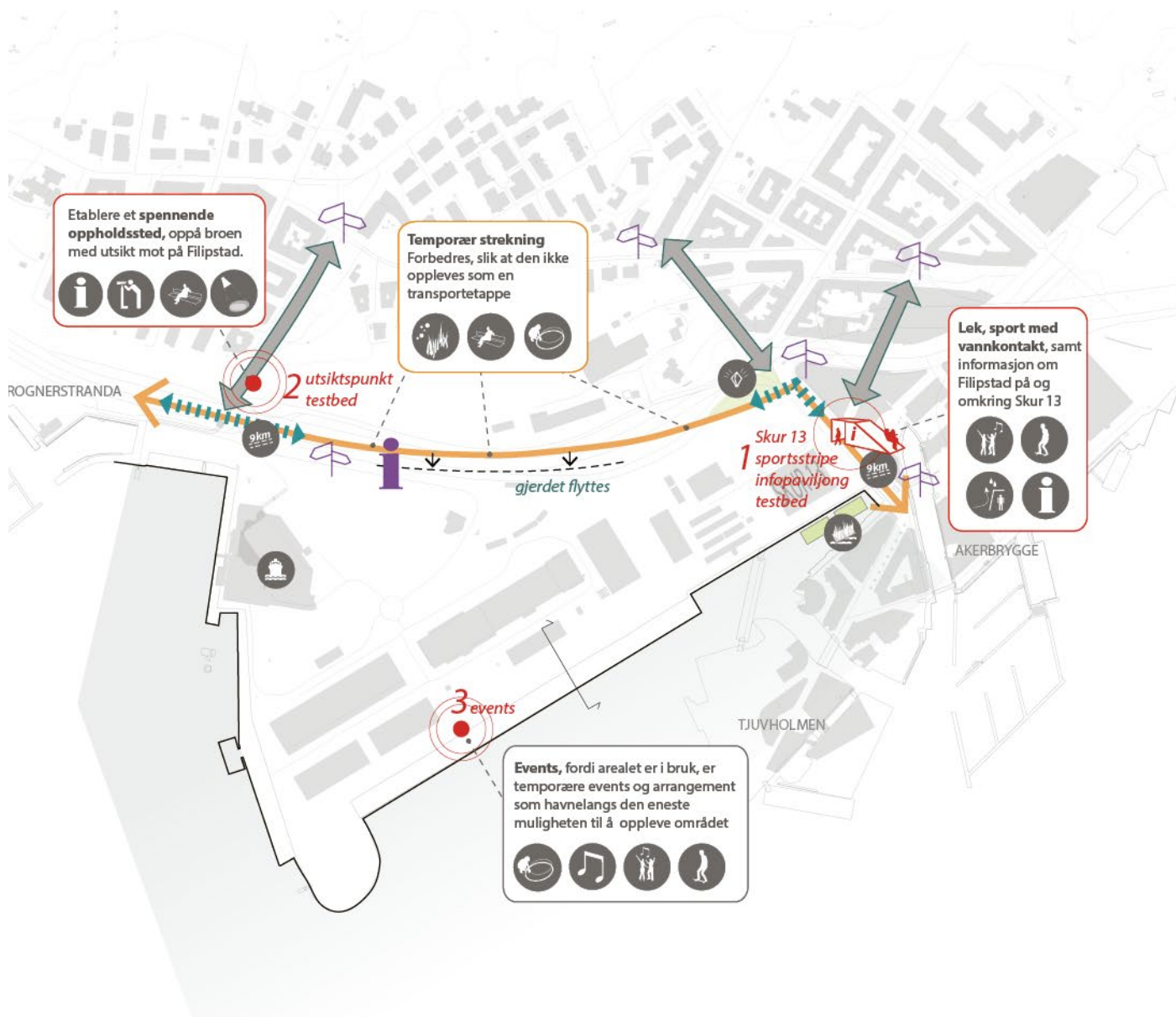
ØKT KOMFORT 24/7/365

Følgende anbefales:

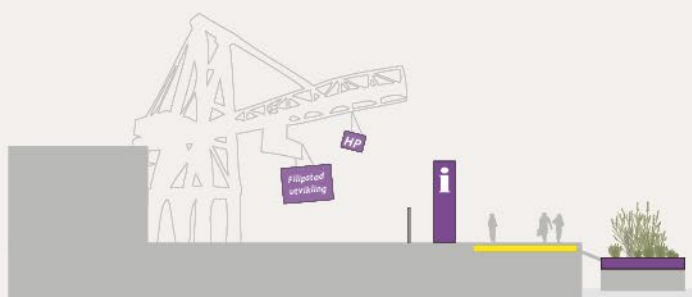
- Gjøre den midlertidige strekningen langs promenaden fra Framnes til Aker Brygge mindre monoton og mer skjermet fra E18/Ring 1, eksempelvis med store plakater som viser fremtidens promenade. Strekningen er tidvis lite trafikert og kan oppleves utrygg dersom det ikke er visuell kontakt med andre trafikanter. Avskjermingen bør hensynta dette.



FORESLÅTTE TILTAK I TIDLIG FASE



PRINSIPIELT SNITT



— Oslo HP utstrekning
— midlertidige tiltak

- Havnepromenadens utstrekning
- tverrforbindelse
- ekstra tydelig kobling
- testbed
- infopunkt
- skilt
- shelterspots
- se symbolforklaring kapittel 4.5

MULIGE TESTBEDS

UTSIKTSPUNKT PÅ BROEN

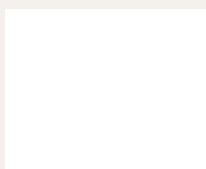
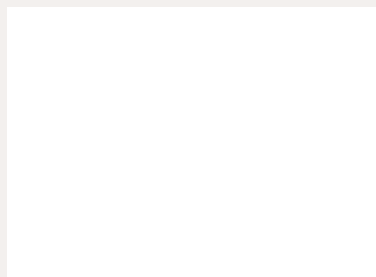
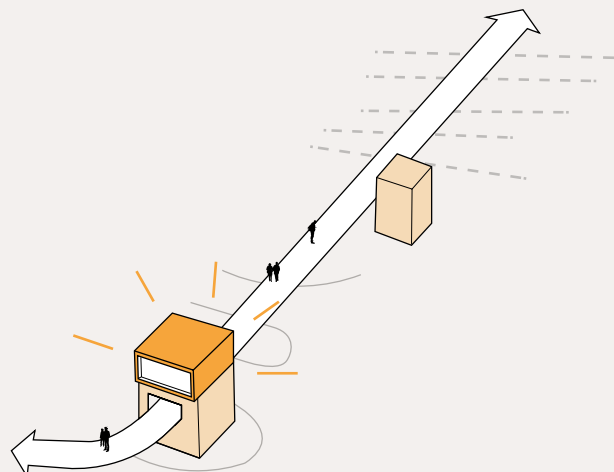
Eksisterende bro mellom Skillebekk og Filipstad kan brukes som et informasjonspunkt for den kommende Havnepromenaden og utviklingen av Filipstad.

Brua er tilgjengelig til fots og med sykkel.

Synlighet fra E18 og de omkringliggende områdene gjør at den kan være en del av en markedsføringskampanje.

Dette kan brukes for å teste om broen bør videre omdannes til et landemerke senere.

Utkikspunktet bør ha en åpen utforming med fritt innsyn for å ikke invitere til uønsket aktivitet.



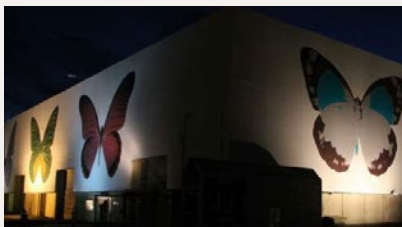
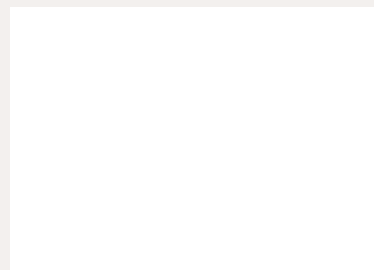
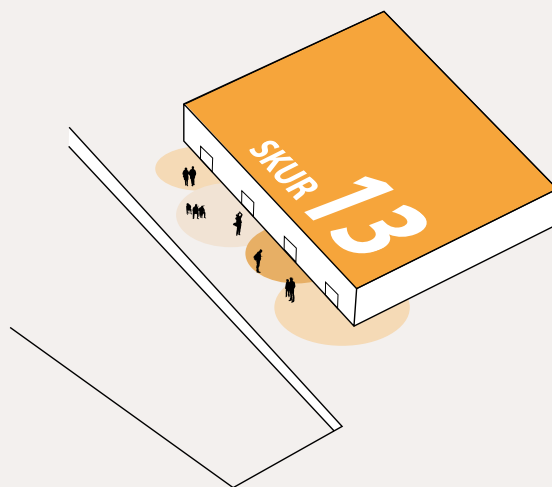
ALLAKTIVITETSHUS (GJENBRUK AV SKUR 13)

Skuret brukes i dag som riggområde for Tjuvholmen. Fasadene anvendes til kunst. Dette kan videreføres.

I fremtiden kan skuret brukes til en rekke forskjellige programmer, inkludert sport, (skateboarding, klatrevegger, treningssenter) eller kultur (øvingslokaler, konserter, gallerier, utstillinger, bar, restauranter osv.). Den tilstøtende parkeringsplassen kan også brukes i sammenheng. Mulighet for utleie av kajaker, kano, robåt og sup.

Kan også inkludere informasjon om utviklingen av Filipstad og Havnepromenaden generelt.

Disse programmene kan bli testet for å se hvilke som bør forbli en del av Filipstad.





Lyden av en basketball, en volleyballserv og to boule-kuler som klinker mot hverandre. Barn som svinger seg i turnapparater, et magaplask og noen gamle damer som sitter og ser på det hele. Se og bli sett - men iført shorts og joggesko. Filipstad er der Havnepromenaden kan fylles med aktiviteter mellom spor av gammel havnehistorie.





5.3 AKER BRYGGE OG TJUVHOLMEN



**BOARDWALK,
BYLIV
OG HISTORISK INDUSTRI MILJØ**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Aker Brygge var et av de første eksemplene på gjenbruk av gamle industriområder i Norge, og strukturen i området viser spor av dette. I tillegg til ny bebyggelse er gamle industribygg gjort om og tatt i bruk på nytt. I forlengelsen av Aker Brygge har den gamle utstikkeren på Tjuvholmen blitt stykket opp og bygget ut etter liknende mønster som Aker Brygge.

Aker Brygge omfatter det opprinnelige industriområdet til Akers mekaniske verksted som var i drift frem til 1982. I dag framstår verkstedshallene (Stranden 3-5) fra begynnelsen av 1930-tallet, Snekkerverkstedet (Bryggegata 7-9) fra begynnelsen av 1900-tallet og den store tørrdokken fra 1920-tallet, som tydelige vitnesbyrd om områdets plass i vår industrihistorie. Disse elementene er også regulert til bevaring.

Havnepromenaden danner en front mot sjøen og leder samtidig fra Rådhusplassen og fram til skulpturparken på Tjuvholmen. Bryggetorget danner det sentrale byrommet på innsiden av bebyggelsen. Herfra går den andre viktige akse som binder området sammen, Tjuvholmen allé. Torget munner ut i den gamle tørrdokken og forbindes via en gangbro til den lille viken på innsiden av Tjuvholmen.

Både Aker Brygge og Tjuvholmen er drevet av private selskaper. Hele området er svært opparbeidet med svært detaljert utforming av bakkebelegg, byromsinnredning og belysning.

Bebyggelsen preges av høy tetthet og smale gaterom, og det er mange publikumsfunksjoner på gateplan. Dette gjør at ferdsel langs Havnepromenaden vil innfiltrere det indre byrommet og blande seg med bruken forøvrig, uten å nødvendigvis miste kontakten med vannet.

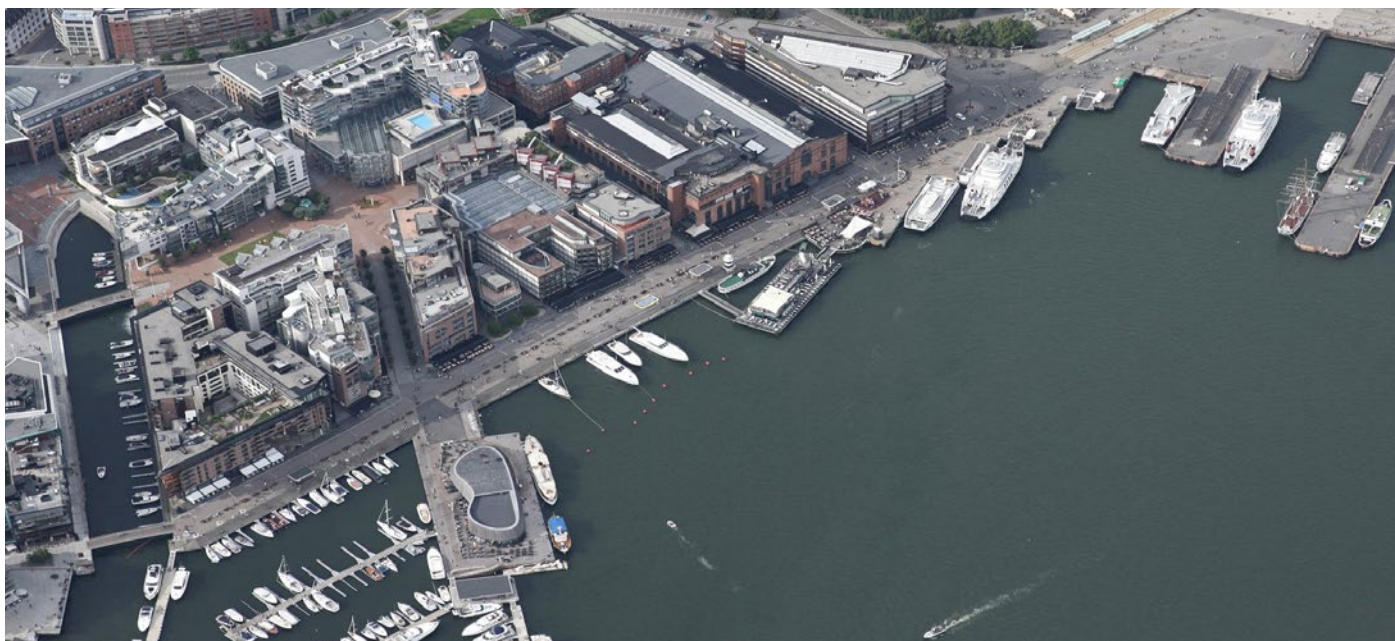
Hurtig ferdsel kan like gjerne gå langs sykkelveien på innsiden, mens ferdselen gjennom gir mulighet for å utforske området og velge ulike ruter.

Det er mye forretning, bevertning og gallerier i området. Kaifronten og den gamle tørrdokken har blitt til småbåthavn og terrasse for uterestauranter. Dette gir til en viss grad intensitet hele året, men et definitivt høydepunkt i sommersesongen.

Aker Brygge er en strekning av promenaden som er utformet som et sted for folk å oppholde seg, spasere, se på andre mennesker og for å sitte ned på fortauskafeer. Stedet har etablert seg som en destinasjon og et varemerke ut over Oslos grenser. Både norske og utenlandske turister tar turen til Aker Brygge. Med utviklingen av Tjuvholmen med Astrup Fernley museet og Skulpturparken forsterkes denne delen av promenaden som en destinasjon.

Samtidig er Aker Brygge også et fritidsområde for mange Osloboere, og har delvis etablert seg som et nærområde for befolkningen i nabolagene bakenfor. Selv om det er en stor intensitet av kommersielle tilbud langs strekningen er det mulig å oppholde seg der uten å bruke penger.

Tilbudene på Aker Brygge og Tjuvholmen er en naturlig del av det en urban og variert Havnepromenade på 9 km bør inneholde. Potensialet ligger i å rendyrke det etablerte og utvide dette til å fungere i større deler av sesongen.





HELHETSPRINSIPPER

ØKE KONTAKTEN MED VANNET OG BYEN

Tjuvholmen har i dag en strand der det er mulig å komme helt ned til vannet. Den nære tilgangen til vannet, enten for å dyppe tærne nedi eller for å slippe ned en kajakk for de som bor i nærheten, bør etterstrebes for den nye marinaen også.

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR

Økt sykkelbruk langs hele Havnepromenaden kan forventes. Sykkelbruk egner seg derimot dårlig langs Aker Brygge/Tjuvholmen i høysesongen på grunn av menneskemengder. Således bør det tydeliggjøres en alternativ rute eller tilrettelegges bedre for sykkelparkering ved inngangsområdene.

Et permanent vanntaxisystem ut til fjorden og øyene kan ha god dekning på et sted som Aker Brygge/Tjuvholmen.

UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGENE

Med utgangspunkt i at Havnepromenaden langs Aker Brygge/Tjuvholmen skal være en myldrestrekning (en klassisk boardwalk av typen Ocean City, Maryland), fungerer bevegelsesmønstre og oppholdsoner godt i dag. Det pågår også et prosjekt med oppgradering av bygulvet på Aker Brygge til et mer helhetlig og sømløst dekke.

For Havnepromenadens del er det ikke store endringer som skal til for at Aker Brygge og Tjuvholmen vil fungere som en naturlig del av promenaden. Ved å etablere gjenkjennbare objekter som informasjonselementer, skilting og øvrige aktuelle objekter som er beskrevet i dette dokumentet, vil strekningen naturlig finne sin plass i promenaden.

Hovedutfordringen vil være å utvide sesongen til vinterhalvåret, både for kommersielle og ikke-kommersielle tilbud. Det anbefales å etablere og videreutvikle flere områder eller plasser av langs vannet av ikke-kommersiell karakter og at bryggen ved marinaen får et mer offentlig preg.

Det er også mulig eksperimentere med flere og ulike uteserveringer på vannet.

INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITET

Det bør etableres flere oppholdssoner i ly for vær og vind som ikke er kommersielle. Bryggen (utstikkeren på marinaen) kan utvikles til å bli en særpreget destinasjon, en grønn oase med tilgang til vannet, musikk i høysesongen og kanskje et utstillings- eller opplevelseskonsept. Dette kan bidra til marinaen blir mer aktivert og gjør det er mulig for publikum å se Aker Brygge og Tjuvholmen fra fjordsiden.



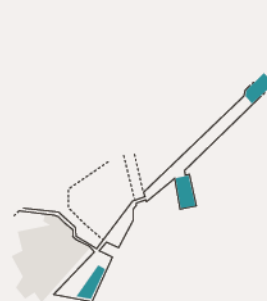
ØKE KONTAKTEN
MED VANNET OG BYEN



SAMMENHENGENDE
OG GJENKJENNBAR

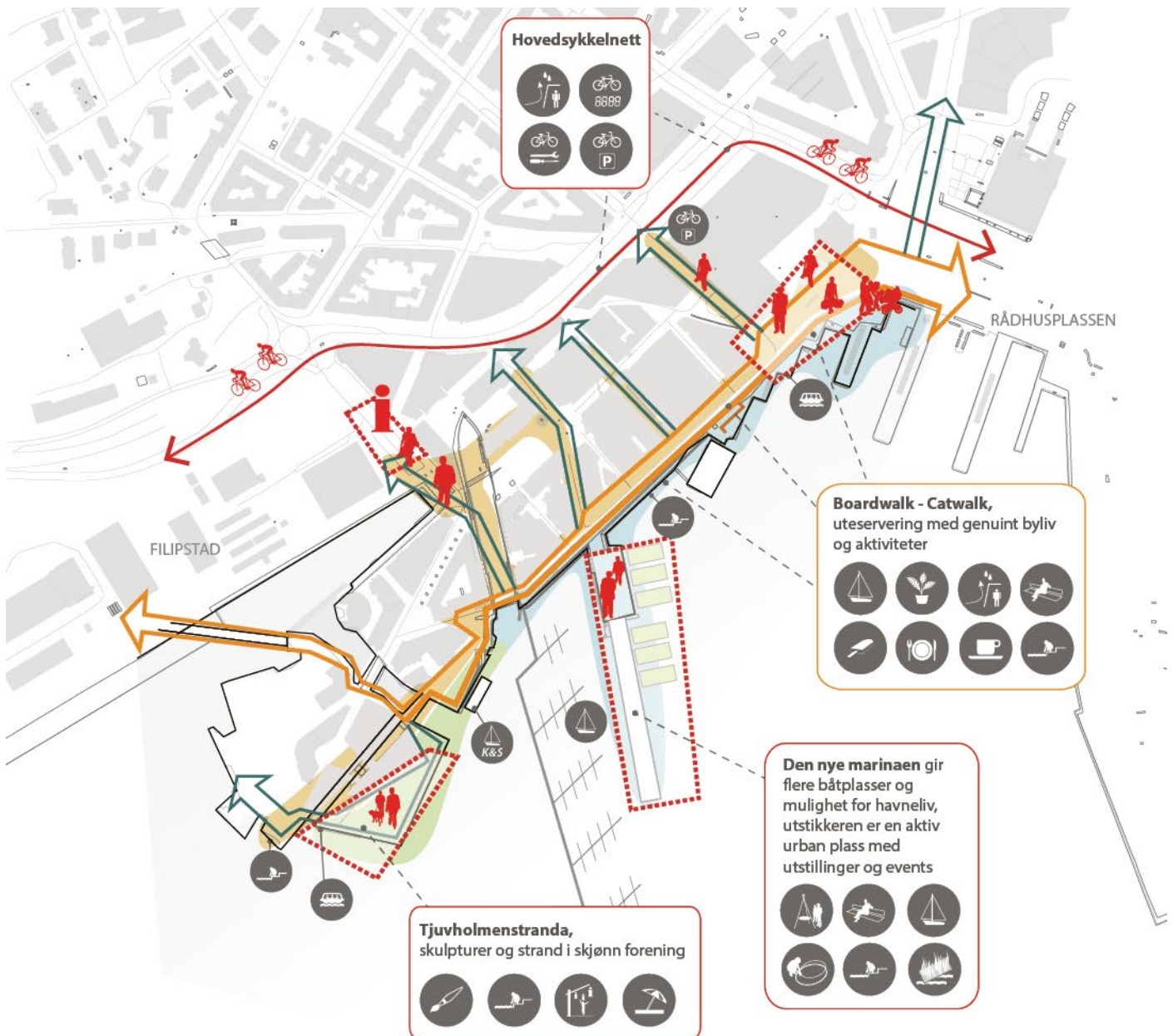


UTVIKLE OG RENDYRKE
DELSTREKNINGENE

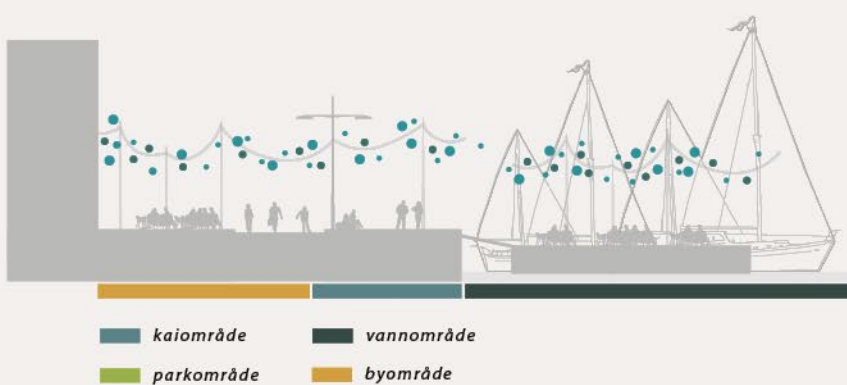


INTEGRERE STEDER FOR
OPPHOLD OG AKTIVITETER

RETNINGSGIVENDE PLAN MOT 2030



PRINSIPIELT SNITT



- Havnepromenade
- komfortable koblinger
- hovedsykkelnett
- definerte områder
- vannkant
- park
- by
- se symbolforklaring kapittel 4.5

ETABLERINGSPRINSIPPER

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER

Følgende anbefales:

Iverksette planene om bro over til Filipstad

SAMMENKOBLING OG INFORMASJON

Følgende anbefales:

- Forsterke overgangsområdene til øvrige delstrekninger med informasjon og skilting.
- Etablere objekter som relateres til Havnepromenaden
- Synliggjøre hvor man kan sykle (ev. gå med sykkel) gjennom området når det er større menneskemengder der.

UTFORSKE POTENSIALET

Følgende anbefales:

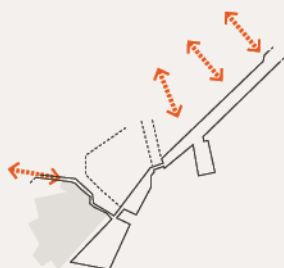
- Videreformidle erfaringer fra ulike pågående testbeds/tiltak som "kiss&sail" på Tjuvholmen, shoppingcontainere på Aker Brygge, diverse arrangementer osv., til den overordnede utviklingen av Havnepromenaden slik at relevante erfaringer tas med i det videre arbeidet.

- Etablere en sykkelparkering i storskala. Eksempelvis på en lekter, som en temporær fasilitet, etc.
- Etablere et trekkplaster / programkonsept for «utstikkeren», for eksempel hageutstillinger (japansk hage, etc.).

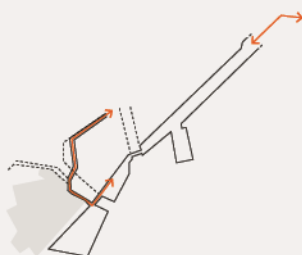
ØKT KOMFORT 24/7/365

Følgende anbefales:

- Det bør etableres flere oppholdssoner i ly for vær og vind langs kaien.



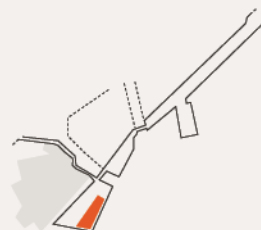
**FORSTERKE
TVERRFORBINDELSER**



**SAMMENBLING
OG INFORMASJON**

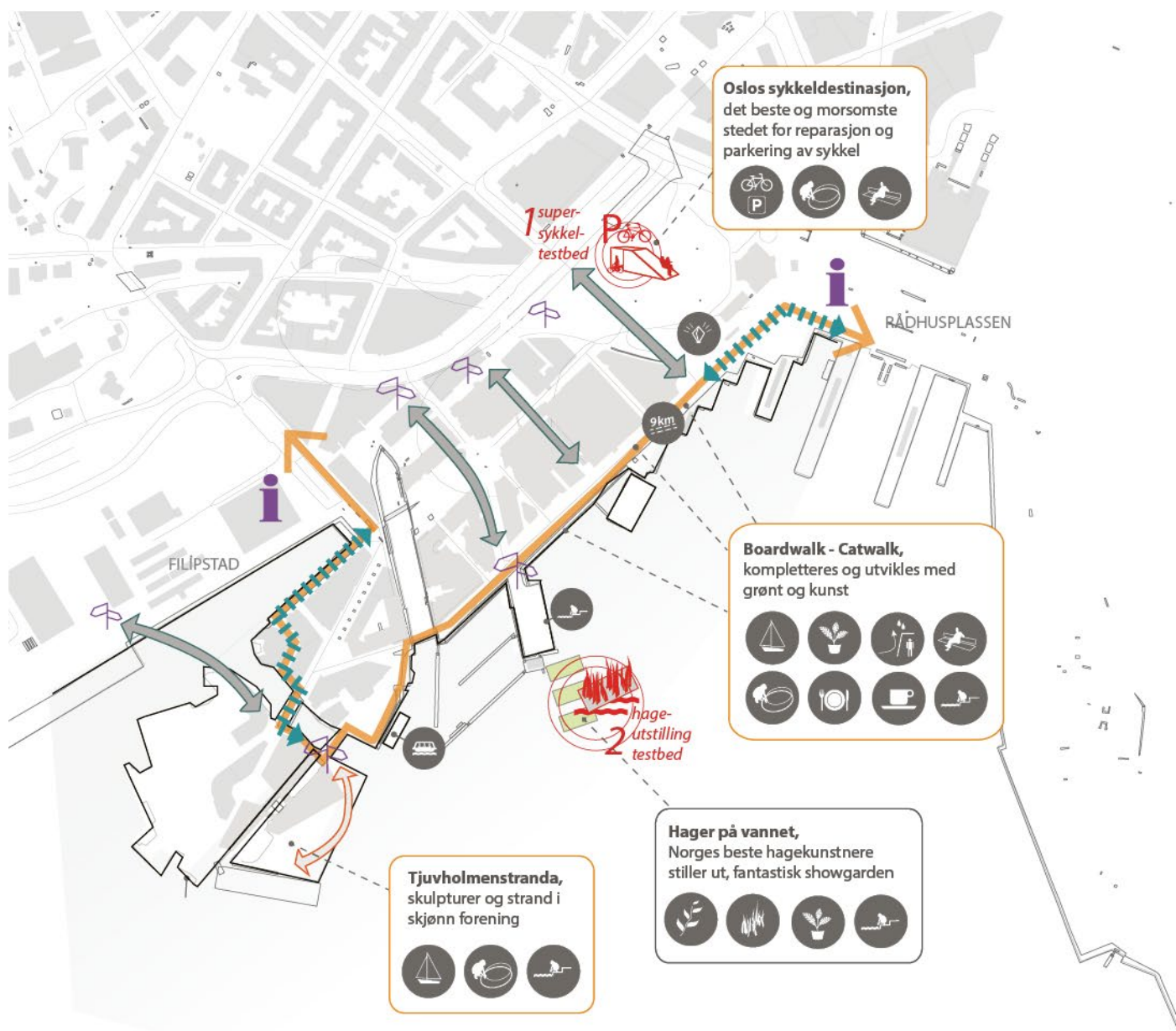


**UTFORSKE
POTENSIALET**

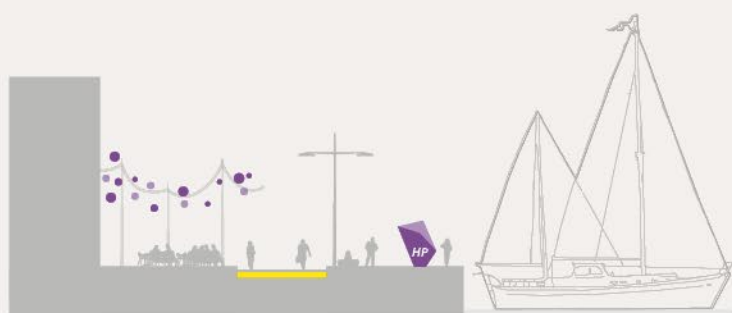


**ØKT KOMFORT
24/7/365**

FORESLÅTTE TILTAK I TIDLIG FASE



PRINSIPIELT SNITT



- Havnepromenadens utstrekning
- tverrforbindelse
- ekstra tydelig kobling
- testbed
- infopunkt
- skilt
- shelterspots
- se symbolforklaring kapittel 4.5

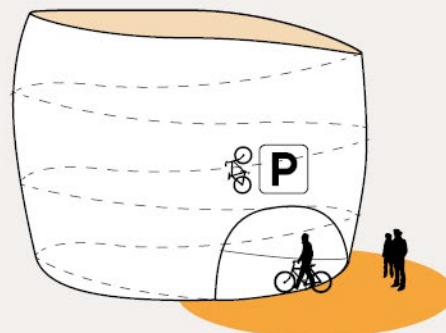
MULIGE TESTBEDS

“SUPERSYKKEL-TESTBED”

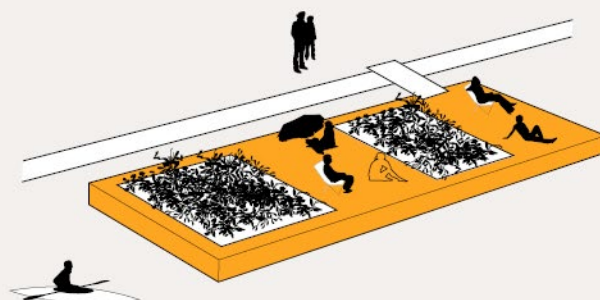
I overgangssonen mellom Aker Brygge og Rådhusbrygge 4 (bryggen for øybåtene) vil det være behov for en stor mengde sykkelparkering.

Flytende lekter eller en temporær sykkeloppbevaringsstruktur bør testes ut.

Tilleggsfunksjoner som “pimp your bike”, sykkelreparasjon og gratis utlån av el-sykler kan inngå som en del av konseptet.



“FLYTENDE HAGER”



AKER BRYGGE OG TJUVHOLMEN

Det klirrer i glass og det kommer musikk ut fra barene. Folk spaserer, folk sitter til bords og folk sitter på bryggekannten. Lekterne, småbåtene og på tuppen et museum og en skulpturpark. Tjuvholmen og Aker Brygge er der Havnepromenaden promotes i dag, der du møter naboen eller drar innom hvis du er på Oslobesøk.







5.4 RÅDHUSPLASSEN

**SAMLINGSPLASS,
FISKETORG
OG FERGER UT TIL FJORDEN**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Rådhusplassen er en flate på nedsiden av den opprinnelige byanlegget til Christian IV. Forstadsbebyggelsen ble på begynnelsen av 1900-tallet gjenstand for sanering og sentrumsutvidelse. Symmetrien innerst i vika, med Oslo Rådhus og Honnørbrygga i aksen, festningen på den ene siden, og Aker Brygge og terraseringen opp mot Drammensveien på den andre, danner en sterk helhetskomposisjon.

Rådhusplassen er Oslos viktigste byrom med høy grad av monumentalitet. Plassen er regulert til spesialområde bevaring. I tillegg til rådhuset og plassrommet i forkant av dette, utgjør rådhusbryggene med sine havneskur, pappa-buer, granittkaier, kaikantlister og kaipullerter, et maritimt kulturmiljø med høy verneverdi.

Rådhusplassen er også et av sentrums største åpne byrom. Plassen er svært godt forbundet med gatene bak. Haakon VIIs gate forbinder plassen visuelt med Slottet, og den krysses av aksen Rådhusgata/Dronning Mauds gate. På varme dager er plassen ofte befolket. Om vinteren danner den et eksponert uterom man gjerne haster over. Rådhusplassen blir et bindeledd mellom fjordbåtene og sentrum, og det er kort vei til Nationaltheatret stasjon. Trikkestoppet foran Vestbanen ligger tilstøtende.

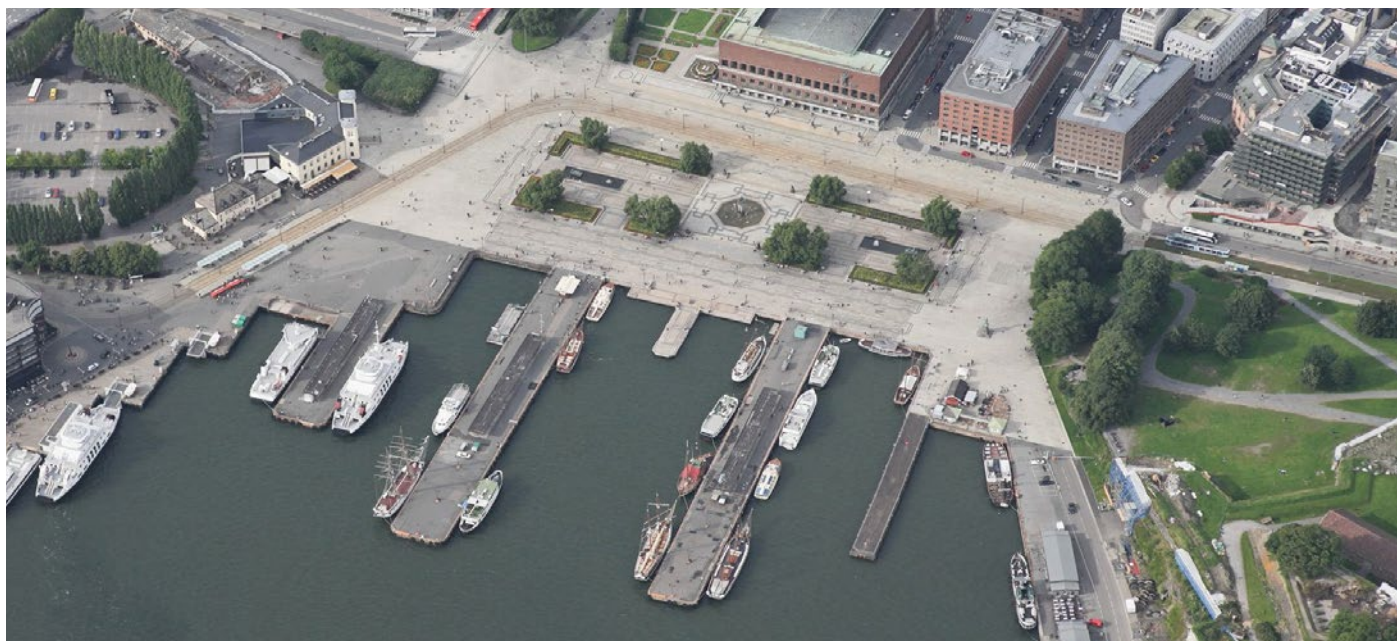
Rådhusplassen er det stedet der overgangen fra en bakenforliggende tett bebyggelse til landskapsrommet ved sjøen er tydeligst. De mange ferdselsårene som krysser hverandre gjør også at Rådhusplassen vil være et av de viktigste av- og påkoblingspunktene til Havnepromenaden.

Byromskomposisjonen og de mange historiske og nye monumentene gjør Rådhusplassen til ett av Oslos mest monumentale byrom. Samtidig er plassen folkelig, og det store ansamlingsarealet brukes til å romme store folkemasser i sammenheng med alt fra 17. mai-feiring og festivaler, til flyshow og idrettsarrangementer. Ved Rådhusbryggene selges i blant reker direkte fra trålere, og trappene foran Rådhuset er et populært sted for rullebrett. Plassen framstår som et vrimeområde, tilrettelagt for opphold på et torg i midten. Honnørbryggen er der Kongen steg i land etter 2. verdenskrig. Bryggen brukes i dag ved offisiell mottakelse av statsoverhoder som ankommer Oslo fra sjøveien.

Plassen er regulert som et så og si rent fotgjengerområde, som biler kommer fram til fra alle kanter. Trikkelinjen går parallelt med nedtrappingen fra Rådhuset. Rådhusplassen og bryggene har en sterk grad av antikvariske restriksjoner med tanke på etableringen permanente tiltak.

Plassen er opparbeidet med høy detaljeringsgrad i byromsinnredning og belegg, og framstår som fullendt. I overgangene til de andre promenadestrekningene vil det likevel et forbedringspotensial med tanke på tydelighet og ledsagning videre langs vannet.

Rådhusplassen forbindes med Oslos viktigste ikoner, som Akershus festning og byens Rådhus. Den er også forbundet med spesielle hendelser og arrangementer. Det er en av byens mest multifunksjonelle plasser, og det stedet der bykjernen tydeligst har en direkte henvendelse mot aktivitetene på fjorden.





HELHETSPRINSIPPER

ØKE KONTAKTEN MED VANNET OG BYEN

Rådhusplassen kan bli et springbrett, et startpunkt for å bevege seg videre langs promenaden eller ta fergene over til øyene og de muligheter som finnes der. Her ligger det et potensial i å påvirke bevisstheden til de som beveger seg i området ved å etablere informasjonspunkter i overgangssonene til Akershusstranda og Aker Brygge. Nasjonalmuseet, Nobelsenteret og Aker Brygge gjør sitt for å informere om sine tilbud. Havnepromenaden bør være en informasjonsbærer for fjorden.

Det anbefales også å etablere små enkle destinasjoner eller oppholdsrom ytterst på bryggene som kan gjøre at muligheten for bevegelse ut på bryggene tydeliggjøres.

Sykkelparkering vil være en viktig fasilitet for alle tilbudene rundt Rådhusplassen, også for Havnepromenaden.

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR

Havnepromenaden bør defineres tydeligere langs vannkanten. Dette vil gi bedre koblinger til bryggene og dermed vannet.

Kaisonen kan defineres tydeligere ved at det eksempelvis etableres benker, sittemuligheter og objekter i en strekning lenger inn på land (10-15 m). Dette kan påvirke bevegelsen til folk som skal over plassen slik at de går nærmere vannkanten. Elementene må kunne borttransporteres eller omorganiseres enkelt for å gi plass til arrangementer som krever ekstra stor plass.

Grepet må gjennomføres uten at det går ut over opplevelsen av Rådhusplassen som en av Oslos mest monumentale plasser. Ved at bryggene aktiviseres i større grad, med små men spennende tiltak i endene, gir dette også gi en påminnelse av hvor flott utsikten og opplevelsen av fjordlandskapet er fra disse punktene. Det bør vurderes hvor vidt bryggene bør formidle et hierarki med tanke på hvilken det er mest naturlig å gå ut på. Det er lite sannsynlig at publikum vil gå ut på alle når de spaserer langs vannkanten.

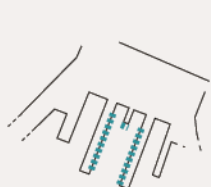
UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGENE

Arrangementene som skjer på Rådhusplassen kan kobles nærmere opp til Havnepromenaden. Mentalt kan dette handle om informasjon via Havnepromenadens egne kanaler. Fysisk kan det eksempelvis bety at det finnes faste informasjonsvegger langs strekningen der det står informasjon om pågående og kommende arrangementer.

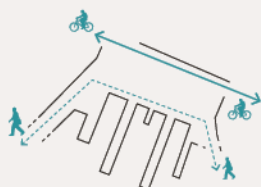
INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITET

På Rådhusplassen ankommer mange cruisebåtpassasjer fra Akershusstranda til fots. Det anbefales å vurdere muligheten for at entrepunktene til Akershusstranda, Aker Brygge og Øybåtene og Nesoddenfergene kobles sammen med informasjon, samt skjermede oppholdsrom for vær og vind.

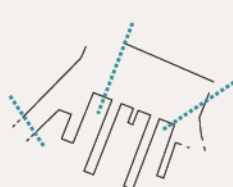
I tillegg ligger det en mulighet til å rydde opp plassen i det daglige når den rigges til arrangementer. En bedre organisering av riggfasiliteter kan gjøre at plassen oppleves mer inviterende i det daglige.



ØKE KONTAKTEN
MED VANNET OG BYEN



SAMMENHENGENDE
OG GJENKJENNBAR

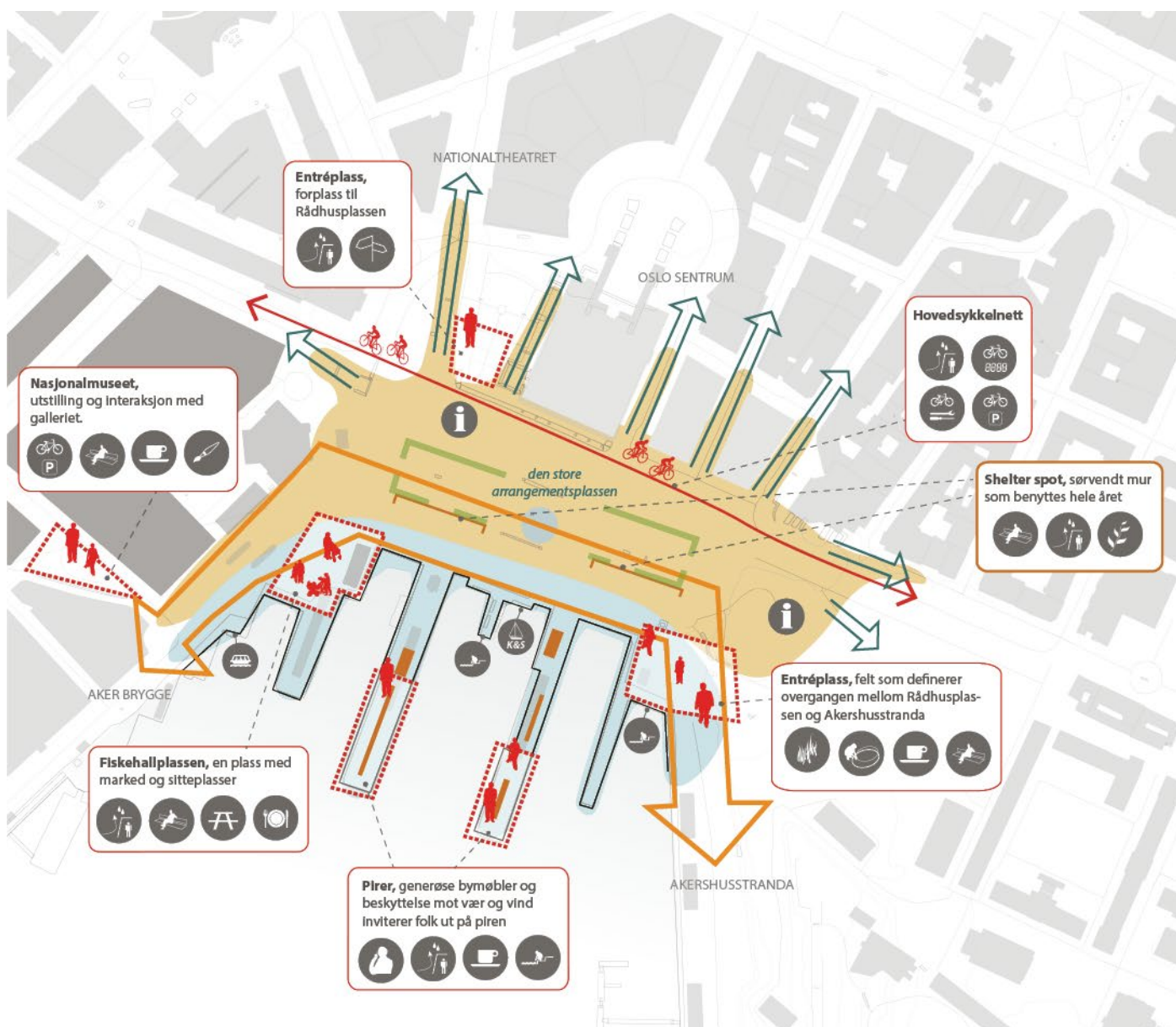


UTVIKLE OG RENDYRKE
DELSTREKNINGENE

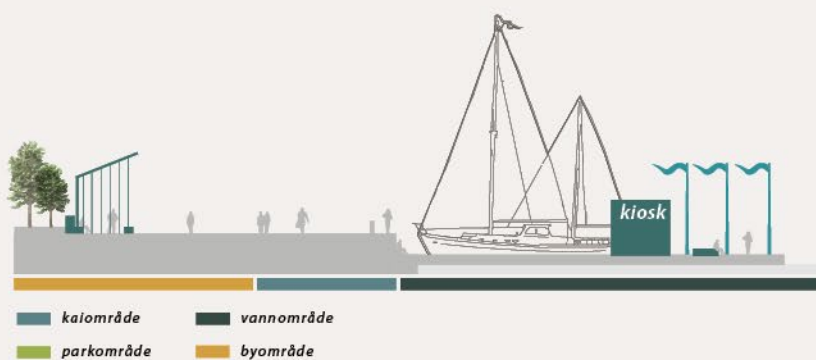


INTEGRERE STEDER FOR
OPPHOLD OG AKTIVITETER

FORESLÅTTE TILTAK I TIDLIG FASE



PRINSIPIELT SNITT



- Havnepromenade
- komfortable koblinger
- hovedsykkelnett
- definerte områder
- vannkant
- park
- by
- se symbolforklaring kapittel 4.5

ETABLERINGSPRINSIPPER

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER

Følgende anbefales:

- Etablere et spesialdesignet informasjonselement for Øybåtene.

SAMMENKOBLING OG INFORMASJON

Følgende anbefales:

- Tydeliggjøre kaisonen med flyttbare elementer som sitteplasser, gjenkjennbare objekter osv.
- Etablere skilting og informasjonselementer ved tverrforbindelser og i overgangssoner til øvrige delstrekninger.

UTFORSKE POTENSIALET

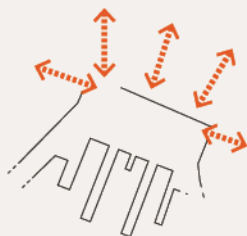
Følgende anbefales:

- Teste ut "Nasjonalmuseets kunstpaviljonger". Mer info på neste side.

ØKT KOMFORT 24/7/365

Følgende anbefales:

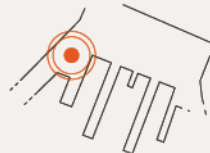
- Vurdere muligheten for å kombinere informasjonselementer med skjerming for vær og vind.
- Etablere flere sittemuligheter på bryggene og langs promenaden inne på plassen.



**FORSTERKE
TVERRFORBINDELSER**



**SAMMENKOBLING
OG INFORMASJON**

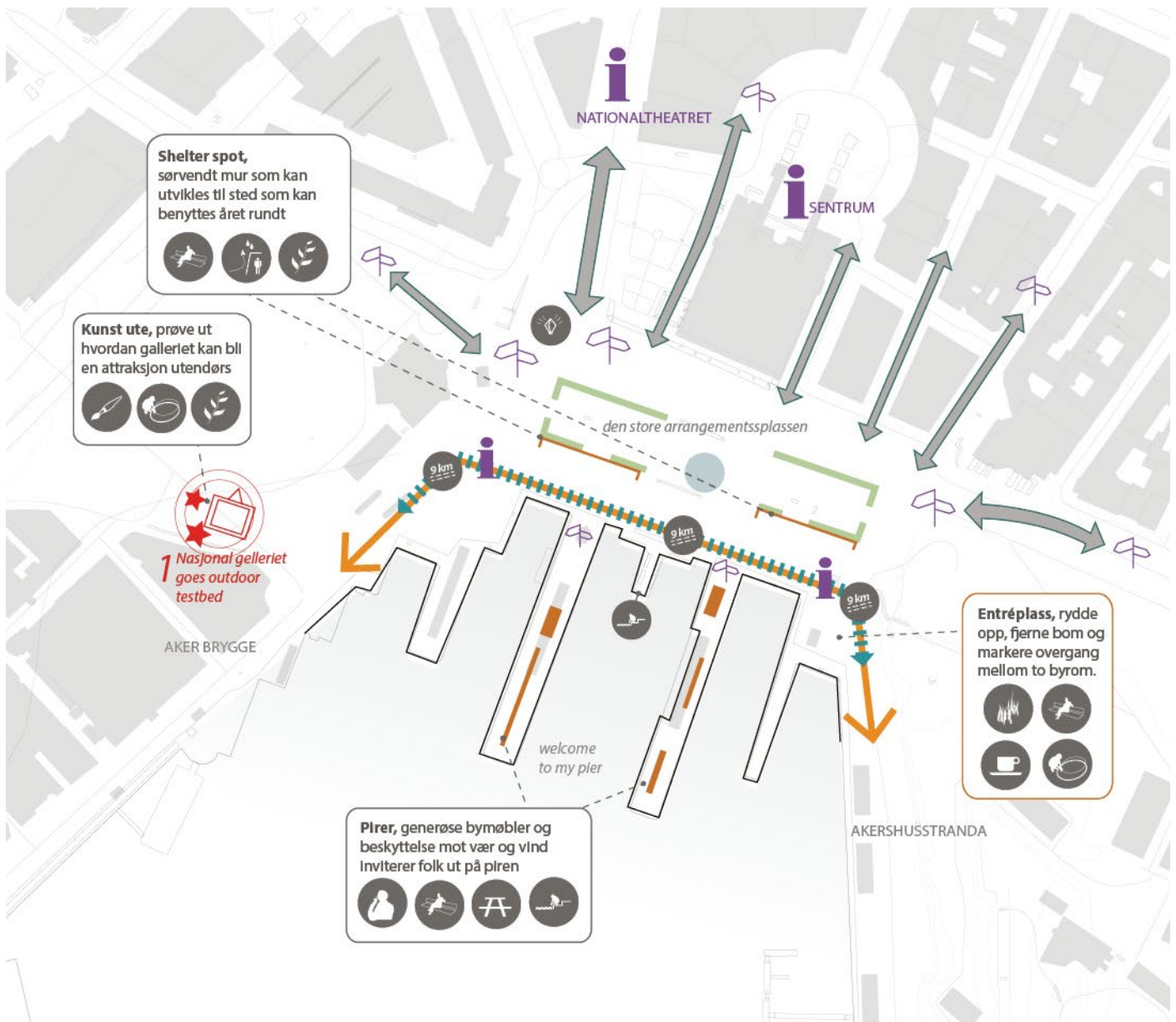


UTFORSKE POTENSIALET

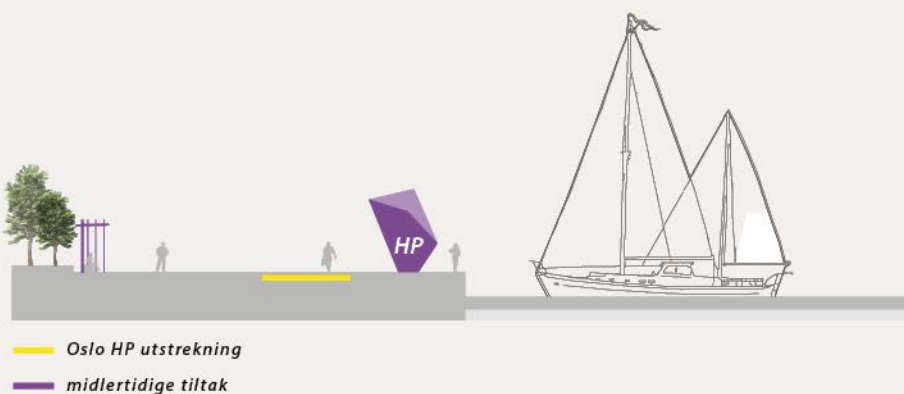


**ØKT KOMFORT
24/7/365**

FORESLÅTTE TILTAK



PRINSIPIELT SNITT



- Havnepromenadens utstrekning
- tverrforbindelse
- ekstra tydelig kobling
- testbed
- infopunkt
- skilt
- shelterspots
- se symbolforklaring kapittel 4.5

MULIGE TESTBEDS

NASJONALMUSEETS UTENDØRSAKTIVITETER

Nasjonalmuseumrelaterte aktiviteter kan etableres nær det kommende museumsbygget, i form av utendørsutstillinger, foredrag, kunstinstallasjoner osv.

Dette kan teste potensialet for museet å utnytte Havnepromandens brukere som museumspublikum, og vurdere bruk av denne delen av Havnepromenaden som et uterom for museet som en permanent strategi.



RÅDHUSPLASSEN



*Et flyshow, en konsertfestival og Bondens
Marked. Et fakkeltog og en rosemarkering.
Rådhusplassen er der byen samles til glede og
til sorg, i engasjement og for å bli underholdt. Og
der øyfergene kobles til sentrum.*





5.5 AKERSHUSSTRANDA



**ETTERTANKE,
MARITIM HISTORIE,
OG EN FESTNINGSMUR FRA 1600-TALLET**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Akershusstranda er en moderne utfylling, men oppleves som en del av Akershus festnings forterreng. Kaia rommer flere havneskur oppført omkring 1950. Skurene utgjør en sentral del av Oslos siste historiske, maritime miljø, og har verneverdi.

Området er dominert av Akershus festning, et av Oslos viktigste ikoner, og et av de mest framtrædende elementene langs sjøfronten. Her kommer promenaden i direkte berøring med de monumentale festningsmurene og går over arealer som har vært utfyllt til vei- og kaianlegg foran festningen.

Strekningen framstår som skjermet fra byen. Den er vestvendt, har gode solforhold, men er også eksponert for vind. Akershusstranda henger sammen med byvevet i endene: Rådhusplassen, byens største ansamlingsplass, og Kongensgate som eneste gateforbindelse til Akersneset. Det er også en forbindelse inn til festningen, når den er åpen.

Akershusstranda har i dag fire tydelige soner som går parallelt mellom festningen og kaia: en relativt smal og intim kaifront med mindre og tradisjonelle skuter, en rekke lavere lagerskur som danner jevnlig mellomrom, en tidligere veibane som åpner for rask ferdsel, og en nøytral grønn sone mot festningsmuren. I tillegg er det en bred og romslig utstikker midt på strekningen.

Området oppleves i dag som “utenfor bymuren”, med en avstand til det historiske og monumentale sentrum. Havnelivet har en tradisjonell (historisk) karakter i nord og i sør er det anlegg for cruiseskip.

Akershusstranda preges i dag av møtet mellom turister, uteservering og ulike fritidsaktiviteter båtliv, folk som går tur, eller sykler, trener o.l. langs sjøfronten.

Det foreligger strenge føringer for bevaring (kaikanten, skurene og muren) og sikkerhet rundt cruiseskipanløpene.

Den fysiske oppbygningen er definert. Havnepromenaden langs Akershusstranda handler om gjenbruk og sambruk, der utforming er et spørsmål om avklaring og framheving av eksisterende kvaliteter og egenskaper.

Befolkningsvekst i Osloregionen og intens utbygging i sjøfronten tilsier å la noen områder langs vannet være mer lavmælte. Her handler det om å styrke opplevelsen av festningen, maritime kulturminner og fjordlandskapet. Potensialet for Akershusstranda ligger i å skape en del av sentrum der man kan søke litt bort fra arbeid, forbruk, kultur og transport, og oppleve landskap og historiske monumenter. Du befinner deg “utenfor bymuren”, noe som gir rom for en viss ro og kontemplasjon. Oslo maritime kulturvernssenter (OMK) med veteranbåter har sin naturlige plass her.





HELHETSPRINSIPPER

ØKE KONTAKTEN MED VANNET OG BYEN

Langs strekningen finnes det enkelte områder der det er mulig med en direkte kontakt med vannet. Akershusutstikkeren har et potensial til å etablere en ny tilgang til vannet, eksempelvis gjennom en offentlig flytebrygge med stige.

Beholde fraværet av det urbane på Akershusstranda.

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR

Sonen langs vannet har en naturlig intimitet og egner seg godt for spasering. Det er lite sannsynlig at det vil komme til konflikter her mellom syklende og gående da det ikke oppfattes som en naturlig sykkelrute. Det anbefales at sonen mellom skurene og muren blir tilrettelegges spesielt for syklende, løpende og ferdsel med en noe høyere hastighet. Det er ikke naturlig at raske sykkelpendlere tar turen ut om Akershusneset. Utformingen av sonen kan derfor fremtvinge rolig sykling.

I den grad det er nødvendig med en kjørbær sone annet enn for varelevering, brannbil, osv. skal denne holdes så smal som mulig, gjerne som en delt løsning med øvrige trafikanter.

UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGENE

Akershusstranda skal være den strekningen som byr på et roligere tempo. Det skal være et område for romantiske turer, et sted å sitte ned og nyte solnedgangen, vekk fra bylarm og urbane sanseinntrykk. På Akershusstranda er du "utenfor byen".

Strekningen skal oppleves på to nivå: som en lineær park mellom muren og skurene, og som en intim kaipromenade langs vannet, i nærheten av de veteranbåtene som ligger der. Parken kan utvikles med strandeng og annen lav vegetasjon slik at det grønne erstatter asfalten uten å ta fokus fra muren. Langs kaipromenaden kan det robuste maritime preget beholdes med asfalt, granitt eller betong.

Akershus festning og den gamle bymuren må fremheves. Det anbefales at sporene av gamle E18 fjernes og at det grønne området foran bymuren trekkes lengre fram og blir en tydeligere del av området mellom muren og skurene.

Kontakten mellom muren og kaikanten bør opprettholdes mellom skurene og ev. forsterkes på enkelte områder eksempelvis med materialbruk. Sitteplasser på disse stedene bør være tosidig slik at de både henvender seg mot fjorden og mot festingen.

INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITET

Akershusstranda bør ha et amfi eller en møteplass som dramatiserer møtet mellom festningen og fjorden. En multifunksjonell festplass der det eksempelvis er mulig å feire St. Hans, ha mindre intimkonserter, osv.

I den nordre delen av Akershusstranda bør det fokuseres på oppholdssoner mellom skurene med gode sittemuligheter og ly mot vinden. Her kan havnens og festningens historie formidles i form av midlertidige eller permanente installasjoner.

Den sørlige delen bør fokusere på det menneskelige. Restriksjonsgjerder kan i større grad åpnes opp og få en tilleggfunksjon ved å gi ly mot vind og regn. Muren kan synliggjøres ytterligere som det første møte med Oslo for cruisebåtenes gjester. Her ligger det et stort ubrukt potensial i å regissere førsteinntrykket av byen.

I entreplassen mot Rådhuset anbefales det å se på muligheten for å plante vegetasjon som styrker opplevelsen av Akershusstranda (den indre sonen) som en langstrakt park.



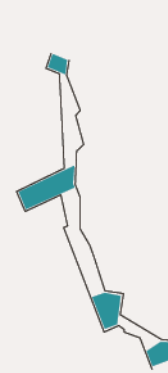
ØKE KONTAKTEN
MED VANNET OG BYEN



SAMMENHENGENDE
OG GJENKJENNBAR

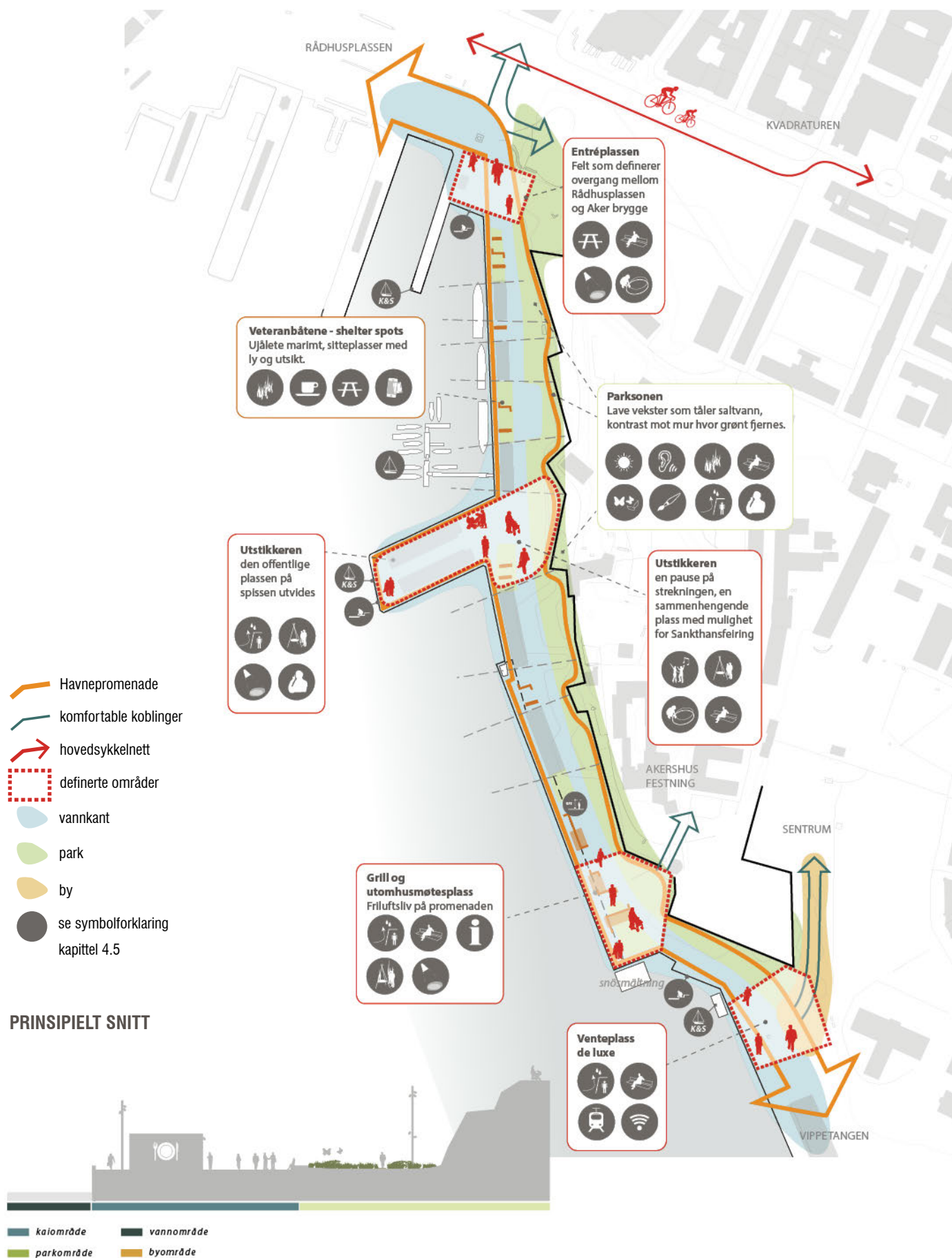


UTVIKLE OG RENDYRKE
DELSTREKNINGENE



INTEGRERE STEDER FOR
OPPHOLD OG AKTIVITET

RETNINGSGIVENDE PLAN MOT 2030



ETABLERINGSPRINSIPPER

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER

- Etablere skilting av forbindelser inn mot byen (og omvendt) og opp til Festningens inngangsdør nede ved promenaden.

SAMMENKOBLING OG INFORMASJON

Følgende anbefales:

- Bryt ned den gamle E18 traseen
- Minimere bilbruk. Etablere shared space der bilene har et absolutt behov for å bevege seg.
- Fjerne så mange parkeringsplasser som mulig.
- Understreke retninger mellom muren og fjorden med plassering av nye møbler og gjenstander.
- Spor av historie. På baksiden av skurene er det mulig å vise frem store historiske bilder av det gamle havnemiljøet.
- Etablere skilting og informasjonselementer ved tverrforbindelser og i overgangssoner til øvrige delstrekninger.

UTFORSKE POTENSIALET

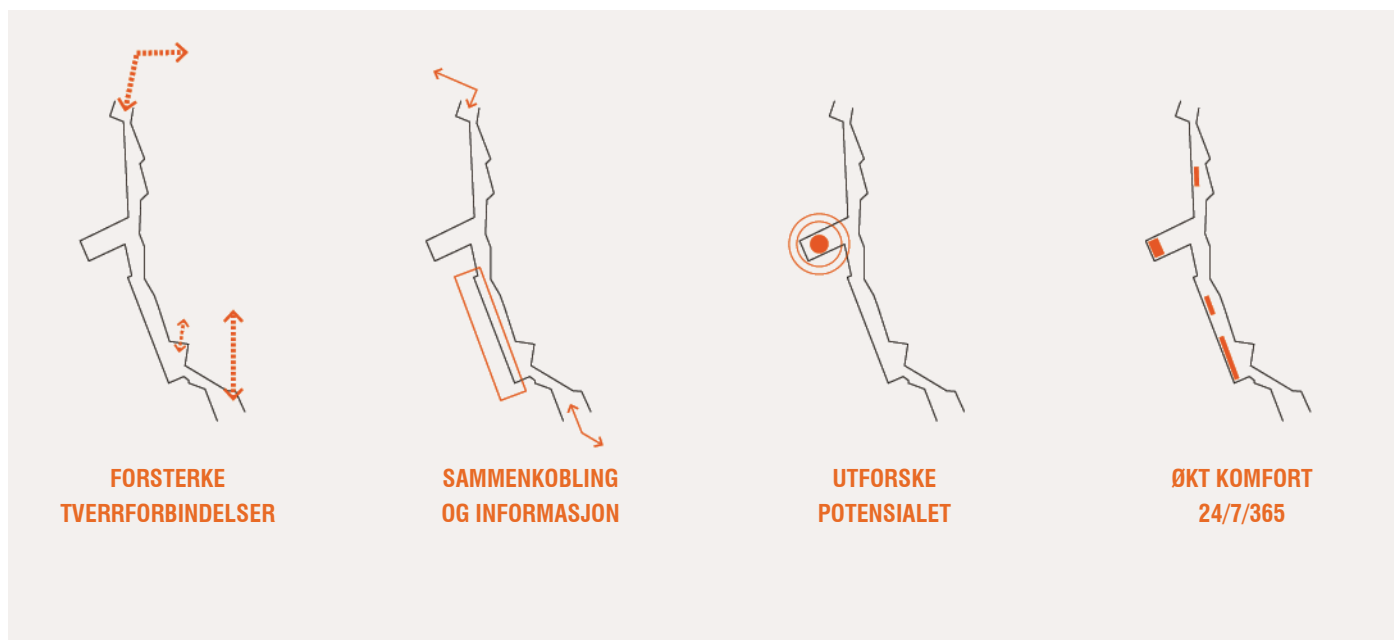
Følgende anbefales:

- Teste ut overgangssonen mellom Rådhusplassen og Akershusstranda med ulike former for vegetasjon.
- Varmestue eller badstue på piren ved Nordre Akershuskai.

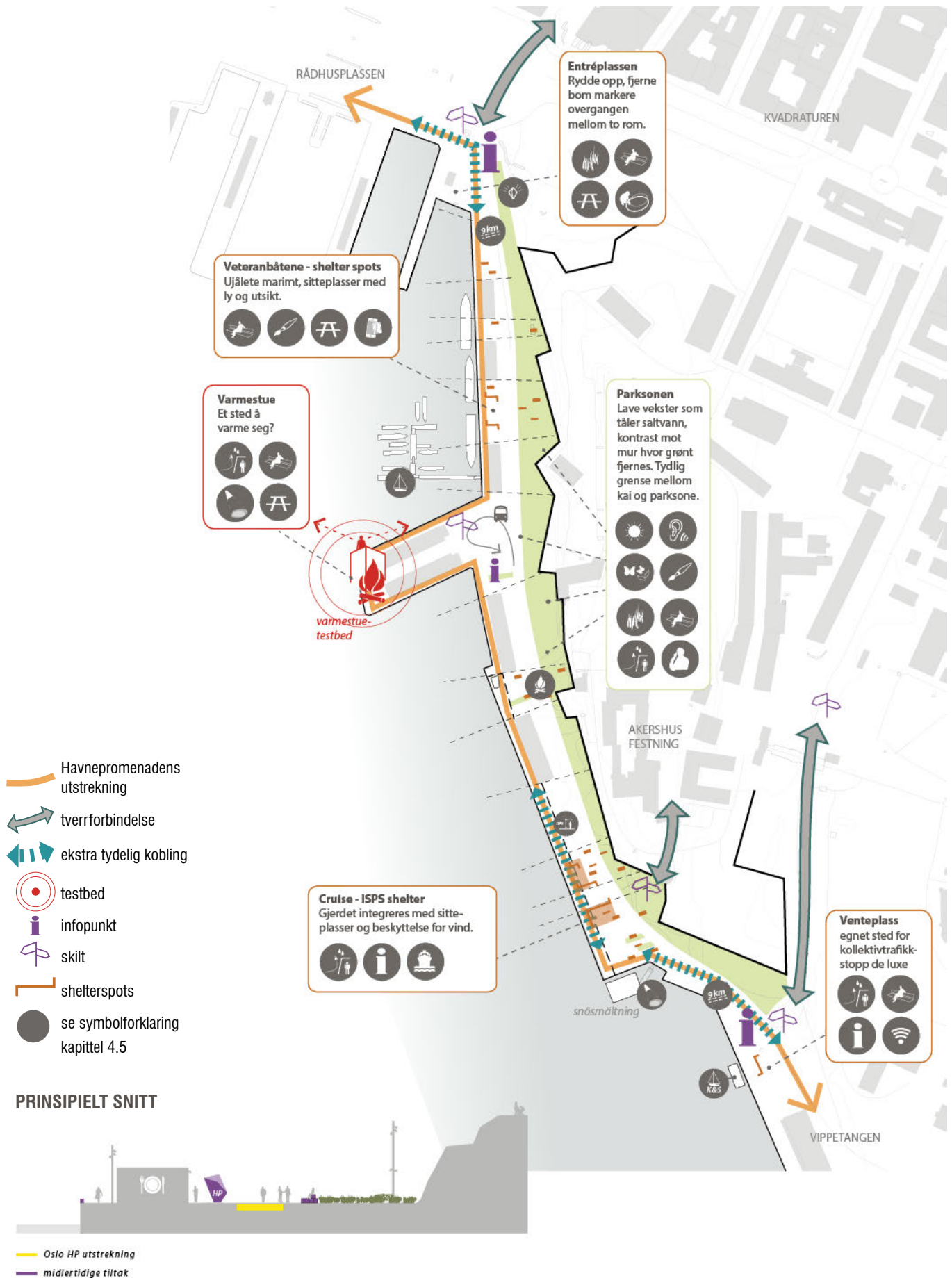
- Åpne tunnelene for bruk, enten det er i form av kommersielle tilbud eller kunstinstallasjoner.
- Tilrettelegge for å kunne arrangere et St. Hans bål XL
- Formidle veteranbåtenes historier
- Formidle festningens historie
- Utføre en mulighetsstudie eller konseptvalgutredning for en egen cruisebrygge utenfor dagens anløp der reorganisering av ISPS-gjerder kan være et nullalternativ.

ØKT KOMFORT 24/7/365

- Utvikle skurene langs Akershusstranda til mer offentlige formål, kafé/restaurant, auditorium, festlokale etc., men på en måte som ikke dominerer opplevelsen av strekningen.
- Etablere le for vær og vind som kan forlenge sesongen.
- Etablere grillplasser, ev i samarbeid med mataktører på stedet.
- Etablere levende lys (moderne fakler) som kan gi varme og være stemningsskapende i den mørke delen av året.



FORESLÅTTE TILTAK I TIDLIG FASE

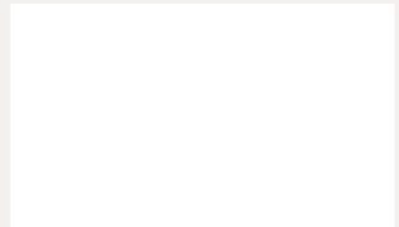
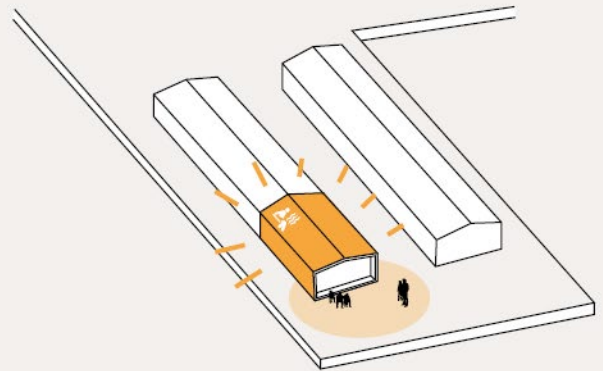


MULIGE TESTBEDS

VARMESTUE (GJENBRUK AV SKUR)

Ett av de eksisterende skurene kan bli forvandlet til en varmestue eller sauna. Dette kan være ganske populært i om vinteren og kan kombineres med isbading.

Evalueringen av om et slikt program bør være permanent kan baseres på bruk og etterspørsel versus drifts- og vedlikeholdskostnader.



AKERSHUSSTRANDA

Bak deg er muren og festningen. Foran deg et stykke havnehistorie. Lyden av byen er borte og du setter deg ned på en benk og nyter kveldssolen. Akershusstranda byr på et intimt møte med byens historie.







5.6 VIPPETANGEN



**TURISTER,
GAMMEL INDUSTRI
OG PANORAMAUTSIKT**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Vippetangen er et kaiområde med høye bevaringsverdier:

- Akershusneset med festningen og festningsvoller ligger i bakkant av kaiområdet. De eldste delene av Akershus festning er automatisk fredet etter kulturminneloven. Resten er planlagt fredet iht. statlig verneplan.
- Festningsplassen med tilhørende bygninger er regulert til spesialområde bevaring, og er videre foreslått fredet i verneplan for Akershus.
- Vippetangen med fiskehallen, kornsiloen, skurene inn mot Akershuskaia og kaianleggene med granittfronter er i sin helhet Oslos viktigste bevarte representant for den moderne havnehistorien og har samlet en svært høy bevaringsverdi.

Vippetangen og Revierkaia består av arealer som har vært lagt ut foran Nedre festning for å gi plass til havn og tilgjengelighet for vei og jernbane rundt festningen og fram til de ulike kaiene og utstikkerne. Fra Festningsallmenningen til Kongensgate vil promenaden ikke ha kontakt med byen bak og henvender seg kun til fjorden.

Bebyggelsen består av store volumer som står i relasjon til kaiene, med kornsiloen som landemerke på den ytterste utstikkeren. Dette danner et panorama, delt inn i jevnlig gløtt i ulike vinkler ut mot sjøen slik at man opplever dreiningen mellom Pipervika og Bjørvika uansett hvordan man beveger seg. Fergeterminalen krever et større areal for av- og pålasting langs Revierkaia, som leder promenaden inn langs festningsmuren. Området for øvrig har både en indre og en ytre ferdselsåre, med promenaden langs kaikanten.

Havnemyndigheten og ulike bedrifter holder til i havneskurene. De andre byggene som Fiskehallen og kornsiloen vil sannsynligvis etterhvert bli gjenstand for ulike typer gjenbruk. Fergeterminalen aktiveres daglig i intensive perioder.

Vippetangen forbindes gjerne med øybåtterminalen, som i framtiden flyttes dette til Rådhusbrygge 4. Cruiseskiptrafikken vil være aktiv i området og på bestemte tidspunkter gi stor tilstrømning av folk, samt taxi og busser. Kaiene stenges av når det ligger cruiseskip til. Det står ofte folk og fisker langs kaia. Vippetangen er også forbundet med varme sommerdager og utsikten mot sjøen.

Oslo havn KS drifter den aktive delen av havna. Det er flere uavklarte forhold med tanke på hvordan Vippetangen skal utvikles i fremtiden, både i forhold til bebyggelsesmønster og bruken av bebyggelsen. Parallelloppdrag Vippetangen (2013) vil avklare en del premisser for den videre utviklingen.

Med tanke på å utvikle Vippetangen videre er det verdt å huske på at det ligger et potensial i at området ligger isolert fra byen. Her kommer man langt ut i fjordlandskapet fram mot øyene og det er en del av promenaden der den tidligere havnebyens industrielle preg fortsatt kan oppleves. Her er du eksponert for vær og vind og i kombinasjon med de store eksisterende strukturene som siloene, fiskehallen og terminalen gir dette et grandiose inntrykk av Vippetangen.





HELHETSPRINSIPPER

I den kommende utviklingen av Vippetangen står kommunen foran noen avgjørende valg for hvordan området vil oppleves i fremtiden. Dette handler blant annet om hvilke bygninger som beholdes, hvilke som eventuelt fjernes og om hvilke nye typer tilbud og program som legges inn i området. Det er med andre ord et større handlingsrom for å tidlig innarbeide tanker om hvordan Havnepromenaden kan oppleves på Vippetangen i fremtiden.

ØKE KONTAKTEN MED VANNET OG BYEN

Det tidligere påstigningsområdet for øyfergene er et naturlig sted å kunne bevege seg ned til vannet i fremtiden. Et flytende sjøbad eller en nedtrapping til vannflaten kan fungere som en minidestinasjon i seg selv. Hensynet til sikkerhet generelt må ivaretas. Fiskeområdene kan videreutvikles i form av bedre fasiliteter og informasjon om hva slags fisk det er mulig å få i de ulike sessongene.

Vippetangen som et dreiningspunkt for fjordutsikten kan forsterkes. Det vil si at siktlinjer ut til fjordlandskapet må sikres fra områder lenger bak. Det anbefales å bevare enkelte elementer knyttet til havnens historie, eksempelvis brukerstyr.

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR

De ulike bevegelsessessionene langs Akershusstranda bør forlenges på Vippetangen, men kan skille lag slik at det blir en rolig promenade langs kaikanten og en raskere promenade langs muren, mer direkte inn mot Bjørvika. Den ytre og den indre promenaden kan kobles sammen på utvalgte steder der det etableres offentlige rom som parker eller plasser.

UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGENE

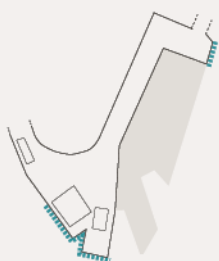
Vippetangen kan programmeres som en destinasjon med nybygg, nytt innhold i de gamle byggene og nye former for offentlige rom som kan supplere opplevelsen av stedet. Det at Vippetangen ligger mer isolert fra den aktive byen må brukes til områdets og Havnepromenadens fordel. Det kan foregå aktiviteter og arrangement her som passer dårlig på plasser og områder som f.eks ligger nærme boliger. Det å etablere Vippetangen som en destinasjon for publikum kan også testes ut i en utviklingsfase med tanke på hvordan tilgjengeligheten til området oppleves.

I møtet med de store volumene, det åpne fjordlandskapet og festingen i bakgrunnen, ligger det noen interessante muligheter for å gi brukeren av Havnepromenaden en opplevelse av skala. I de øvrige delstrekningene finnes det også store og høye bygninger, men disse ligger i en mer kompakt del av byen. Opplevelsen av skala på Vippetangen kan forsterkes ved hjelp av belysning, vegetasjon eller arrangementer.

INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITET

Vippetangen er et utsatt område for vær og vind. Det bør derfor legges spesielt vekt på å etablere skjermede områder og plasser for opphold. Samtidig kan det værharde (i Oslosammenheng) sees på som et potensial ved at man i oppholdsplassene *opplever* været, uten at man berøres av det rent fysisk.

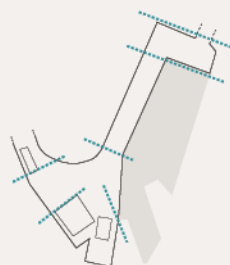
Toaletter og andre fasiliteter bør etableres slik at det er mulig å oppholde seg der, selv om man er "avskåret" fra byen.



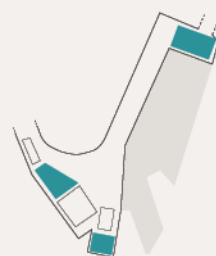
ØKE KONTAKTEN
MED VANNET OG BYEN



SAMMENHENGENDE
OG GJENKJENNBAR

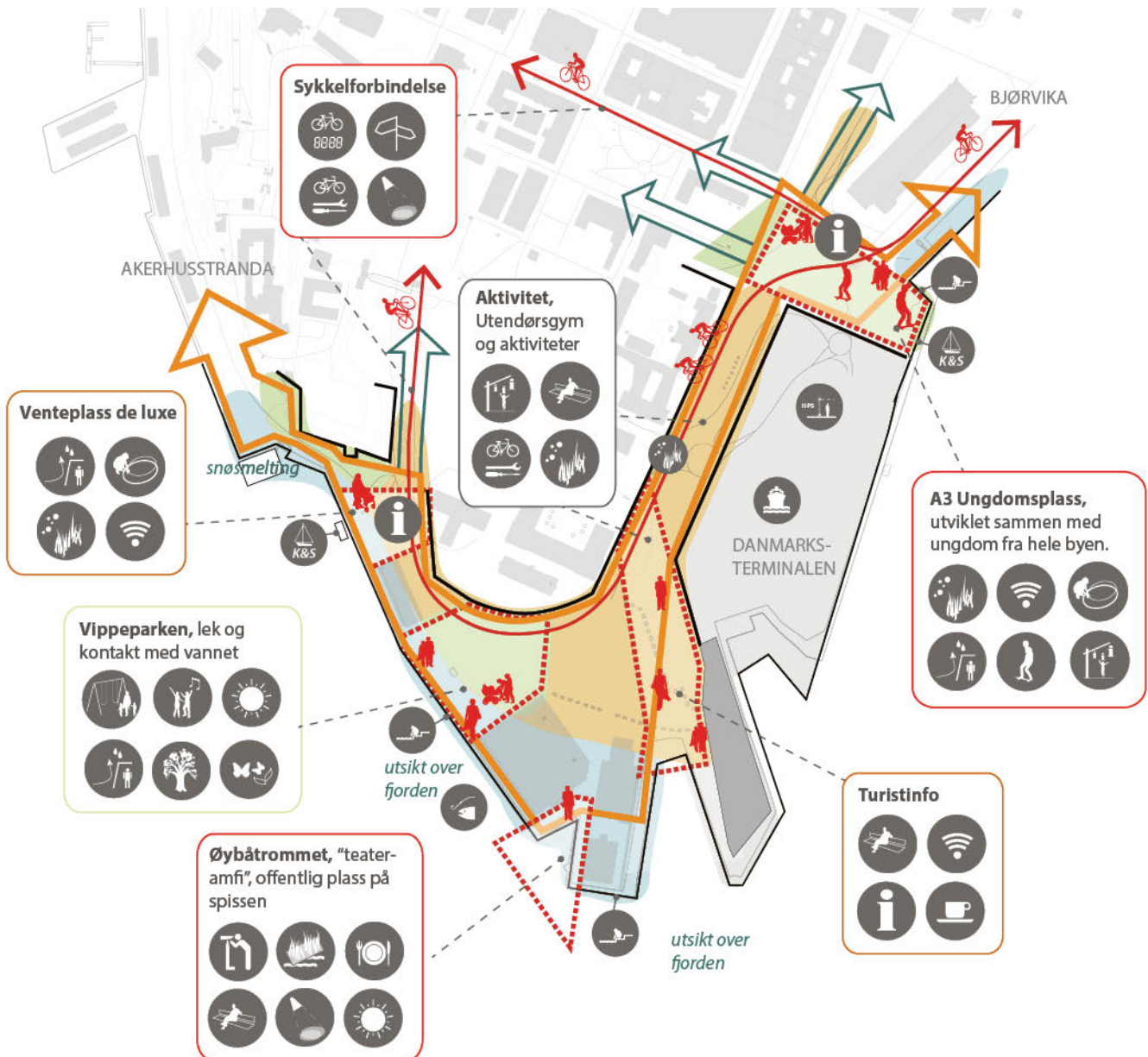


UTVIKLE OG RENDYRKE
DELSTREKNINGENE

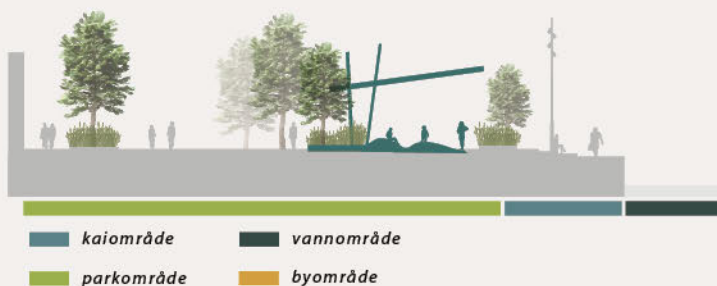


INTEGRERE STEDER FOR
OPPHOLD OG AKTIVITETER

RETNINGSGIVENDE PLAN MOT 2030



PRINSIPIELT SNITT



- Havnepromenade
- komfortable koblinger
- hovedsykkelnett
- definerte områder
- vannkant
- park
- by
- se symbolforklaring kapittel 4.5

ETABLERINGSPRINSIPPER

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER

Følgende anbefales:

- Skilte tverrforbindelser inn og ut av Havnepromenaden. En aktivisering av A3-tomten vil gi tverrforbindelsen et større tyngdepunkt.

SAMMENKOBLING OG INFORMASJON

Følgende anbefales:

- Vurdere muligheten for en omorganisering av parkeringsplassen for terminalen slik at den midlertidige promenaden blir tydelig.
- Definere hvor den temporære promenaden skal gå bak terminalen. Bevegelsen langs festningsmuren gir en følelse av kontinuitet, sett i sammenheng med Akershusstranda.
- Lage en markeringsplan for lesbarheten til promenaden ved bruk av bakkemarkering, flagg og gjenkjennbare objekter.
- Etablere skilting og informasjonselementer ved tverrforbindelser og i overgangssoner til øvrige delstrekninger.

UTFORSKE POTENSIALET

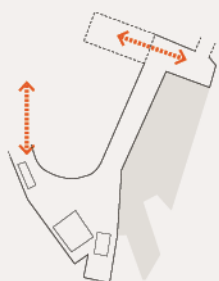
Følgende anbefales:

- Etablere bedre fiskefasiliteter med arbeidsbord/utekjøkken, stoler og grillplass.
- Etablere informasjon som viser hva slags fisk det er mulig å få.
- Få innspill på ny bruk av øyfergeområdet, både på land og vann og som muliggjør kontakt med vannet.
- Ta i bruk A3 for ungdom. Grafittivegg som samtidig gir beskyttelse mot vinden. Skolepaviljonger.
- Framheve siktlinjer som tydeliggjør at Vipptangen er en plass med panorama over fjorden ved å rydde opp mellom bygg, fjerne biler, osv.

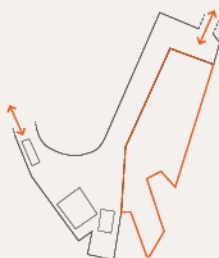
ØKT KOMFORT 24/7/365

Følgende anbefales:

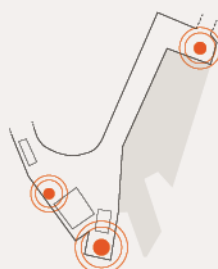
- Etablere et offentlig toalett eller et serveringssted der det er mulig bruke toalettet.



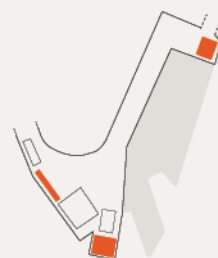
**FORSTERKE
TVERRFORBINDELSER**



**SAMMENKOBLING
OG INFORMASJON**

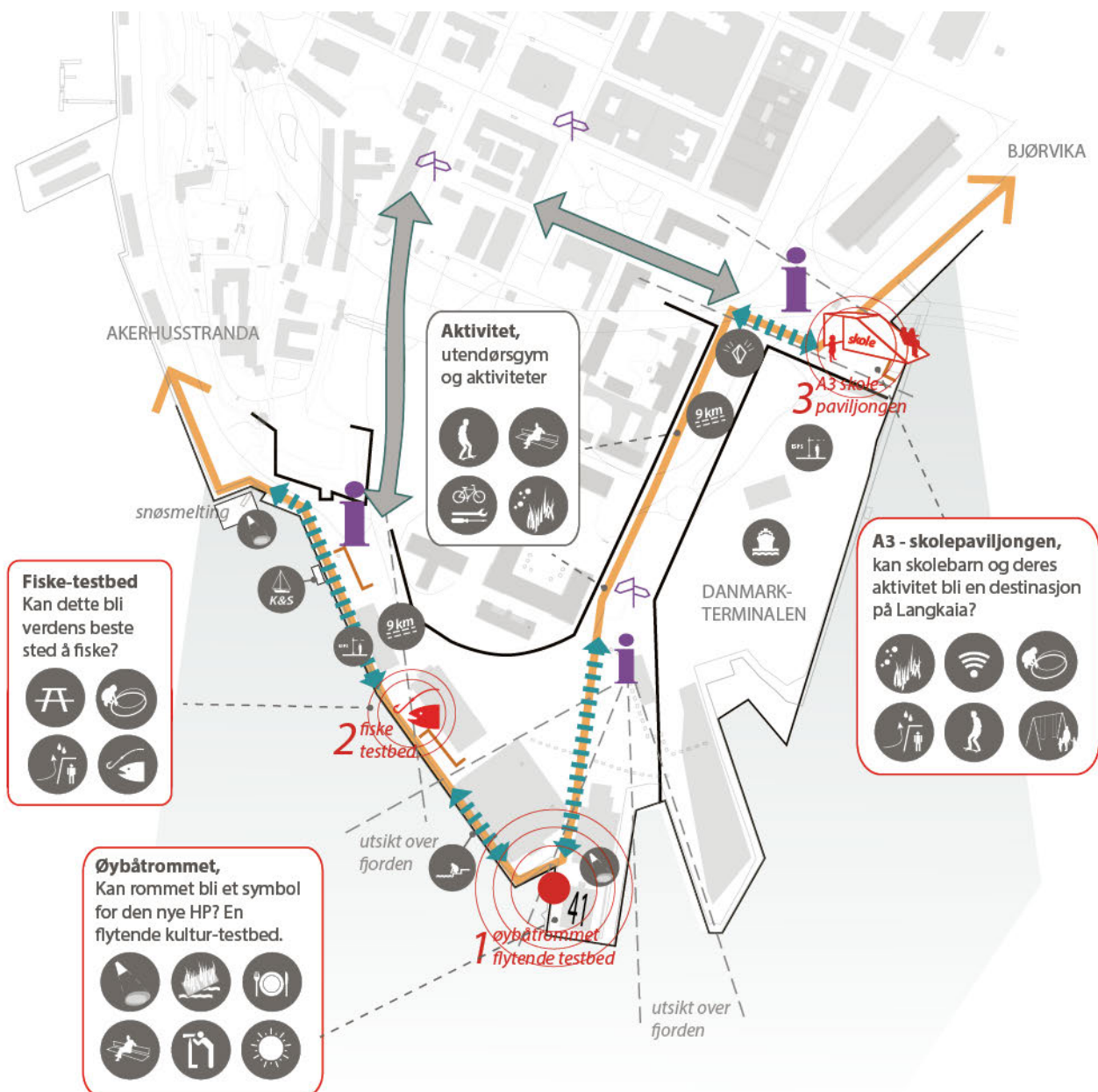


UTFORSKE POTENSIALET



**ØKT KOMFORT
24/7/365**

FORESLÅTTE TILTAK I TIDLIG FASE



PRINSIPIELT SNITT



— Oslo HP utstrekning
— midlertidige tiltak

- Havnepromenadens utstrekning
- tverrforbindelse
- ekstra tydelig kobling
- testbed
- infopunkt
- skilt
- shelterspots
- se symbolforklaring kapittel 4.5

MULIGE TESTBEDS

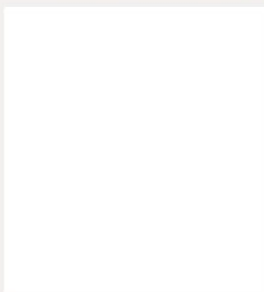
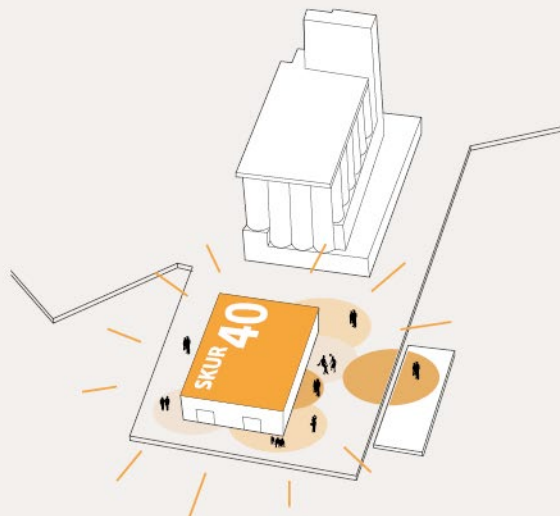
ALLAKTIVITETSHUS (GJENBRUK AV SKUR 40)

Dette lageret kan brukes til en rekke forskjellige programmer, inkludert sport, (skateboarding, klatrevegger, treningssenter) eller kultur (konserter, gallerier, utstillinger, bar, restauranter osv.). Den tilstøtende parkeringen kan også brukes i sammenheng. Øybatrommet og flytende kulturtestbed kan utvide opplevelsesfeltet ut i landskapet/ den nære kontekst.

Kan også inkludere informasjon om utviklingen av Vippetangen og Havnepromenaden generelt.

Lageret gir også mulighet for helårsaktiviteter.

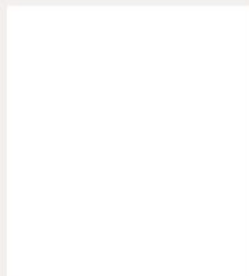
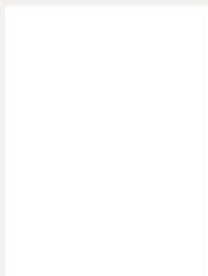
Disse programmene kan bli testet ut for å se hvilke som bør forbli en del av Vippetangen.



FISKETESTBED

Denne kiosken kan tilby utleie av fiskestenger og utstyr, salg av agn osv. Teststed vil også omfatte arbeidsbord, med friskt vann for rengjøring av fisken osv. Kan også integrere uformelle sitteplasser utenfor. Kunne ha mulighet til å lage mat og servere din egen fanget fisk.

Evalueringen av om et slikt program bør være permanent kan baseres på bruk og etterspørsel versus drifts- og vedlikeholdskostnader.



VIPPETANGEN



*På tuppen av Akershusneset blant siloen,
fergene og det åpne landskapsrommet.
er mennesket lite. Øybåtene flytter og
leiekontrakter går ut. På Vippetangen er det
mulig å skape en ny historie.*





5.7 BJØRVIKA

**KNUTEPUNKTET,
KUNNSKAP,
KUNST OG KULTUR**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Den fysiske strukturen i Bjørvika bærer preg av hvordan funksjoner har utviklet seg i randsonen av den historiske bykjernen. Havnefunksjonen har vokst utover fra rutenettet i Kvadraturen, jernbanen ble anlagt fram mot bykjernens terskel, godshåndtering ble lagt mot bydelen bakenfor og industriell havn og skipsverft på utsiden.

Sammensetningen av elementer gir et byrom der viktige gater munner ut i store plassdannelser og kaiarealer, omgitt av svært ulike bygningskropper som tilhører den historiske bykjernens beskjedne målestokk og de enorme porøse volumene som preger utviklingen i sjøfronter og rundt transportknutepunkter.

Denne særegne konteksten gir byen og promenaden mange sammenkoblinger. De mange målpunktene, byrommene og transportsystemene som møtes her gir et helt eget grunnlag for ferdsel og opphold.

Navnet Bjørvika kommer av det gammelnorske Boejarvika som betyr Byvika. Revierhavna og Langkaia var Christianias havn. Her er det gjort betydelige utfyllinger, men noen eldre kaistrekk med granittfronter er bevart. For øvrig knytter verneverdiene seg til miljøet skapt av viktige bygninger knyttet til handels og skipsfart som: Oslo Børs, Treschowgården i Fred Olsens gate 2, Tollboden og Stenpakkhuset i Tollbugata 1 og I a, som er fredet etter kulturminneloven. Det er også Operaen. Havneleraget i Langkaia 1 er regulert til spesialområde bevaring.

Bjørvika har også mange framtoninger: den historiske bykjernen med de gamle monumentene (Akershus festning, Bankplassen, Børsen) og de nye (operaen som den første, og flere andre), tidligere havneinstallasjoner (Havneleraget, fergeterminalen), transportknutepunktet og kjøpesenterne (Oslo S, Jernbanehallen, Byporten, Oslo City).

Nærheten til Jernbanetorget og Oslo S gjør området svært tilgjengelig. Operataket anvendes i blant for ulike musikkarrangementer, Sukkerbiten har blitt oppsøkt som en del av Oslos uteliv i sommerhalvåret, og bygulvet i området inviterer til ulike typer opphold og ferdsel som vil generere stadig mer møter og opplevelser i området.

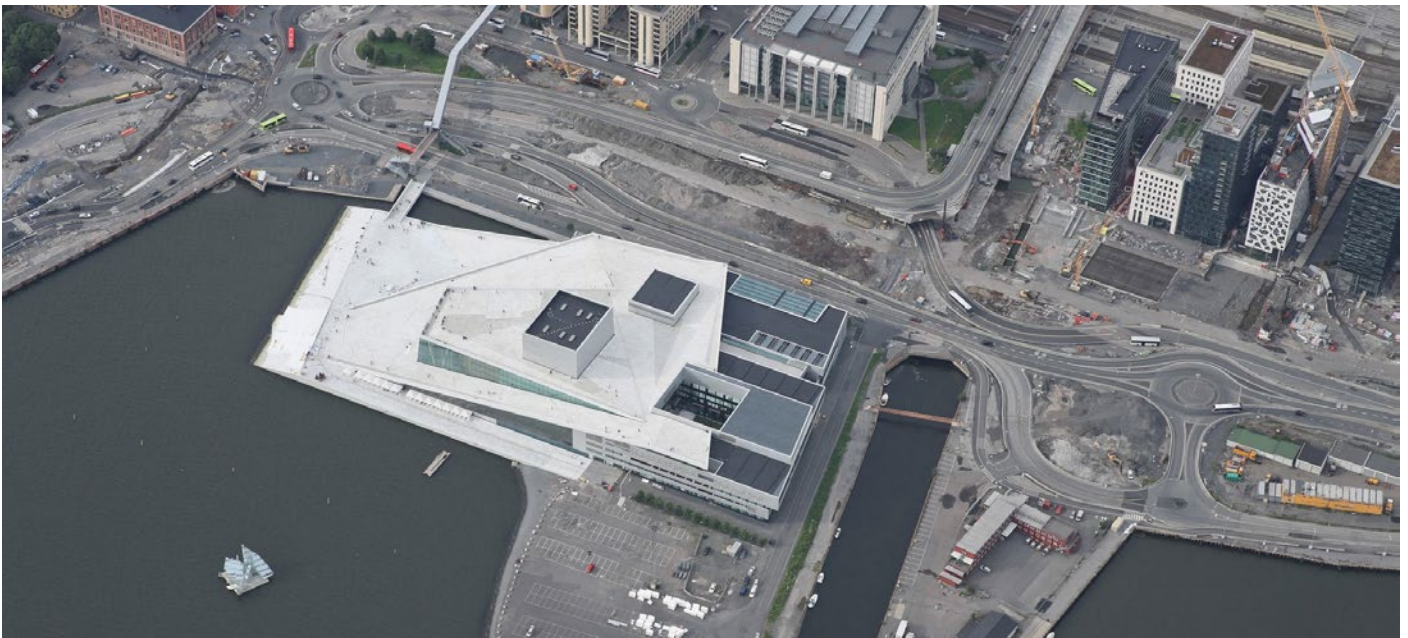
Akerselva er Christianias elv og nøkkelen til byens industrielle utvikling fra 1600-tallet og gjennom industrialiseringen på 1800-tallet. Ytterst lå Nyland verksted. Deler av forstøtningsmurene på vestsiden er bevart sammen med fragmenter av verkstedet. Dette stedet har svært stor symbolsk historisk betydning.

Bjørvika, sammen med områdene helt fram til Kongshavn, er gjenstand for et helhetlig eiendoms- og reguleringsregime, med en felles reguleringsplan der arealet for havnepromenaden er avmerket.

Kvartalene mellom operaen og bebyggelsen mot Oslo S vil i en periode preges av anleggsarbeid. Langkaia leder mot et mindre aktivt område mellom Nedre festning og fergeterminalen.

Bjørvika har fått en plass på kartet som et sted der samfunnet framstår med nye uttrykk i arkitekturen. Også internasjonalt forbindes Oslo mer og mer med operabygget i reiselivskampanjer og avisartikler.

Bjørvika vil være et av de viktigste monumentene over vår tid: her kommer samfunnsendringene særlig tilsyne i bylandskapet gjennom noen av Oslos viktigste nye ikonbygg og byrom.





HELHETSPRINSIPPER

ØKE KONTAKTEN MED VANNET OG BYEN

På vannflaten i Bjørvika er fjorden på sitt roligste, samtidig som området innerst mot operaen ikke er regulert til skipstrafikk. Dette kan utnyttes både fordi muligheten ligger der i seg selv, men også for å gi det monumentale preget i Bjørvika en mer menneskelig skala. Den kommende stranden sør for Operaen kan ha en tilleggsfunksjon som tilrettelegger for jolleseiling, SUP og muligens kajakkutleie for de som vil oppover Akerselva.

I koblingene til allmeningene bør det implementeres skilting og informasjonspunkter om hva som finnes lenger inn i bykjernen.

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR

Skilting og informasjon om Havnepromenaden, samt strategisk bruk av gjenkjennbare objekter vil være spesielt viktig i Bjørvika for å tydeliggjøre promenaden.

Dagens bro over til Sørenga er midlertidig. En permanent bro her kan være en kobling som vil utvide bevegelsesnettverket, men det kan også føre til at færre benytter seg av Havnepromenadens trasé gjennom Bispevika.

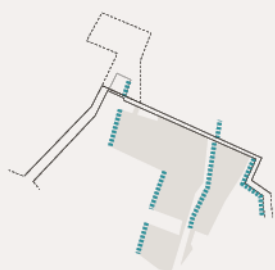
UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGENE

Nærheten til Norges største transportknutepunkt, Oslo S, gjør at Havnepromenaden i Bjørvika nært tilkoblet reisende, enten som turister eller som pendlere. I den forbindelse er det to temaer som er særskilt viktig for Bjørvika. Det ene er informasjon om Havnepromenaden som en mulig opplevelse av Oslo, hvor den går og mulige runder å ta. Informasjonen bør stå på steder der det er naturlig å bevege seg som reisende, eksempelvis inne i selve stasjonsbygningen. Det andre er å tilrettelegge for muligheten for en kort opplevelse av promenaden og møte med vannet. En 30-40 minutters vandring før en må videre for å rekke flyet. Bysykler vil i denne sammenheng øke rekkevidden for en slik tur.

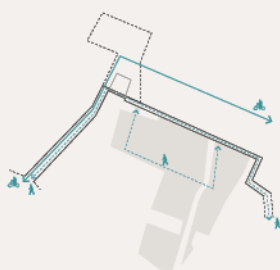
Bjørvika/Bispevika er Oslos arve og der tyngden av byens utvikling langs fjorden skjer akkurat nå. En formidling av denne historien, enten ved fysiske installasjoner eller digitalt, anses som interessant.

INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITETER

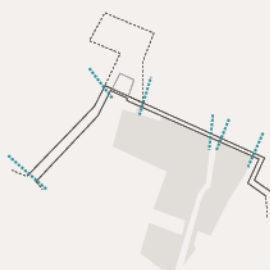
De store ikonbyggene i dag vil i begynnelsen være en attraksjon i seg selv. Etter hvert som nye bygninger kommer vil de eksisterende framstå mer som en integrert del av byen. Dette betyr at Havnepromenaden og de tilstøtende plassene i større grad vil bli brukt som hverdagsrom, for besøkende på Deichmanns, studentene i studentboligene og de som jobber i nærheten. Det bør derfor etableres ulike oppholdsrom langs promenaden der hverdagslivet kan skje, enten i form av høytlesning ved Deichman eller café og uteservering drevet av studentene.



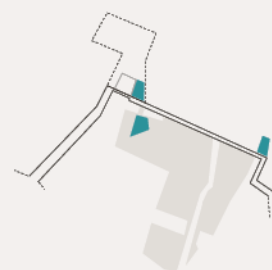
ØKE KONTAKTEN
MED VANNET OG BYEN



SAMMENHENGENDE
OG GJENKJENNBAR

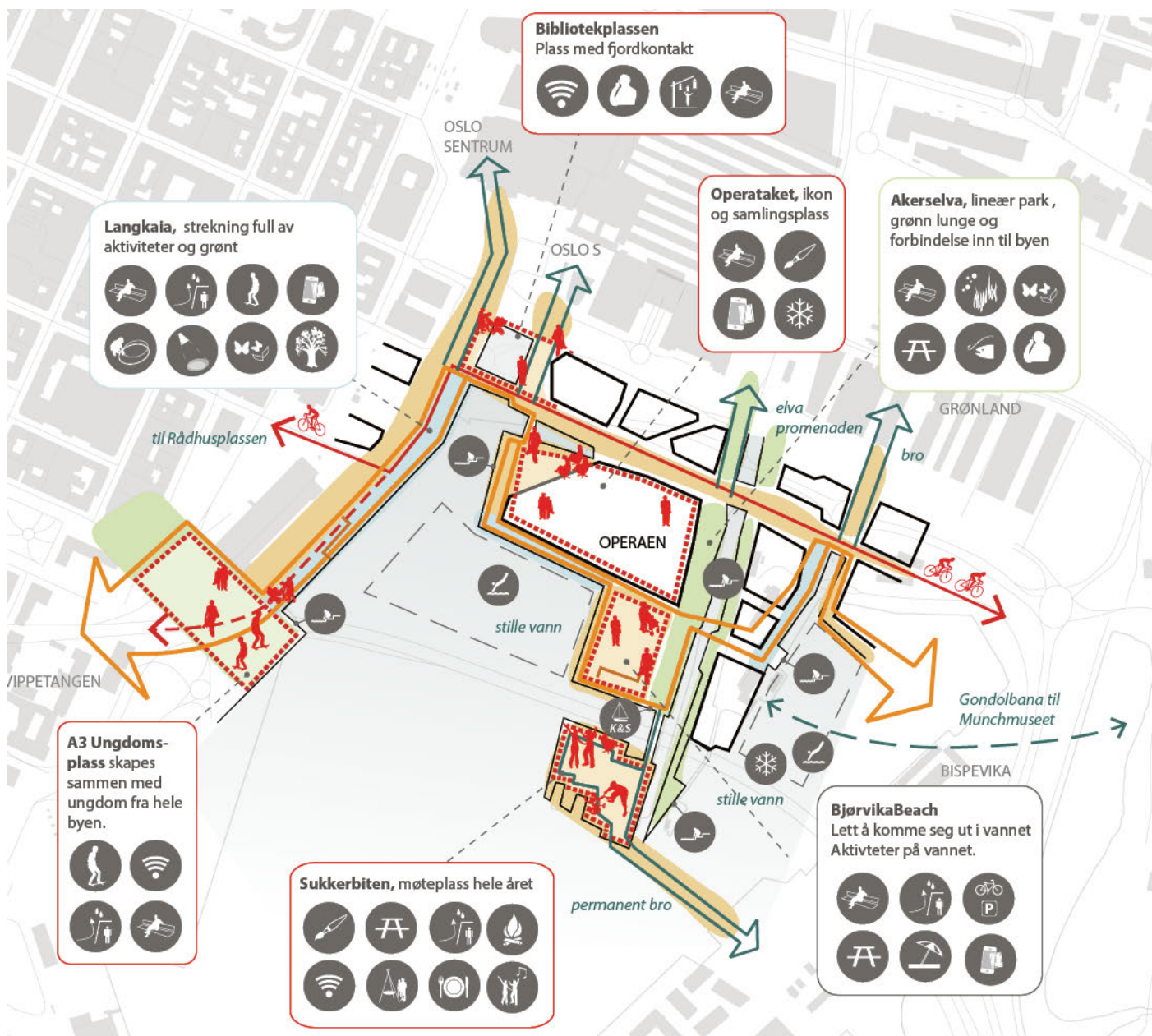


UTVIKLE OG RENDYRKE
DELSTREKNINGENE

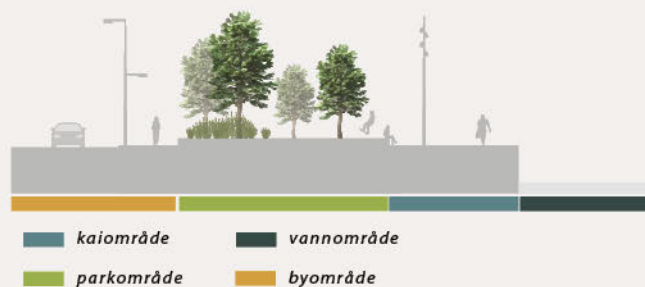


INTEGRERE STEDER FOR
OPPHOLD OG AKTIVITET

RETNINGSGIVENDE PLAN MOT 2030



PRINSIPIELT SNITT



- Havnepromenade
- komfortable koblinger
- hovedsykkelnett
- definerte områder
- vannkant
- park
- by
- se symbolforklaring kapittel 4.5

ETABLERINGSPRINSIPPER

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER

Følgende anbefales:

- Etablere skilting i tverrforbindelser, spesielt ved allmeningene, som gir informasjon om hva som finnes innover i byen.

SAMMENKOBLING OG INFORMASJON

Følgende anbefales:

- Etablere flagg/vimpler for å tydeliggjøre hvor promenaden går i byggeperioder
- Skilting for en mulig vandring langs promenaden og til Ekebergrestauranten og skulpturparken.
- Etablere skilting og informasjonselementer ved tverrforbindelser og i overgangssoner til øvrige delstrekninger.

UTFORSKE POTENSIALET

Følgende anbefales:

- Å tilrettelegge for og informere om en 20-30 minutters promenade med utsiktspunkter og muligheten for å dyppe tærne i vann. Informasjonen bør vises på Oslo S.
- At Deichmann etablerer en temporær eller permanent oppholdsplass langs promenaden som kobles til bibliotekets tilbud
- Framstille det historiske Oslo sett fra Bjørvika med augmented reality og fysiske installasjoner

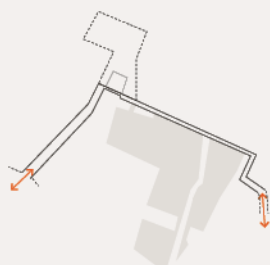
ØKT KOMFORT 24/7/365

Følgende anbefales:

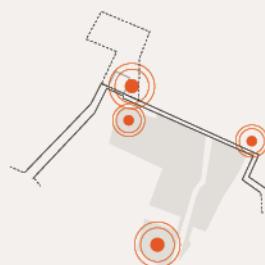
- Etablere "shelter spots" sør for Operaen, i forbindelse med eventuelle båttaktiviteter og ved A3-tomten.



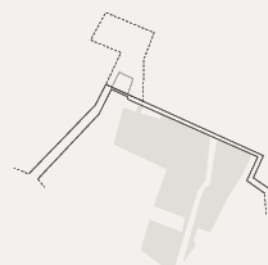
**FORSTERKE
TVERRFORBINDELSER**



**SAMMENKOBLING
OG INFORMASJON**

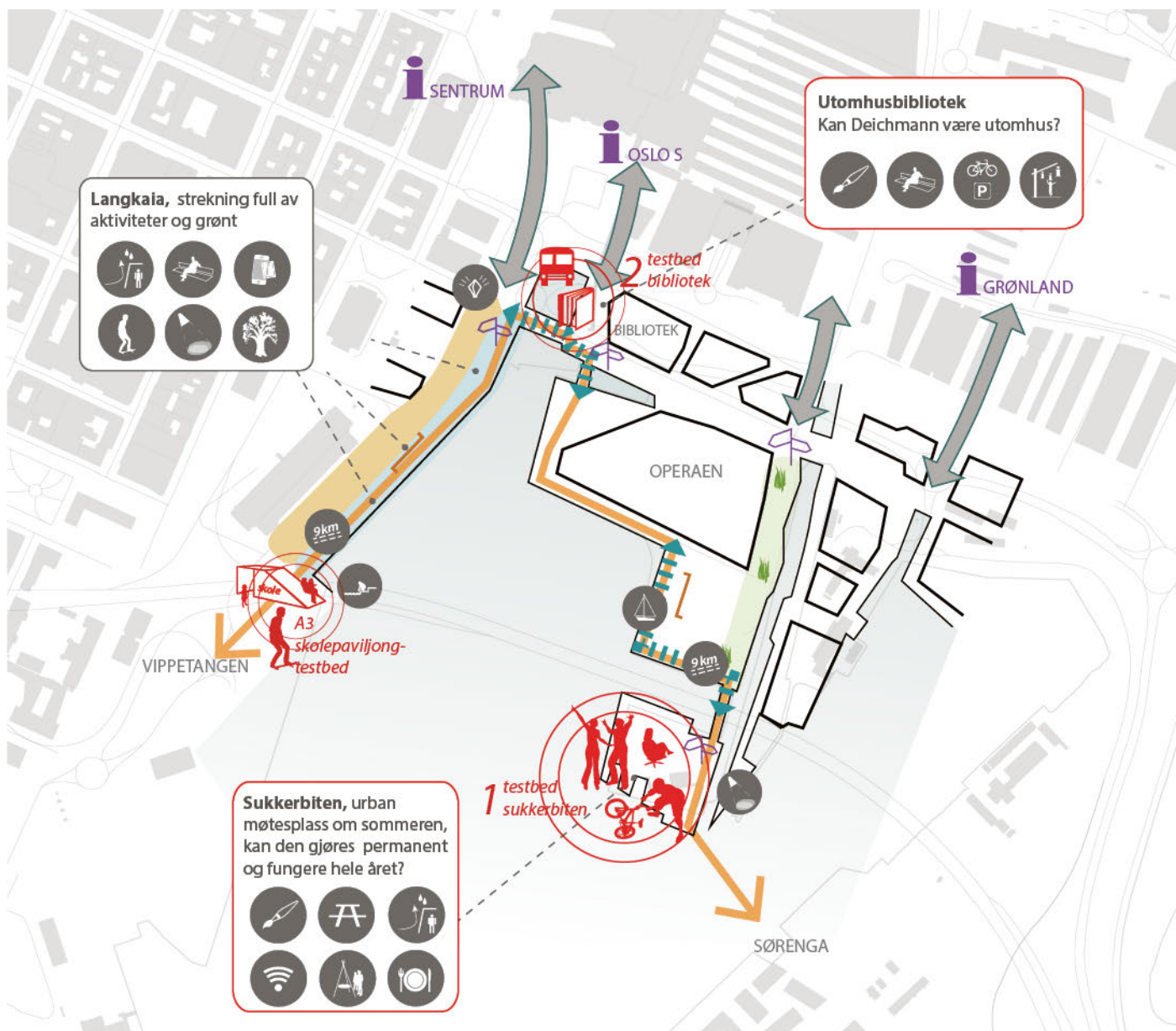


**UTFORSKE
POTENSIALET**



**ØKE KOMFORT
24/7/365**

FORESLÅTTE TILTAK I TIDLIG FASE



PRINSIPIELT SNITT



— Oslo HP utstrekning
— midlertidige tiltak

- Havnepromenadens utstrekning
- tverrforbindelse
- ekstra tydelig kobling
- testbed
- infopunkt
- skilt
- shelterspots
- se symbolforklaring kapittel 4.5

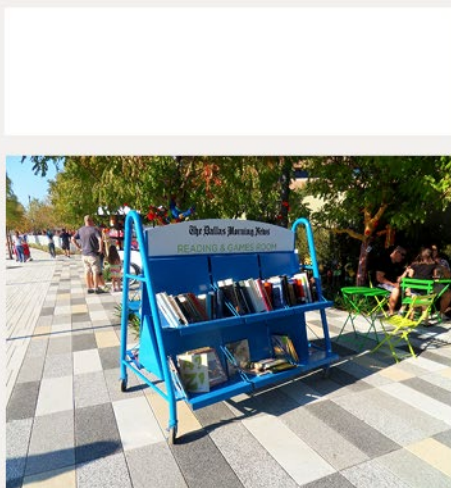
MULIGE TESTBEDS

DEICHMANSKE BIBLIOTEK UTENDØRSAKTIVITETER

Aktiviteter og tilbud relatert til Deichmann bibliotek kan etableres langs promenaden, for eksempel utendørs boksalg, utstillinger, foredrag, installasjoner, osv.

Kan også inkludere informasjon om utviklingen av biblioteket og Bjørvikaområdet.

Biblioteket kan her teste potensialet i å henvende seg til Havnepromandens brukere som biblioteksbrukere, og vurdere denne delen av Havnepromenaden som et utendørs utstillingsrom for biblioteket.

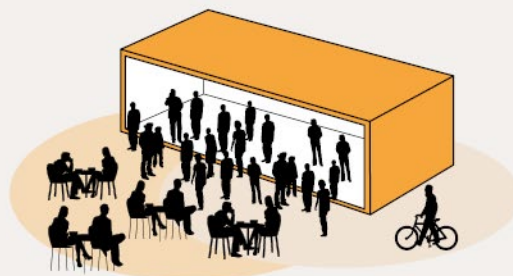


UNGDOMPLASS / SKOLEPAVILJONGER

Vi foreslår å etablere en eller flere ”skolepaviljonger” på A3-tomten der barn fra alle skolebydelene i Oslo kan stille ut skoleprosjekter. En måned kan f.eks en bydel ha sin utstillingsperiode der en skoleklasse er plukket ut. På denne måten blir hele Oslos bydeles representert inn i Havnepromenaden, noe som kan skape større følelse av tilhørighet til fjordområdene for alle deler av byen. I tillegg får Oslo vist fram hvilket mangfold som finnes i byen, i et tilgjengelig og mye besøkt område som Havnepromenaden vil bli.

Opplevelser for eller sammen med barna, aktiverer store deler av befolkningen, og ikke bare barna selv. Skolepaviljongene vil kunne være utgangspunkt for familieturer der bidragsytere stolt kan vise frem arbeidene de har vært med på til store og små søsken, foreldre og besteforeldre. Erfaringer fra andre prosjekter der barnefamilier har stått i fokus har vist oss at det å ta utgangspunkt i barna, er et svært potent virkemiddel hvis man mener alvor når man ønsker å skape gode møteplasser for alle, på tvers av sosiale, kulturelle og etniske skiller.

Profesjonelle kuratorer som er ansvarlige for paviljongen vil sørge for at utstillingene også er interessant for turister fra inn- og utland. Turistene vil oppleve en annen del av Oslo og Norge, kanskje noe uvanlig enn det som alltid vises frem, men som likevel forteller om en viktig del av samfunnet vårt. Det at skolebarn bidrar inn i utstillingen er også en garanti for at paviljongen stadig fornyer seg. Skoletrinn starter på nytt hvert år, med nye elver som kan bidra inn.



Vannet på sitt roligste og byen på sitt mest intense. I Bjørvika kan du gå på Operaen, innom biblioteket, ta et glass vin og legge deg på stranda – alt på 15 minutter før du hopper på flytoget til neste by.







5.8 BISPEVIKA OG SØRENGA



**NABOLAG,
URBANT,
OG OSLOS RØTTER**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Bispevika er et av de første arealene i Oslo havn som ble opparbeidet med brygger, og omhandles blant annet i Sverres saga, som skildret slaget mellom birkebeinere og baglere i år 1197. Noen av kong Sverres menn gikk i land innerst i Bispevika ved Leret (senere Grønlandsleiret) innenfor Nonnester kloster. Middelalderbyen ligger innenfor den moderne havna, blant annet med vannspeilet som viser kystlinjen slik den var under middelalderen.

Arealene i Bispevika, Sørenga og Lohavn dannes av utfyllinger, brygger og kaier som har vært lagt ut foran byen. Landformen har en tydelig lesbar struktur, som ligger igjen etter den tidligere havna og jernbanen. Mot byen bak ligger sporområdene til Oslo S i nord, og Middelalderparken mot øst.

Disse oppholdene i bebyggelsen, Sporområdene og Middelalderparken, utgjør store terskler mot den bakenforliggende byen, med boligområdet i Gamlebyen, og det mer sentrumspregete boligområdet på Grønland med sine plasser og handlegater. Visuelle siktakser, broer og åpne rom vil styrke forbindelsene gjennom den nye bebyggelsen.

Bebyggelsen og beliggenheten innerst i vika vil gi et sammensatt bevegelsesmønsteret i området: langs boligområdet på Sørenga fram til utsiktspunktet på tuppen av utstikkeren, gjennom karrébebyggelsen innenfor, ut og inn gjennom allmenningene, og i hovedgatene bakenfor.

Brede hovedgater med stor trafikk, smågater, allmenninger og promenaden, i kombinasjon med høy tetthet og nærhet til Oslo S og viktige målpunkter vil potensielt generere mye ferdsel i området.

De sterke kontrastene mellom de gamle bydelene, nye boligområder, Barcode, kulturminner og nye kulturbygg konsentrerer svært ulike typer offentlige rom innenfor området. Promenaden vil iscenesette denne sekvensen av ulike måter å bruke sjøfronten på når man beveger seg gjennom ulike fysiske rom langs sjøsiden.

Området er utformet etter strenge estetiske retningslinjer og vil ha et homogent preg med gjenkjennbare byromsmøbler og bakkebelegg som vil være typiske for området. Utbyggingen har vært påbegynt i ulike punkter. Det blir en utfordring å holde havnepromenaden i kontakt med den bakenforliggende byen gjennom anleggsområder i de ulike byggetrinnene.

Det er ulike forventninger til utviklingen her: attraktive boliger ved sjøen, festivaler og arrangementer, storbyikoner og profilert arkitektur, sjøbad.

Byen vil fortone seg på mange måter, med alt fra byens mest framtrepende ikonbygg til mer intime boligområder, noe som danner et mangfold av situasjoner og opplevelser av byen og landskapet.

Bygningsmassen på Sørenga består av boliger i murstein med lokaler og butikker i første etasje. Vestsiden vil bli oppfattet som en offentlige delen av Havnepromenaden. På tuppen av spissen er en stor badestrand, stor nok til å bli en destinasjon for hele byen.





HELHETSPRINSIPPER

ØKE KONTAKTEN MED VANNET OG BYEN

Det anbefales at bystranden suppleres med en eller to store vannaktiviteter, gjerne for barn. Dette kan utvide sesongen og gjøre vannbruk interessant, også på de mer grå dagene.

En permanent bro over mot Sukkerbiten vil gjøre bystranden på Sørenga mer tilgjengelig.

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR

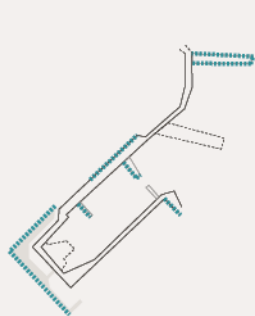
Vestsiden av Sørenga har bedre solforhold enn østsiden. Det er også den naturlige fartsåren inn og ut fra bystranden fra sentrum. Det er derfor naturlig å skille disse sidene i en viss grad der vestsiden får et mer offentlig preg enn østsiden som kan ha større opplevelse av bevegelsen gjennom nabolaget.

UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGENE

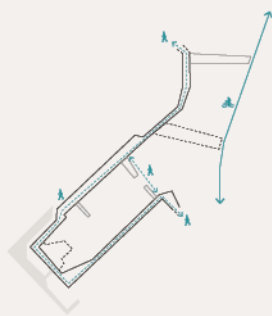
På Sørenga og i Bispevika går Havnepromenaden forbi et nabolag som i tiden framover skal etablere seg. Det som gjør Havnepromenaden interessant i dette området er kombinasjonen av utsikten over Operaen, Akershus festning og de øvrige ikonbyggene og det hverdagslige som utspiller seg i disse nabolagene. Det bør derfor tilrettelegges for at de små personlige tingene ved et nabolag, og det å bo, kommer fram og blir en del av opplevelsen av dette byrommet. Dette kan eksempelvis bety at møbler og andre elementer har et mindre institusjonelt preg eller det kan bety at deler av vannsonen tilhører nabolaget, f.eks til flytende parsellhager.

INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITET

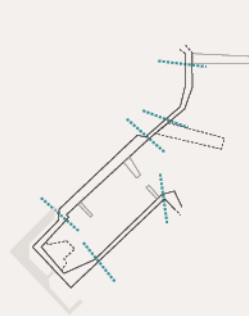
Bystranden bør ha oppholdssoner (shelter spots) som gir ly for vær og vind.



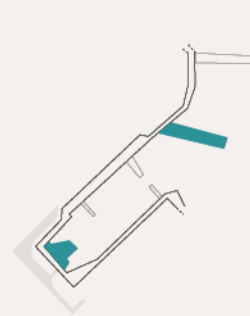
ØKE KONTAKTEN
MED VANNET OG BYEN



SAMMENHENGENDE
OG GJENKJENNBAR

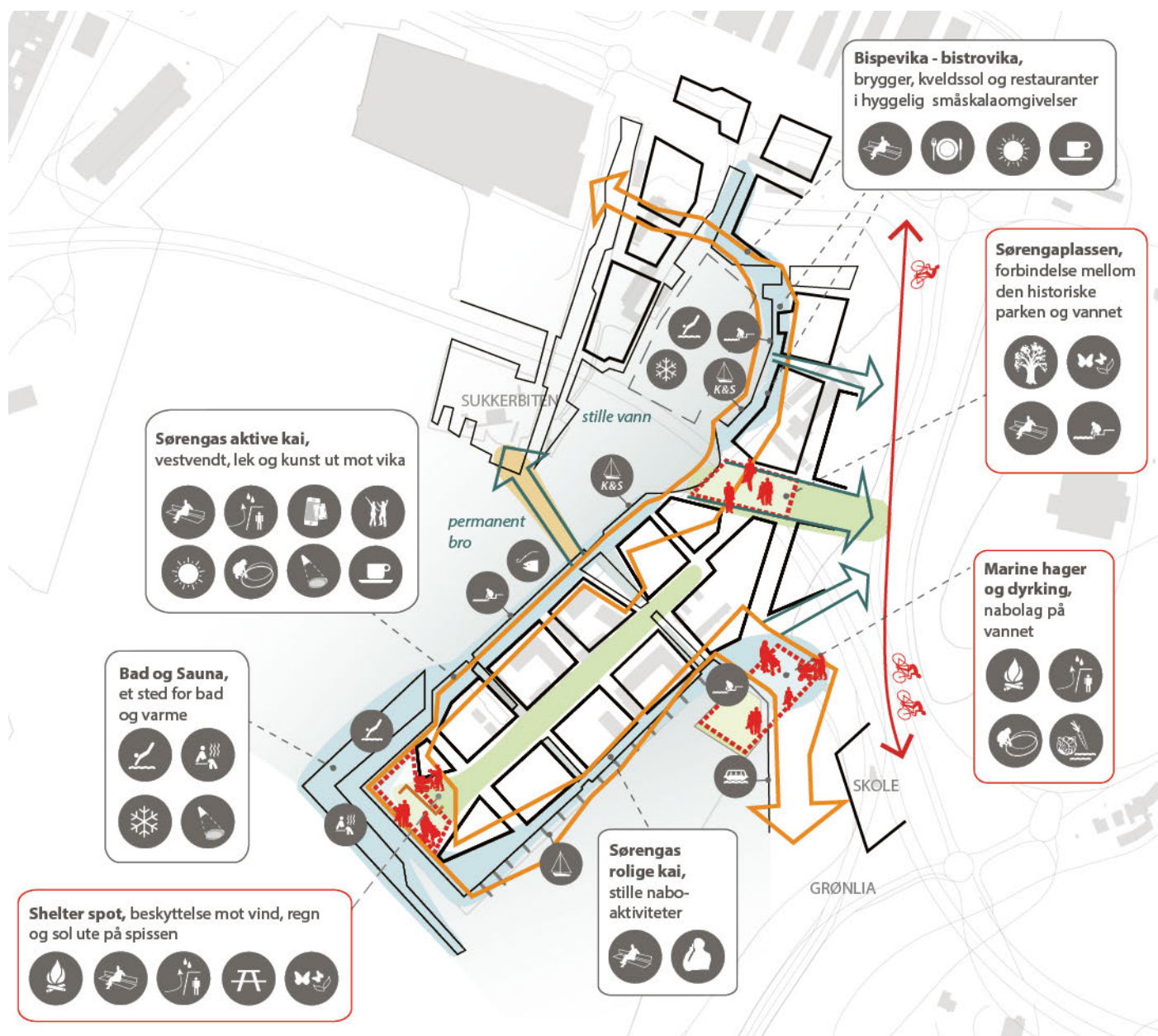


UTVIKLE OG RENDYRKE
DELSTREKNINGENE



INTEGRERE STEDER FOR
OPPHOLD OG AKTIVITET

RETNINGSGIVENDE PLAN MOT 2030



PRINSIPIELT SNITT



kaiområde vannområde
parkområde byområde

- Havnepromenade
- komfortable koblinger
- hovedsykkelnett
- definerte områder
- vannkant
- park
- by
- se symbolforklaring
kapittel 4.5

ETABLERINGSPRINSIPPER

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER

Følgende anbefales:

- Skilting mot aktuelle destinasjoner som Middelalderparken, Ekebergrestauranten og skulpturparken.

SAMMENKOBLING OG INFORMASJON

Følgende anbefales:

- Igangsette en vurdering om en permanent bro over til Sukkerbiten
- Tydeliggjøre promenaden mot Lohavn med flagg/vimpler. Alternativt finne en spennende trasé som er hevet over anleggsarbeidene i Lohavn.
- Etablere skilting og informasjonselementer ved tverrforbindelser og i overgangssoner til øvrige delstrekninger.

UTFORSKE POTENSIALET

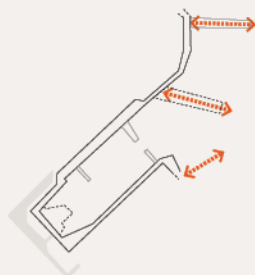
Følgende anbefales:

- Utforske potensialet for vannaktiviteter innerst i Bispevika med interessenter og idrettsmiljøet.
- Teste ut vannsportaktiviteter og interessen for en flytende og flyttbar sauna ved bystranden ytterst på Sørenga.
- Teste ut interessen for flytende kolonihager for beboerne på Sørenga.

ØKE KOMFORTEN

Følgende anbefales:

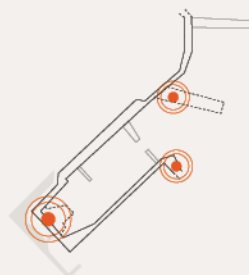
- Etablere “shelter spots” på sydspissen.



**FORSTERKE
TVERRFORBINDELSER**



**SAMMENKOBLING
OG INFORMASJON**

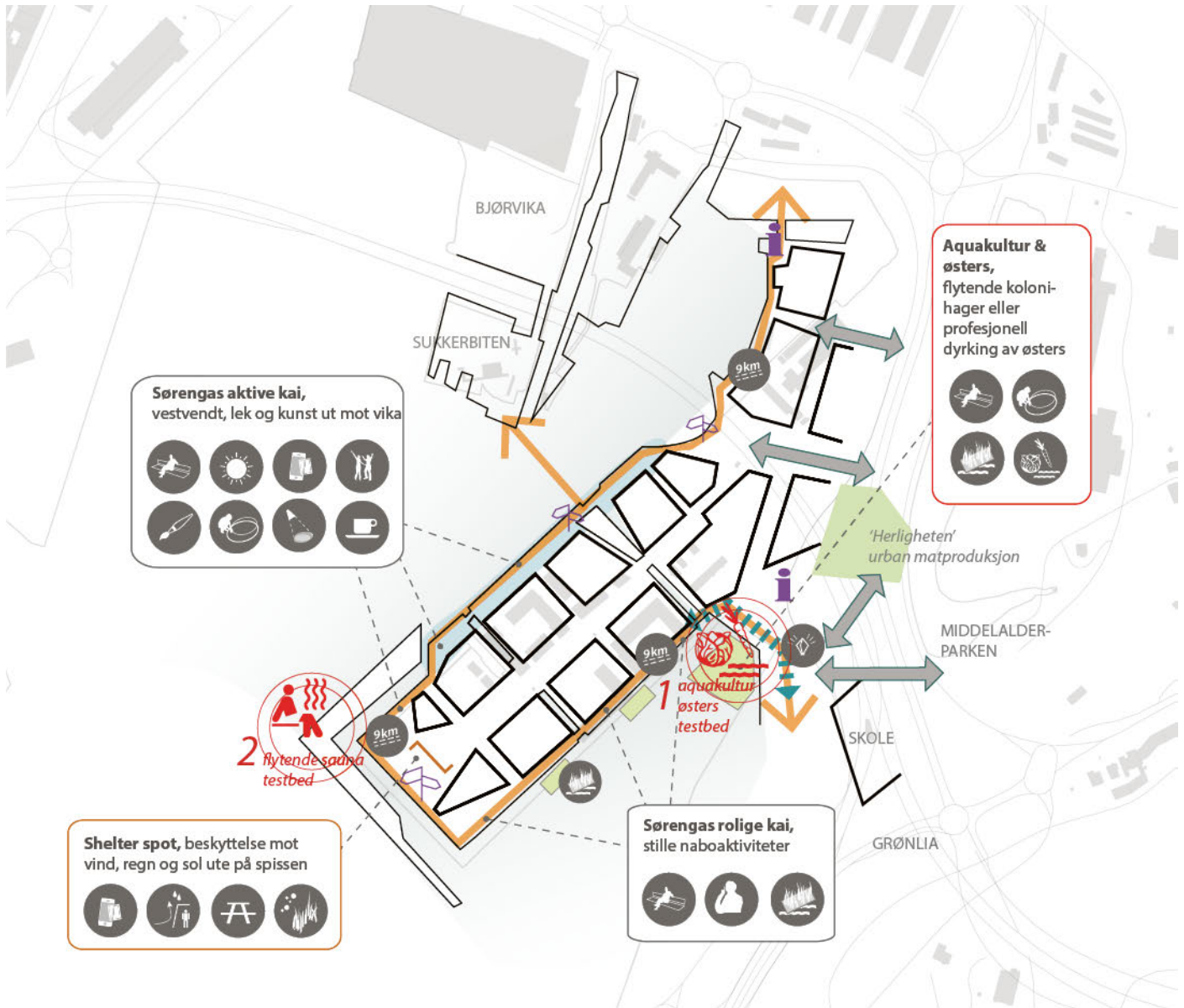


**UTFORSKE
POTENSIALET**



**ØKT KOMFORT
24/7/365**

FORESLÅTTE TILTAK I TIDLIG FASE



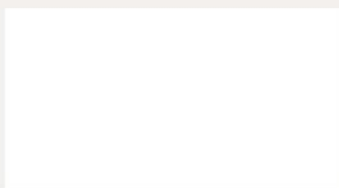
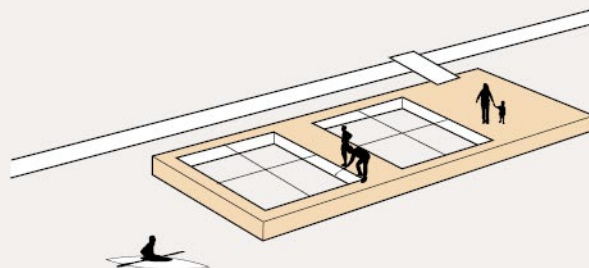
MULIGE TESTBEDS

FLYTENDE AKVAKULTUR

En type flytende kolonihage som kan bli brukt til å dyrke østers, blåskjell og tang. Kan kombineres med et kjøkken og spisebord.

Et lignende konsept er på trappene for Københavns havn.

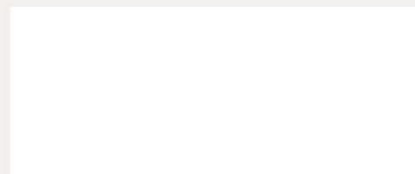
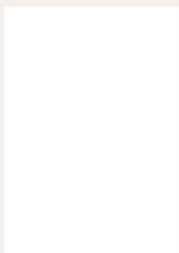
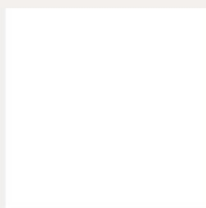
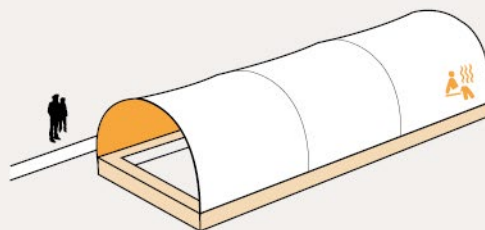
Testbedet etableres for å utforske om et slikt tiltak kan være permanent.



FLYTENDE BADSTUE

Tiltaket kan utvide det planlagte sjøbadet ved enden av Sørenga til også å inkludere badstuefasiliteter for vinterbruk.

Slike anlegg kan starte som en enkel konstruksjon og dersom det er vellykket, kan gjøres om til en mer fast innretning.



BISPEVIKA OG SØRENGA



En er på vei hjem fra skolen med ransel på ryggen. En annen betrakter Munchmuseet og Operaen på avstand. Bispevika og Sørenga er et nabolag der utsikten er "ikonisk".





5.9 GRØNLIA

ÅSRYGGEN,
SOLRIKT
OG BYENS PORTAL FRA SØR



OMRÅDEBESKRIVELSE

Grønlia har en sentral plassering i Oslo-amfiet med Ekeberg-åsen i bakkant. I åsryggen er Sjømannsskolen og Ekeberg-restauranten. Begge bygningene er viktige kulturminner av nasjonal interesse.

Grønlia består av utfylte arealer som ga jernbanen tilgang til havna. Grønliautstikkerens kaifront er i massiv granitt og verneverdig.

Beliggenheten mellom kaifronten i forkant, og den sørgående vei og jernbanetraseen opp mot Ekebergskråningen i bakkant, gjør området til en forlengelse av indre by med eneste påkobling mot Loallmenningen og Middelalderparken.

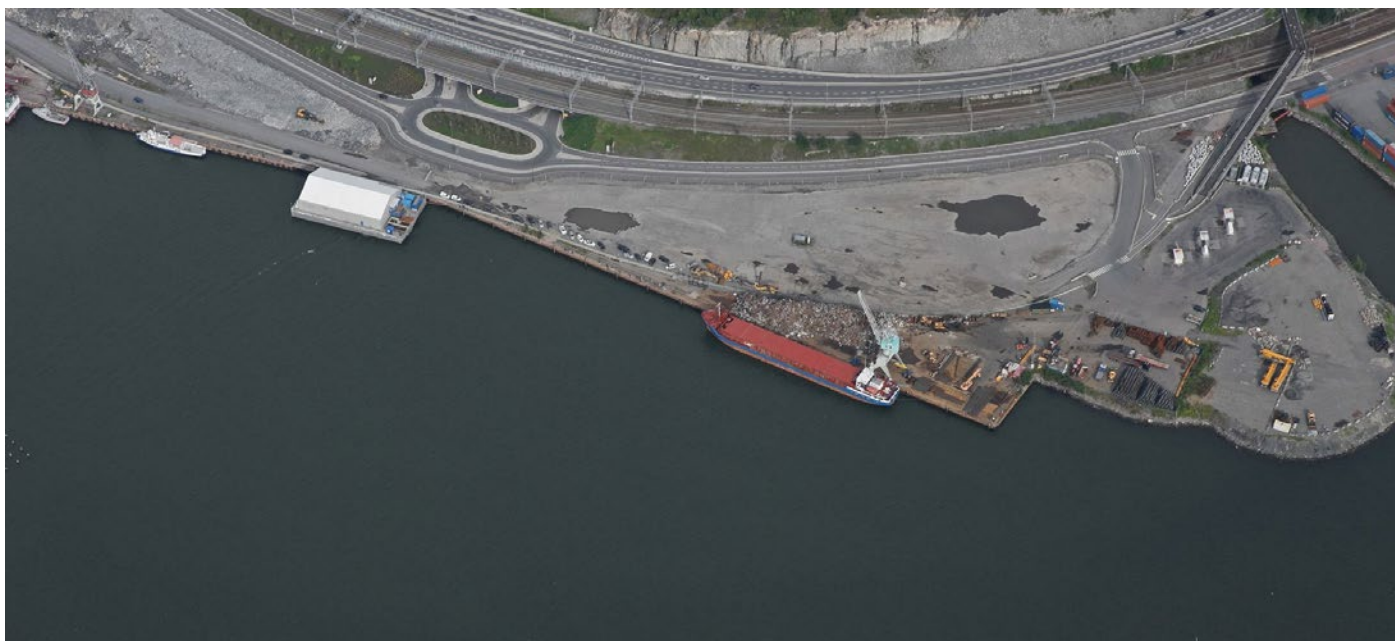
I henhold til dagens regulering vil promenaden gå i et indre byrom, med jevnlig fysisk og visuell kontakt med sjøen, mellom en kompakt bebyggelse på innsiden og en lamellbebyggelse som strekker seg ut i vannet på utsiden. Ferdselen gjennom området går i to traseer adskilt av bebyggelse som punkteres der en rundkjøring fordeler biltrafikken på tunnelsystemet gjennom sentrum. Her gir bebyggelsen rom for et båtanløp.

Grønlia vil være en viktig forbindelse til Ekeberg. Det er i dag mulig å krysse Mosseveien, gå opp en vei sør for Sjømannsskolen (Karlsborgveien) og videre opp langs Kongsveien, enten til Ekebergrestauranten, skulpturparken eller videre mot Ekebergsletta.

Området er regulert for bolig, forretning, kontor, hotell, bevertning, allmennyttige formål som kultur, serviceanlegg og småbåthavn med fotgjengerarealer mot sjøen. Mot Loallmenningen og Kongshavn vil det være mer offentlige funksjoner. Grunneier, HAV Eiendom, arbeider i dag med en ny regulering for området.

Under anleggsfasen må alternativ forbindelse sikres.

Grønlia er per i dag det mest uoppdagete området langs Havnepromenaden. For gående, syklende, pendlere og andre reisende sørfra er det samtidig det første visuelle møtet med Oslo, med et unikt panorama der avstanden til sentrum gir en frontal utsikt mot bykjernen og åsene bak.





HELHETSPRINSIPPER

ØKE KONTAKT MED VANNET OG BYEN

Lengst sør på Grønlia skal det etter planen opparbeides en parkmessig halvøy. Denne vil gi nær kontakt med vannet, Alnas utløp og utsikten mot fjorden.

SAMMENHENGENDE OG GJENKJENNBAR

Koblingen til gang- og sykkelsti langs Mosseveien i seg selv, men også videre opp mot Ekeberg, blir viktig fokuspunkt for Havnepromenaden på Grønlia. Dette bør være en landskapsmessig forbindelse og med det menes at promenaden bør gå over i noe annet enn en enkel bro. Forbindelsen bør formes mer som et "lokk" med vegetasjon og en materialitet som assosieres med et bymessig gulvbelegg.

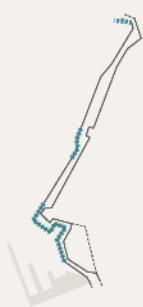
UTVIKLE OG RENDYRKE DELSTREKNINGENE

På Grønli ligger det et potensial i å iscenesette Oslo som en by ved fjorden. Står du på Grønli og ser rett vest, vil du oppleve Havnevirkksomhet mot sør på Kongshavn, øylandskapet mot vest og møtet mellom fjorden og byen nord og nordvest. Ny bebyggelse bør fremheve dette panoramaet.

For utviklingen av den kommende promenaden med tanke på trasévalg, blir det viktig å utføre nøyaktige sol- og vindstudier slik at ny bebyggelse ikke reduserer kvaliteten på promenaden.

INTEGRERE STEDER FOR OPPHOLD OG AKTIVITET

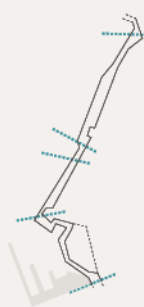
Etter planen går promenaden på innsiden av byggene langs vannet. Derfor er det viktig å opparbeide oppholdsrom der promenaden trappes helt ned til vannet.



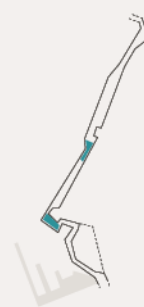
ØKE KONTAKTEN
MED VANNET OG BYEN



SAMMENHENGENDE
OG GJENKJENNBAR

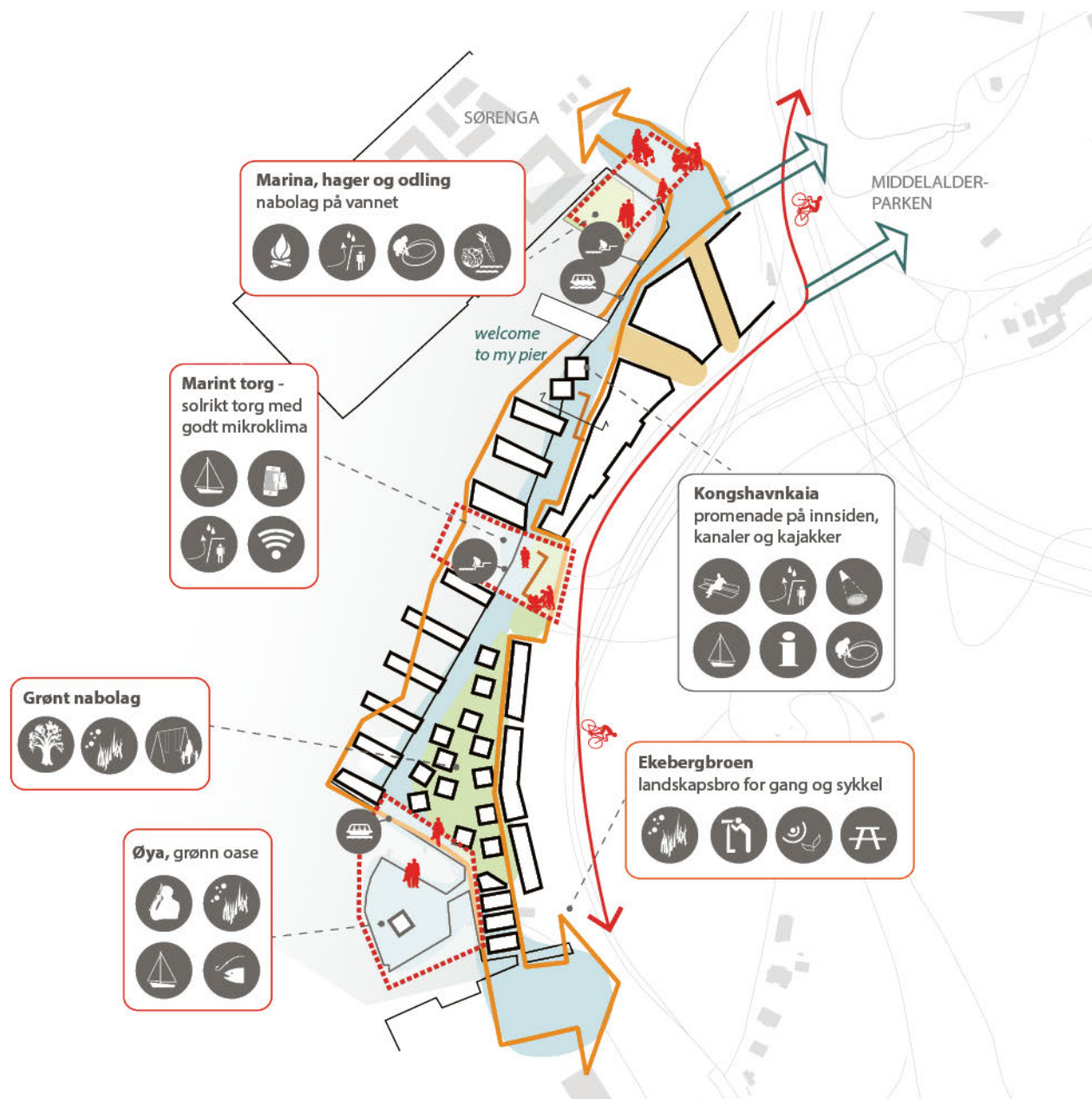


UTVIKLE OG RENDYRKE
DELSTREKNINGENE

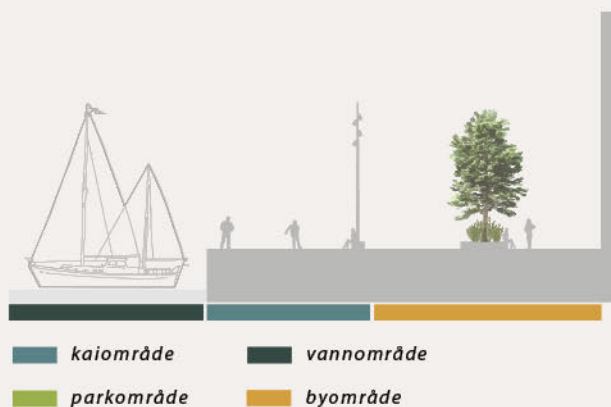


INTEGRERE STEDER FOR
OPPHOLD OG AKTIVITET

RETNINGSGIVENDE PLAN MOT 2030



PRINSIPIELT SNITT



- Havnepromenade
- komfortable koblinger
- hovedsykkelnett
- definerte områder
- vannkant
- park
- by
- se symbolforklaring kapittel 4.5

ETABLERINGSPRINSIPPER

FORSTERKE TVERRFORBINDELSER

Følgende anbefales:

- Skilting av veien mot Ekebergåsen

SAMMENKOBLING OG INFORMASJON

Følgende anbefales:

- Etablere flagg/vimpler der den temporære promenaden går.
- Etablere skilting og informasjonselementer ved tverrforbindelser og i overgangssoner til øvrige delstrekninger.

UTFORSKE POTENSIALET

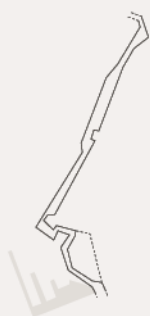
Følgende anbefales:

- Etablere et utkikkspunkt for augmented reality. Historie og fremtid.
- Ta i bruk mulighetsrommet for midlertidige events.

ØKT KOMFORT 24/7/365

Følgende anbefales:

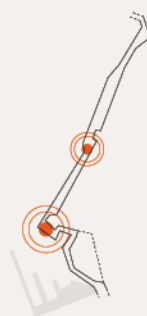
- Etablere en midlertidig oppholdssone ("shelter spots") med sitteplasser og belysning. En utsiktsplass for å ta byen i betrakning på dag- og på kveldstid.



**FORSTERKE
TVERRFORBINDELSER**



**SAMMENKOBLING
OG INFORMASJON**

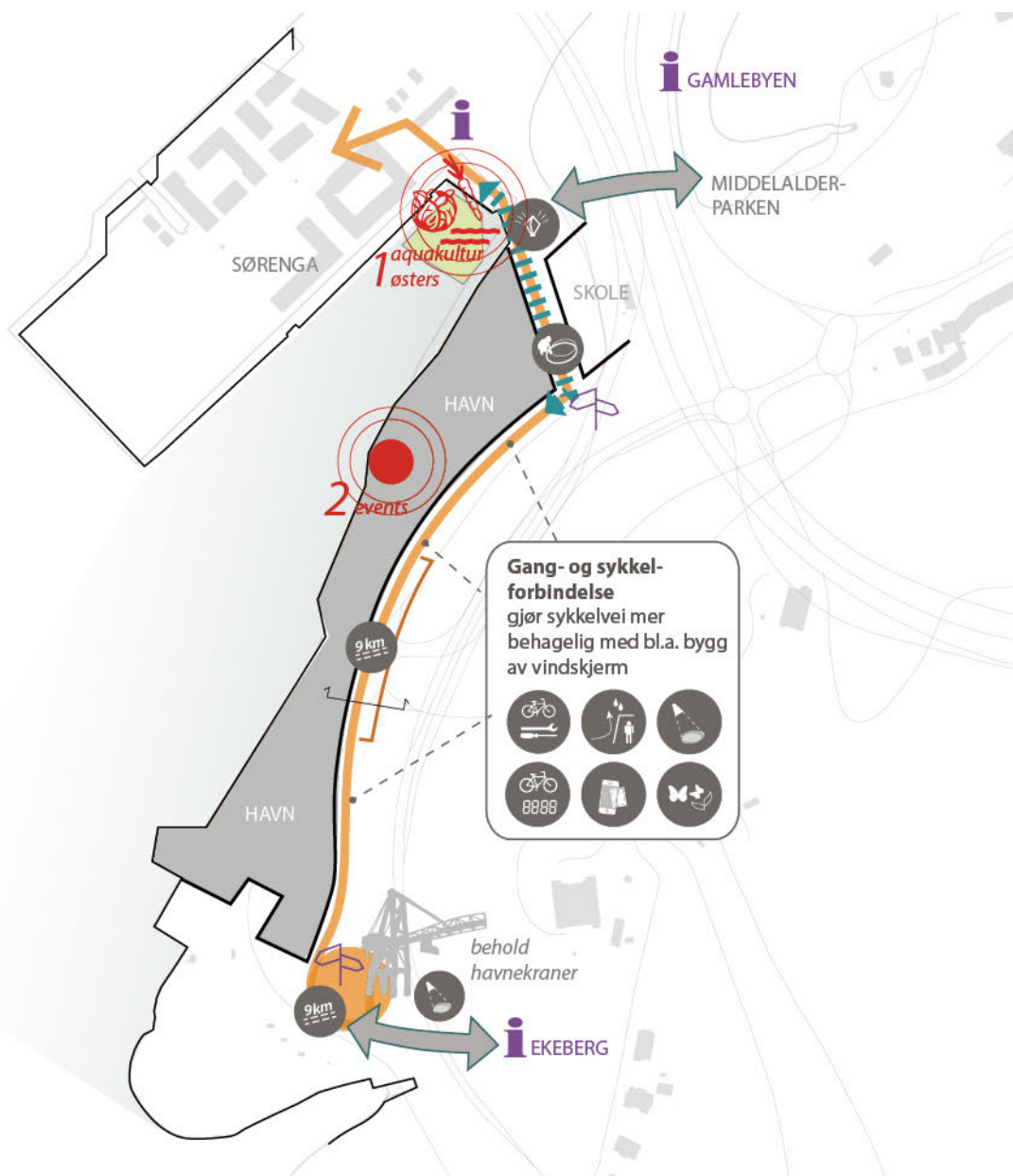


**UTFORSKE
POTENSIALET**

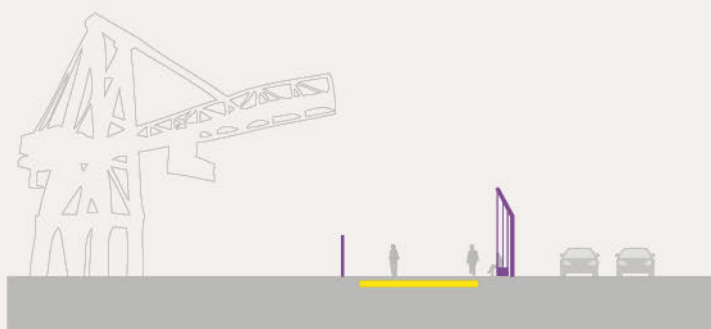


**ØKT KOMFORT
24/7/365**

FORESLÅTTE TILTAK I TIDLIG FASE



PRINSIPIELT SNITT



— Oslo HP utstrekning
— midlertidiga tiltak

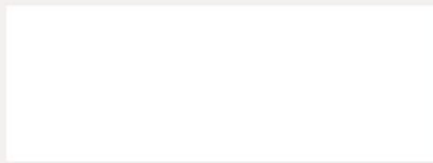
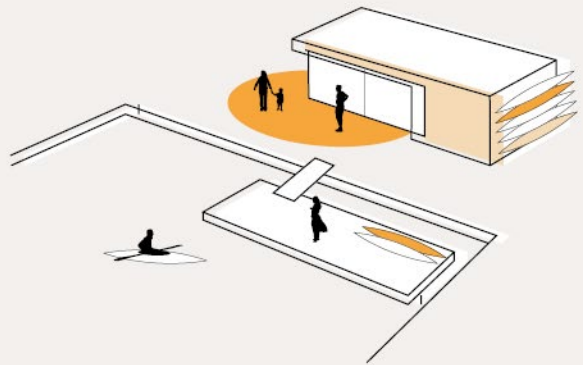
- Havnepromenadens utstrekning
- tvrrforbindelse
- ekstra tydelig kobling
- testbed
- infopunkt
- skilt
- shelterspots
- se symbolforklaring kapittel 4.5

MULIGE TESTBEDS

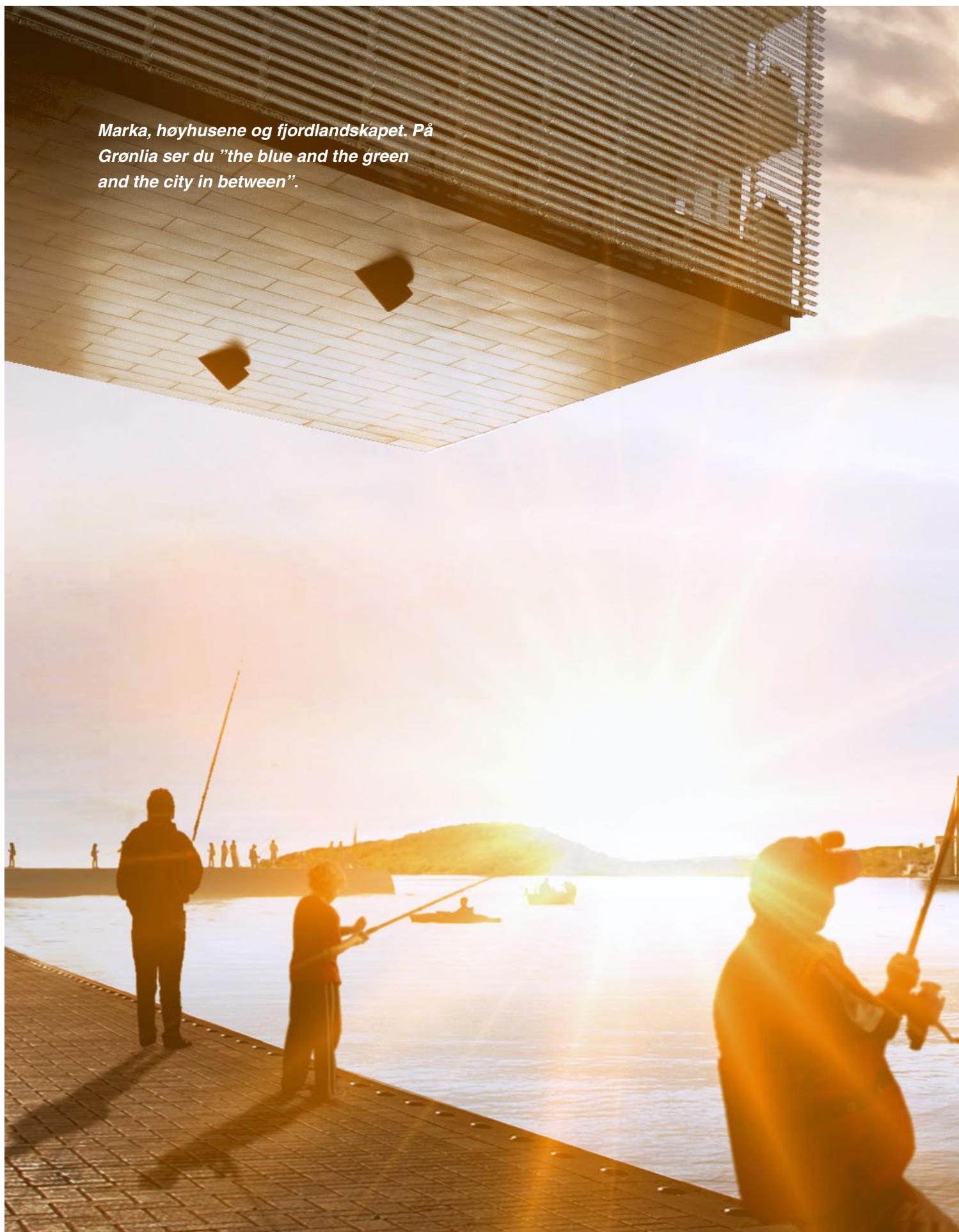
“VANNSPORT KLUBB”

En fasilitator for utleie av kajaker, kanoer, SUP, fiskestenger med mer for skoleklasser, private selskaper, turister, osv.

Denne klubben kan også ha fasiliteter for arrangementer og sammenkomster.



Marka, høyhusene og fjordlandskapet. På Grønlia ser du "the blue and the green and the city in between".







An aerial photograph of a city, likely Copenhagen, showing a dense urban area with various buildings and green spaces. A large, multi-story building is situated in a park-like area with many trees. To the left of the building, there is a complex highway interchange with multiple lanes and overpasses. The text "DEL III: STRATEGI" is overlaid in the center of the image.

DEL III: STRATEGI

6. BEHOV FOR ORGANISERING

6.1 DAGENS AKTØRER

Havnepromenaden går gjennom en rekke eiendommer med ulike grunneiere, både private og kommunale. Det er også flere planleggingsaktører som er og vil bli involvert i den kommende utviklingen. I tillegg finnes det andre aktører som er relevante, enten fordi de blir direkte berørt, eller fordi kan se på prosjektet Havnepromenaden som en mulighet som kan kobles opp mot deres virke.

GRUNNEIERE:

EBY
Oslo Havn KF
HAV
ROM
Bjørvika Infrastruktur
Norwegian Property (Aker Brygge)
Tjuvholmen Utvikling KS

INVOLVERTE PLANLEGGINGSAKTØRER:

PBE
BYM
Ruter
Statens Vegvesen
Kulturetaten

ØVRIGE KOMMUNALE AKTØRER:

Aktuelle bydeler
Byantikvaren

UTVALG AV ØVRIGE RELEVANTE AKTØRER LANGS PROMENADEN:

Munchmuseet
Den norske Opera
Akershus festning
Nasjonalmuseet på Vestbanen
Astrup Fearnley
Skulpturparken på Ekeberg

Ro- og seilklubber
Visit Oslo
Cruise- og fergeaktører

KART OVER EIENDOMMER



6.2 HVORFOR ORGANISERING?

Havnepromenaden i Oslo har potensial til å bli et av Norges viktigste offentlige rom. Den kan bli en turistdestinasjon både for utland og innland og den kan videreutvikles til å bli et innholdsrikt møte med fjorden for byens befolkning.

Samtidig er en helhetlig utviklingen av promenaden utfordrende da strekningen i dag både eies og driftes av ulike grunneiere, både kommunale og private, som til tider har ulike interesser og handlingsrom. I tillegg er tidsperspektivet et viktig element da enkelte strekninger oppfattes som ferdige utbygd eller planlagt, andre er under opparbeidelse og enkelte ligger langt frem i tid.

Med utgangspunktet i de to overnevnte faktorene, potensialet og utfordringene, blir behovet for å få til en samkjørt utviklingen av Havnepromenaden viktig.

Følgende oppgaver og muligheter vurderes som særskilte for den kommende utviklingen og som relevant i forhold til en diskusjon rundt organisering:

Oppfølging av prinsipp- og strategiplanen

- Følge opp prinsipper og føringer i planen
- Utføre aktuelle tiltak
- Utføre aktuelle testbeds
- Observere, vurdere og formidle resultatene av de ulike testbeds
- Utføre eller tilrettelegge for ulike events

Informasjon og markedsføring om Havnepromenaden

- Informere innbyggere, turister og andre aktuelle aktører om hva som skjer langs Havnepromenaden og mulighetsrommet for aktiviteter (virkemiddel hjemmeside, media osv.)
- Markedsføring av Havnepromenaden
- Organisere og utføre omvisninger

Aktivt utvikle og tilrettelegge for arrangementer og events

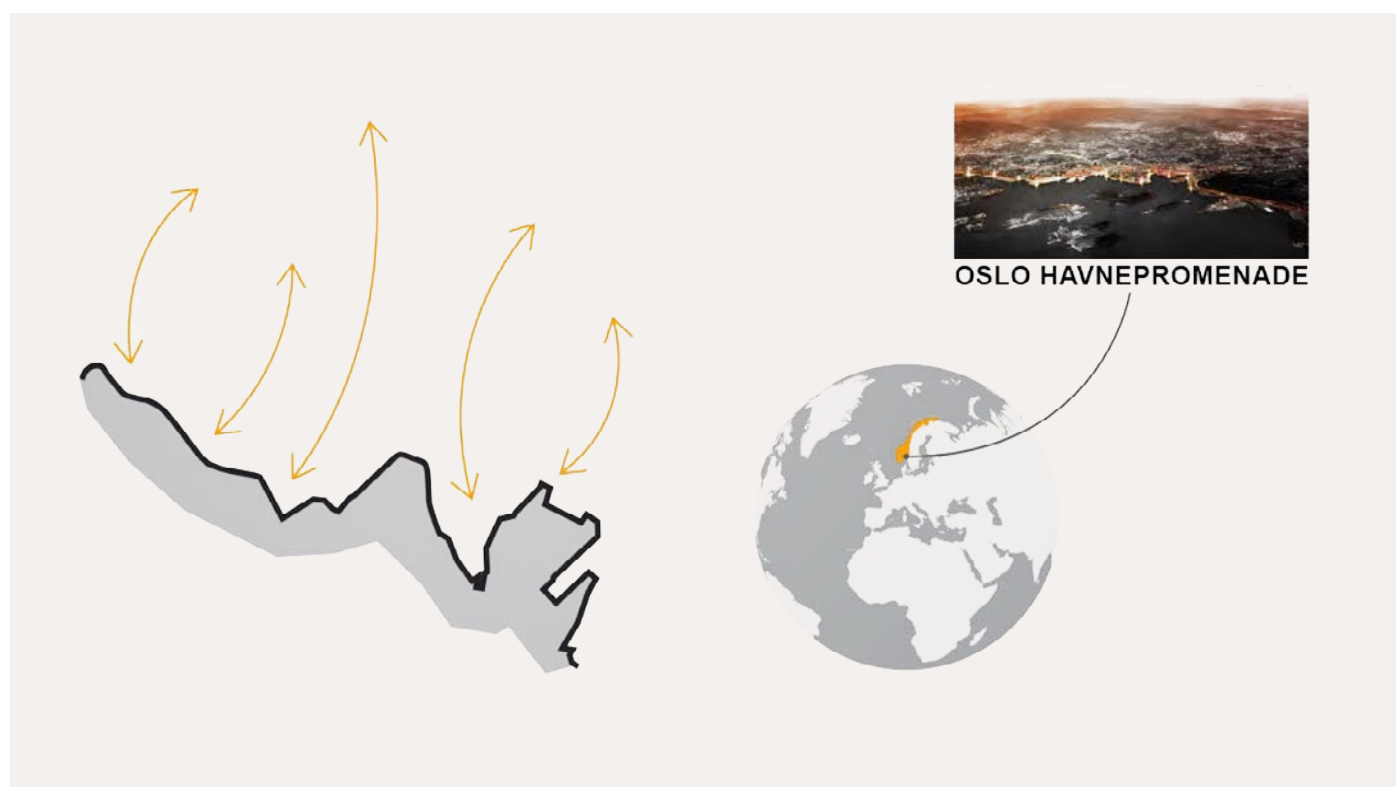
Koble Havnepromenaden til aktører og ressursmiljøer som ikke befinner seg der i dag for å la Havnepromenaden bli en del av et større nettverk.

Finansiering av temporære og permanente tiltak

Fremskaffe finansiering. Ulike tiltak, testbeds og events kan gi rom for ulike typer finansiering og finansieringsmodeller.

Drift og vedlikehold av temporære og permanente tiltak

De temporære tiltakene kan ha en annen driftsmodell enn de permanente.



"I use the harbour in Oslo so much, that's why I love it so much, I love going down there. It's not like Singapore, like every time you go back there it's a new building or something like that. It's more of a slow development, so when you mentioned this project for me, I was like oh yeah, that's exiting, I like! Get rid of that bleedin' motorway!"

"I'm quite passionate about the waterfront in Oslo, I've been there so many times (...) It's beautiful in the summer, but it's even more beautiful in the winter, it's cold, you know, you've got your silly little blanket on, it's stunning. There are lovely bars and restaurants, like, down in Oslo, that little strip of fishy bars, you've got your boats which is always a sneaky little novelty, people like that.

"Every country should develop their own coca cola or their own burgers and kick old coke and all that out. You've got to encourage your local Norwegian people to make their own small businesses, to grind their own coffee. This is the only future, is either that or Blade Runner where the corporations run the whole country. They're your two choices. And it's encouraging people to feel more proud about their city, the only interesting thing about a city is the unique little things about it, that's the only thing that distinguishes it from the town down the road. As soon as these things are gone they are gone, it's the only thing that makes your city different from anywhere else."

Ian Wright er en TV-kjendis, kjent for internasjonale reiseprogrammer "Globetrotter" og "Lonely Planet"



STAVANGER: URBAN SJØFRONT

Urban Sjøfront AS ble stiftet 14.06.02 for å videreføre satsningen til samarbeidsprosjektet under samme navn. Selskapet er eid av 21 private grunneiere / sentrale aktører i området og har en non-profit filosofi.

Formålet til Urban Sjøfront AS er: "å bidra positivt til utviklingen av Stavanger Øst, til beste for grunneiere, kommune og innbyggere i bydelen".

Urban Sjøfront AS en aktiv pådriver, initiativtaker og koordinator for byutviklingen av Stavanger Øst. Selskapet representerer en kollektiv satsning fra de private grunneierne i området og samarbeider tett med Stavanger kommune mht. å styrke Stavanger Sentrum.

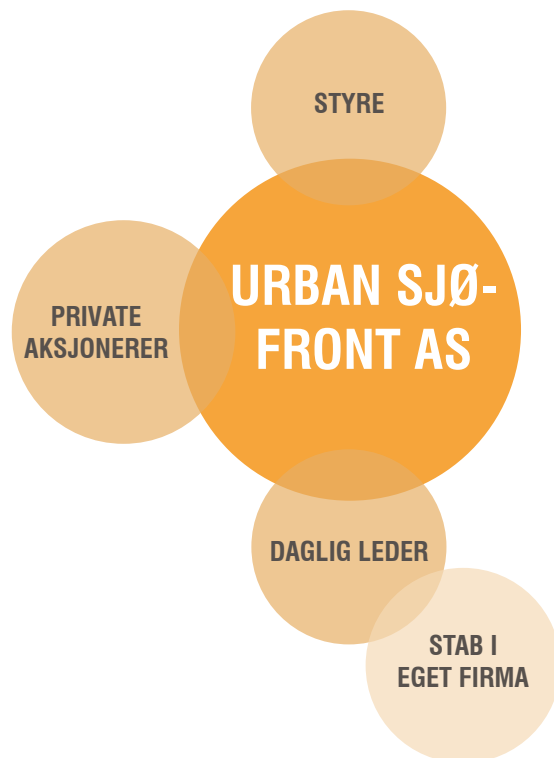
Urban Sjøfront AS er et byutvikingsselskap (ikke et utbyggingsselskap) som ivaretar en bredere dialog med kommunen enn det en utbygger normalt gjør. Likeledes initierer og ivaretar selskapet samarbeid mot en rekke ulike kompetansemiljøer, beboere, organisasjoner mv. og åpner dermed byutviklingen for en rekke aktører. Dette skjer ved at selskapet har videreført strategien fra samarbeidsprosjektet, der det parallelt med reguleringsplanene skulle arbeides aktivt for å stimulere til variert innhold og kvaliteter i området.

Arbeidet organiseres gjennom en rekke delprosjekter, der noen er enkeltstående mens andre bygger på -, eller supplerer, hverandre. Den interne organiseringen varierer utifra hvem som er involvert.

Styret består av seks representanter. Fire representanter er valgt fra eierne i selskapet, mens to representerer henholdsvis Stavanger kommune og leder i Storhaug Bydelsutvalg. Det er pr. i dag 21 aksjonærer i selskapet. Kommunen eier ingen aksjer, men sponser selskapet pr. i dag med kroner 500 000,- årlig.

Daglig leder i Urban Sjøfront AS, Aslaug Tveit, er også daglig leder i eget selskap Leva Urban design AS og bruker dette selskapet som kompetanse og kapasitet for ulike oppgaver.

"INTERESSEORGANISASJON"



NEW YORK: THE HIGH LINE

Etableringen av en opphøyd park i den gamle togskinnestrukturen, som skulle fange industrielle kvaliteter, men også rekreasjonelle – byens puls i kombinasjon med det rolige tilbaketrukne. Resultatet er et ”område” – et offentlig rom – midt i byen, der folk kan trekke seg tilbake, spasere eller slappe av.

Området ble oppkjøpt av Peter Obletz (privatperson) i 1984, tross motstand, som sammen med Amanda Burdon (direktør for byplanlegging) ønsket å realisere en ”garden in the sky” (”himmelpark”). Ved hjelp av en effektiv innsamlingsaksjon, ble til slutt parken bygd.

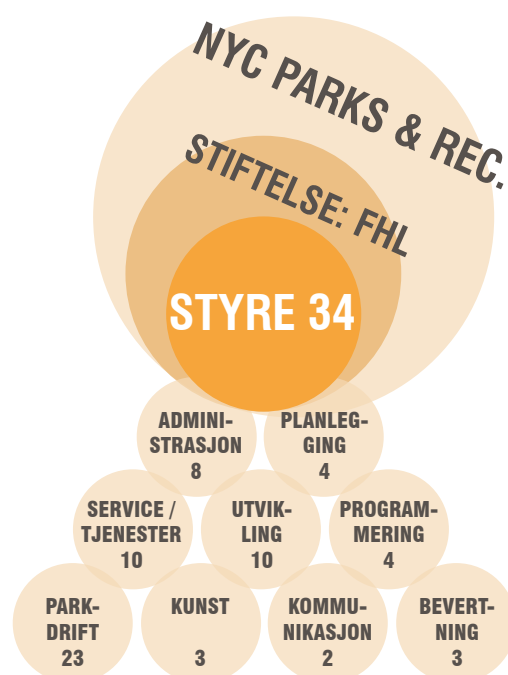
Parkens suksess kan ikke skilles fra byens – New Yorks – kvaliteter, fra butikker og hoteller blant annet, samtidig som parken formidler og ”selger” byen tilbake; et produkt av byen, som er med på å skape byen på nytt. Dette sammenfaller i stor grad med synergieffektene man ser for seg mellom Havnepromenaden og byen den inngår i. Oslo. Også det at Highway Line fanger noe historisk og industrielt, men transformerer det til en friske og naturorientert offentlig rom for en urban befolkning, er her relevant. Strategien for utviklingen er også relevant å sammenligne med: Det er ikke de nye byggene eller strukturene som har stått i fokus, men snarere har arbeidet bestått i vellykket definering av området og attraktiv programmering av og for aktivitet.

Organiseringen av drift og vedlikehold er sentrert rundt den idealistiske stiftelsen Friends of the High Line (FHL), etablert i 1999 av to privatpersoner. I dag har organisasjonen et omfattende styre og er innlemmet som en privat partner i New Yorks avdeling for park og rekreasjon. FHLs hovedmålsetting er å bevare High Line’en som et tilgjengelig offentlig rom for tilreisende og hele byens befolkning. Det er FHL som har ansvaret for vedlikehold og drift, samt videre utvikling, som i hovedsak skjer ved hjelp av stiftelsens arbeid med innhenting

av private sponsormidler, samt inntekter knyttet til guiding og undervisning, til blant annet skoler. I tillegg baserer de seg på en del frivillig arbeid og medlemmer som betaler kontingent, samt salg av diverse produkter. I dag står FHL selv for 90 prosent av driftsbudsjettet.

Utviklingen av undervisningstilbudet skjedde i samarbeid med fagkyndige konsulenter, og ble tilpasset New Yorks ”lærestandard” for å sørge for relevans utover ren underholdningsverdi.

“PRIVAT EIENDOM”



KØBENHAVN: COPENHAGEN X

Et selvstendig, tidsbegrenset (2001 – 2012)

byformidlingsprosjekt innunder og forankret i Dansk Arkitektur Center (DAC), administrert og finansiert av Fredriksberg kommune, København kommune og Realdania. DAC har hatt ansvaret for drift og utvikling. Organisering: Styringsgruppen ble nedsatt av 6 representanter fra de 4 aktørene: 1 fra Realdania, 2 fra København kommune, 2 fra Fredriksberg kommune og 1 fra DAC.

Målsettingen bak Copenhagen X (CX) var å forbedre og synliggjøre Københavns utvikling innenfor arkitektur og byutvikling – et utstillingsvindu som formidler byen og prosjekter til et bredere publikum. Men også være en aktiv aktør i selve utviklingen. CX har således fylt et "hull" i kommunenes kommunikasjonsstrategi, hvor man har lyktes med formidling det ellers ikke er tid eller ressurser til å prioritere. Spesielt viktig å trekke fram er den frittstående og upartiske rollen CX har hatt, som har tillatt et konstruktivt, nyansert og kritisk blikk.

Målgruppene har vært byens innbyggere i bredeste forstand, men også fagpersoner, beslutningstakere og turister.

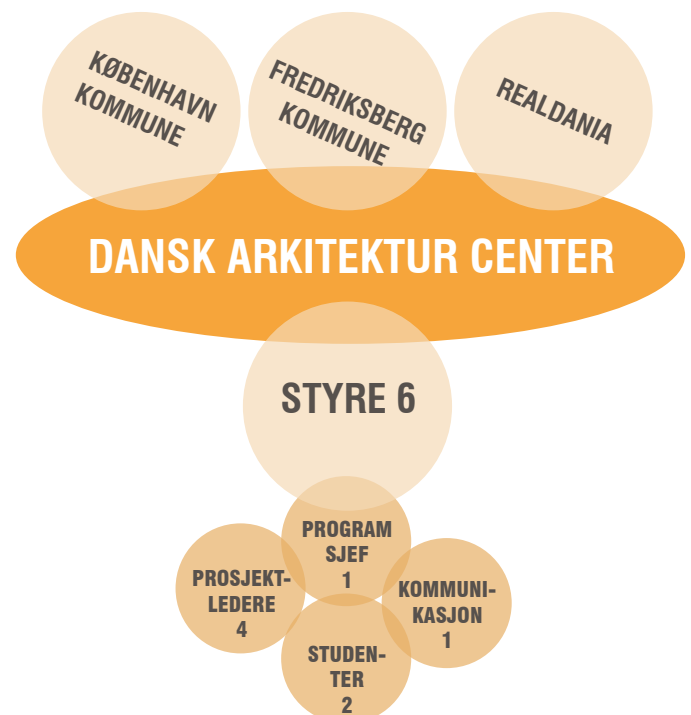
Prosjektet har resultert i en rekke forskjellige produkter, som nye prosjekter, aktiviteter, litteratur og trykksaker, digitale verktøy og så videre. Konkrete eksempler er blant annet nettside, galleri, applikasjoner til smarttelefoner, by- og sykkelkort, nyhetsbrev, guidede turer, byguide, utstillinger, debatter og foredrag, samt arkitekturløpet, som er en mosjonshappening.

I evalueringsrapporten fra 2011 trekkes det fram at prosjektet både har lyktes i å nå fram til brukere og sikre nytenkning og videreutvikling av aktiviteter og produkter underveis. Det poengteres videre at nytenkning som dette trenger tid for å finne sin form, og at prosjektet ble spesielt slagkraftig fra 2005 og framover.

Finansiering: Realdania: 63m. dkr / København kommune: 15,9m. dkr / Fredriksberg kommune: 1,81m. dkr / Eksterne parter: 1,45m. dkr

Tilskuddsmidlene har blitt tildelt gjennom rammeavtale, 3 år av gangen, i tillegg til at partene har gitt tilskudd ad hoc til konkrete aktiviteter, samt at eksterne aktører har bidratt der det har vært relevant og aktuelt.

“BYEN / KULTUR”



AMSTERDAM: NDSM-WERF

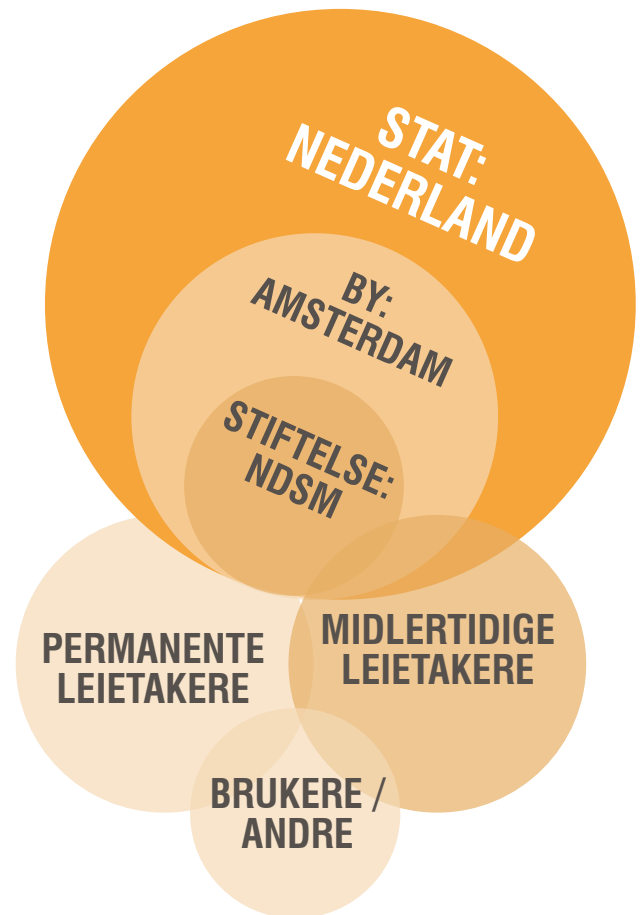
Restene av Nederlands største skipsverft - et område som lenge lå brakk og forfalt - er i dag transformert til en arena for alternativ kulturaktiviteter og -virksomhet. Så som teater og kunst, skateboard og lignende i tillegg til kommersiell virksomhet, hovedsakelig knyttet opp mot kreative yrker (markedsanalytikere, MTVs hovedkontor i Europa, atelier og så videre). Resultatet er et samfunn i samfunnet, med en særegen egen identitet som supplerer den øvrige byen.

Områdefornyelsen og videre drift er sponset av Bystyret i Amsterdam. Selve driften står kunstnerkollektivet NDSM for - en organisering av kreative entreprenører.

Området er i dag blitt en sentral europeisk arena for undergrunnskultur og events, som festivaler og lignende. Men i tillegg har området blitt et attraktivt offentlig rom, som legger til rette for rekreasjon som sykling og spaserturer, i tillegg til de mange aktivitetene man kan bedrive der, utstillingene, samt spise- og drikkestedene.

Utvikling og drift er så langt finansiert hovedsakelig av Amsterdam Broedplaats Fund (ABF), som er en offentlig innstans som finansierer tiltak for å stimulere arbeidsplasser og næringslivsvekst, i tillegg til statlige midler. Totalt utgjør dette så langt 10 millioner euro. Det genereres også en del inntekter fra leietakere og forretningsvirksomhet (så langt 3 millioner euro), i tillegg kommer inntekt fra spesielle eventer som festivaler og den slags.

“DISPONERTE AREALER”



ANBEFALING

I vurderingen om å anbefale en form for organisering som kan ivareta de aktuelle oppgavene og mulighetene for Havnepromenaden ligger det i utgangspunktet alltid et spørsmål om hvem som får noe ut av en slikt tiltak.

Dette vil sannsynligvis variere fra aktør til aktør, men det kan være mulig å definere noen felles målsettinger som de fleste er tjent med. At Havnepromenaden blir brukt, at den er trygg og at den gir bedre tilgang til vannet enn i dag, er eksempler på overordnede målsettinger.

Som en del av denne planen ligger det en strategi om å teste ut, å eksperimentere med utviklingen av enkelte områder før de permanente tiltakene defineres eller etableres. Denne strategien er også noe som kan overføres til spørsmålet om organisering.

Det foreslås derfor en organiseringsløsning på to nivåer. Det ene nivået handler i hovedsak om de temporære tiltakene og og det andre nivået handler i hovedsak om de permanente tiltakene og den langsiktige planleggingen av promenaden.

Organisasjonen for det temporære foreslås som en privat initiert stiftelse, non profit aksjeselskap eller tilsvarende, mens den permanente foreslås som en gruppe bestående av dagens forvaltnings- og/eller planleggingsmessige aktører.

Organiseringen for det permanente (heretter HP-OP)

Når Havnepromenaden er "ferdig utbygd" er det naturlig at det er de forvaltningsmessige aktørene overtar ansvaret for driften av Havnepromenaden. Fram til da, i den kommende utviklingsfasen, bør flere aktører inngå i et samarbeid slik at alle interesser ivaretas. Følgende er tre eksempler på mulige organiseringssammensettinger der flere selskapsformer er aktuelle:

- En sammensetting av ulike grunneiere
- En sammensetting av ulike forvaltere (BYM, Oslo Havn, Norwegian Property, TH KS)
- En sammensetting av ulike kommunale aktører (BYM, Oslo Havn, PBE, KUL, EBY)

Gruppen kan ha som mandat å følge opp prinsipp- og strategiplanen og samkjøre ulike permanente tiltakene i utviklingsfasen på kort og på lang sikt. Gruppen må ha et styresett bestående av representanter som kjenner handlingsrommet til sin egen organisasjon og et operativt sekretæriat som kan stå for administrering, planlegging og iverksetting av tiltak.

Organisasjonen for det temporære (heretter HP- OT)

Organisasjonen kan opprettes som et privat initiert stiftelse, non profit aksjeselskap eller lignende med klare vedtekter som definerer hensikt og handlingsrom. Organisasjonen bør være koblet sammen med en referansegruppe, eksempelvis bestående av aktører fra grunneierne, Kulturetaten, Norsk Form, Visit Oslo, etc., og en interessegruppe, bestående av f. eks roklubber, seilforeninger, historielag etc.

Organisasjonen for det temporære kan for eksempel stå for følgende oppgaver:

- Oppfølging av prinsipp- og strategiplanens tanker om testbeds (utførelse/observasjon, registrering og formidling)
- Formidling og profilering av HP generelt (f.eks utvikle og drifte havnepromenaden.no)
- Mottaker (postkasse) for ulike initiativer (informerende, ikke besluttende)
- Aktiv pådriver og tilrettelegger for ulike arrangementer og events.
- Innhente finansiering for ulike egeninitierte temporære prosjekter

“ORGANISERING AV DET PERMANENTE”



Organisasjonens driftsbudsjett er i hovedsak privat finansiert i form av sponsorer og samarbeidspartnere, men det anbefales at kommunale aktører bidrar som sponsorer. Den har en enkel arbeidsstab som er finansiert av et driftsbudsjett og søker finansiering til ulike prosjekter uavhengig av driftsbudsjettet.

GRENSESNITTET

Et forenklet grensesnitt kan være at organisasjonen for det permanente jobber med utviklingen av det under bakken (det permanente bygde) og organisasjonen for det temporære jobber med de som skjer oppå bakken.

Eksempelvis har det blitt diskutert en forbindelse mellom Marinaen på Frognerstanda og Bygdøy der flere forslag har kommet opp i løpet av prosessen. En bro, en kabelferge eller en sesongbasert lettere båtforbindelse. Organisasjonen for det permanente kan jobbe for en broforbindelse dersom det er interessant, mens organisasjonen for det temporære kan ta initiativet til å organisere og iverksette en båtforbindelse i høysesongen, gjerne basert på frivillighetsarbeid. Det temporære tiltaket kan igjen vise seg å gi noen interessante erfaringer til en eventuell permanent forbindelsesløsning.

Fordeler ved en slik tilnærming til organisering

En ikke-kommunal organisasjon for det temporære gjør at dagens eierstrukturer og beslutningsmyndighet beholdes. Organisasjonen for det temporære kan ikke oppføre prosjekt eller arrangere events uten forvaltningsaktørenes godkjenning.

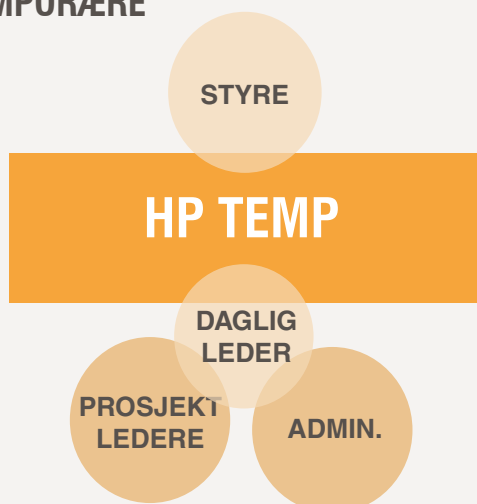
Erfaringer fra organisasjonens arbeid og innsamling av data fra de ulike testbeds og events vil være offentlig tilgjengelig materiale og kan komme organisasjonen for det permanente til gode.

Med utgangspunktet i at organisasjonen for det temporære er privat initiert, kan opprettelsen i prinsippet skje umiddelbart.

“ORGANISERING AV DET TEMPORÆRE”

PRIVAT INITIERT

I hovedsak privat finansiert.
Avgrensede prosjektmidler.



REFERANSEGRUPPE:

KULTURETATEN
NORSK FORM
VISIT OSLO
BYM
OSLO HAVN
MED FLERE

7. PLAN FOR MEDVIRKNING

Et gjennomtenkt forhold til medvirkning, og hvordan medvirkning gjennomføres, vil være viktig i realiseringen av Havnepromenaden. Medvirkning i utviklingsprosesser fyller i hovedsak tre funksjoner. For det første har medvirkning en egenverdi ved at de involverte aktørene tilegner seg en følelse av eierskap til prosjektet gjennom involvering i prosessen. For det andre gir medvirkning grunnlag for kunnskapsbasert konseptforankring ved at relevante aktører med eksplisitt kunnskap inviteres inn. Og for det tredje bidrar medvirkning til kvalitetssikring ved at det underveis i prosessen kan innhentes empirisk grunnlag for å evaluere prosessen.

TRE FUNKSJONER

1. Egenverdi: Skaper eierskap gjennom prosessinkludering.
2. Nytteverdi: Kunnskapsbasert konseptforankring.
3. Kvalitetssikring: Empirisk grunnlag for evaluering.

Den foreslåtte medvirkningsplanen skjer i tre faser:

FASE 1 - INVOLVERING AV GRUNNEIERE OG PLANMYNDIGHETER

Den første medvirkningsfasen er å involvere prosjektets grunneiere og planmyndigheter ved å initiere arbeidsseminarer som kan identifisere og systematisere deres respektive planer, interesser og handlingsrom. I forbindelse med et prosjekt av denne størrelsen kan vi forvente både sammenfallende interesser og interessemotsetninger. For at resultatet skal bli så vellykket som mulig er det viktig å ha klart for seg hva disse kan være fra starten av, slik at arbeidsseminarene ikke risikerer å stoppe opp på grunn av unødvendige problemer som melder seg underveis.

I en diskusjon om muligheter og utfordringer synliggjøres både konkrete ideer og muligheter, samtidig som problematiske forhold avdekkes på et tidlig og stadium og kan hindre konflikter senere i prosessen.

FASE 2 - INVOLVERING AV KOMMERSIELLE AKTØRER, INTERESSEGRUPPER OG RESSURSMILJØER

Den andre medvirkningsfasen handler om å kartlegge og involvere aktører som kan aktivere områdene langs promenaden. Dette gjelder både aktører som befinner seg på promenaden, men også de som ikke har en plass der i dag.

Aktørene kan ha kommersielle eller bruksmessige interesser eller være organisasjoner eller ressurspersoner som gjennom sin fagkompetanse representerer bruksinteresser for ulike grupper med ulike behov (for eksempel Norges blindforbund, Syklistenes landsforening, NIF, osv.).

Fordi Havnepromenaden skal oppfattes som en integrert del av byen og en forlengelse av byens offentlige rom er det også naturlig å trekke frem bydelene som Havnepromenaden går gjennom som ressurser. Her finnes ressurspersoner som i det daglige jobber med sosiale programmer og ordninger som kan kobles til og styrke promenaden som et offentlig rom.

I tillegg bør det legges en innsats i å identifisere tilsvarende representanter fra byen overordnet, som gjennom bidrag til byens mangfold har posisjonert seg som nøkkelpersoner i Oslos utvikling. Slike personer bør også inviteres inn i prosessen.

FASE 3 - TESTBEDS

Den tredje medvirkningsfasen handler om en erfaringsbasert utvikling. Å kartlegge befolkningens representative og faktiske behov og preferanser, interesser og holdninger er ofte utfordrende fordi forskning har vist at hva folk svarer på konfronterende spørsmål om hva de ønsker å gjøre svært ofte avviker fra deres faktiske handlinger. Ved i stedet å observere hvordan folk responderer og kreativt interagerer med tilbudene og opplevelsene som introduseres, får man bedre forutsetninger for å kartlegge de reelle behovene, som igjen vil styrke den sosiale bærekraften i prosjektet.

Gjennom testbedene har vi mulighet til å observere folks interaksjon med tilbud og opplevelser og på en naturlig måte få dem i tale. Det vil si at vi kan legge vitenskapelige metoder til grunn for en organisk utvikling av promenaden på befolkningens premisser der det er rom for å gjøre justeringer underveis.



8. EVENTSTRATEGI

En strategi for arrangementer og events på Havnepromenaden handler om å etablere en bevisst plan for hvor og hvordan ulike typer arrangementer kan avholdes og hva man ønsker å oppnå med disse som en del av havnepromenadeprosjektet.

Det finnes potensielt fire typer arrangementer:

1. De daglige – slik som guidede turer for turister
2. De jevnlige – som undervisning av f.eks skoleklasser
3. De selvstendige – slik som en rockekonsert, en matfestival eller popup aktiviteter
4. De årlige – slik som Havnelangs (Oslo Havn KF)

En del slike arrangementer foregår i dag langs promenaden uten at de er satt i et system. En strategiplan for arrangementer kan omhandle 4 temaer som til sammen utgjør en helhetlig tilnærming i tråd med dette visjoner og mål i dette dokumentet:

AKTIVISERING OG BEVISSTGJØRING AV NYE OMRÅDER

Enkelte områder langs Havnepromenaden som f.eks Grønlia og Filipstad har en utviklings- og utbyggingsfase foran seg. I disse fasene, før det permanente etableres, er det mulig å avholde ulike events for å gjøre befolkningen bevisst på hva som skjer og hva som kommer.

BRUK AT EVENTS FOR Å FORLENGE SESONGEN

Arrangementer og ting som skjer langs promenaden kan være et tiltak for å ta i bruk området større deler av året. En rokonkurranse i Frognerkilen i november tydeliggjør at vannet fremdeles kan brukes selv om det er kaldt på land og en "levende lys/fakkelnatt" langs Akershusstranda og Vippetangen i januar kan gjøre at bevisstgjøringen om promenaden som et vakkert sted også på vinteren blir tydeligere.

Tydeliggjøre og formidle havndlingsrommet for arrangementer
Det finnes mange engasjerte aktører rundt om i byen og utenfor Oslo. Både frivillige og kommersielle. En tydeliggjøring av hvordan det er mulig å ta i bruk, leie eller låne deler av promenaden eller tilstøtende byrom kan øke tilfanget av forespørsler for at arrangementer og hendelser.

MARKEDSFØRE HAVNEPROMENADEN

For å gjøre promenaden til en kjent destinasjon blir det viktig å dokumentere og formidle alt det spennende som skjer der gjennom året. Dette handler om å la Havnepromenaden bli en del av valgalternativene f.eks for en familie som skal på søndagstur eller turister som skal på besøk til Oslo. Først kjennskap, så kunnskap, så kommer eierskap.

I henhold til kapittelet om organisering er implementeringen av denne strategien relatert til organisasjonen for det temporære.



Fokus Bank
**OSLO
MARATON**
21. - 22. SEPTEMBER 2012




REFERANSER

BILDER

De fleste bilder i dette dokumentet er egne eller kommer fra Flickr.com og kan benyttes uten kildehenvisning. Med unntak av følgende bilder der vi har oppgitt kilde.

BILDER SIDE 16-18

Vertikalfoto copyright Google

Øvrige foto Marius Grønning

KABELFERGE I VANNET, 67

<http://www.gps-tour.info/de/touren/detail.69415.html>

KABELFERGE MED SYKLISTER, 67

<http://www.wesel.de>

VENTEPLASS FOR FERGE, 67

http://toraa.blogspot.se/2010_08_01_archive.html

KORKEASAARI UTSIKTS TÅRN, 78

<http://www.arcspace.com/features/ville-hara/korkeasaari-lookout-tower/>

HIGH LINE PARK NEW YORK CITY, 78

<http://www.detail-online.com/architecture/topics/overview-high-line-park-in-new-york-007510.html>

UTSIKTSTÅRN, 78

<http://www.ri-eg.com/>

STRANDEN I KØBENHAVN, 79

<http://www.visitdenmark.co.uk/en-gb/denmark/sas>

INNENDØRS SKATE PARK, 79

<http://brianblogskateboard.blogspot.se/p/indoor-skateparks-vs-outdoor-skateparks.html>

FIETSAPPEL - SYKKELPARKERING, 90

<http://architectuur.nl/project/fietsappel-alphen-aan-den-rijn/>

FLYTENDE HAGER, 91

<http://exploring-and-observing-cities.org/tag/urban-agriculture/>

KAIEN, 91

<http://www.trendingcity.org/europe/>

PAVILJONG, 102

<http://www.designboom.com/architecture/modulorbeat-switch/>

GATE KUNST, 102

<http://www.street-art-avenue.com/2013/08/berges-seine-jean-pierre-jpe-artiste-craie-jardin-2899>

MALTE BYGULV, 102

<http://www.alaska-in-pictures.com/colorful-art-mural-roberts-creek-british-columbia-8950-pictures.htm>

ET GIFT PAR, 103

<http://www.theknot.com/Vendors/Atlantis/Profile/CAR/222/517312/profile>

PAVILJONG, 103

<http://www.arch2o.com/swoosh-pavilion-architectural-association/>

RENSDYR PAVILJONG, 114

[http://www.architectura.be/nieuwsdetail_new.asp?id_teks t=3332&content=Archdaily%E2%80%99s%20Building%20of%20the%20Year-Awards%20:%20Rendierpaviljoen%20in%20het%20Noorse%20Hjerkinn%20door%20Snohetta%20Architecten%20\(10/14\)](http://www.architectura.be/nieuwsdetail_new.asp?id_teks t=3332&content=Archdaily%E2%80%99s%20Building%20of%20the%20Year-Awards%20:%20Rendierpaviljoen%20in%20het%20Noorse%20Hjerkinn%20door%20Snohetta%20Architecten%20(10/14))

SAUNA, 114

<http://cfmza.com/services/saunas/>

FEST, 126

<http://docken.squarespace.com/>

KAIA, 126

<http://www.visitdenmark.se/sv/kopenhamn/attraktioner/kopenhamn>

ØYA, 126

<http://consequenceofsound.net/oja-festival/>

AKVARIUM, 127

<http://www.architizer.com/blog/public-art-of-the-week-old-phone-booths-converted-into-aquariums/>

PAVILJONG, 127

http://www.archi-guide.com/VL/Fra/saint_nazaire.htm

PAVILJONG, 138

<http://www.bureausla.nl/noorderparkbar/>

MALT GULV, 139

<http://www.timeout.com/paris/en/things-to-do/les-berges-sur-seine>

HENGEKØYER, 139

<http://exploring-and-observing-cities.org/tag/urban-agriculture/>

ØSTERS FARM, 150

http://www.ecy.wa.gov/programs/sea/shorelines/smp/handbook/aquaculture_guidance.pdf

FLYTENDE SAUNA; INTERIØR, 151

<http://www.theguardian.com/travel/2007/dec/13/berlin.top10>

BLÅ KANOER, 162

<http://kajakhotellet.dk/>

FLYTEBRYGGE, 162

<http://www.panoramio.com/user/4607615>

URBAN SJØFRONT, 172

<http://www.stavanger.kommune.no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Urban-sjofront/>

COPENHAGEN X, 174

<http://www.arkitektur.se/copenhagen-x>

HIGH LINE PARK NEW YORK, 173

<http://www.popscreen.com/p/MTYxNTIwMTE=/The-High-Line-New-York>

EVENTSTRATEGI, 181

http://www.oslohavn.no/no/forside/Velkommen+til+Havnelangs.b7C_wlfOXP.ips

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=372969412721780&set=a.187827374569319.42575.187826944569362&type=1&theater>

<http://www.aktivioslo.no/hvaskjer/bondens-marked/>

<http://www.roklubben.no/i-morket-er-alle-katter-graa--og-roere-er-intet-unntak>

LITTERATUR

Choay, F. (2003), *Espacements: L'évolution de l'espace urbain en France*, Milano, Skira editore (1st ed. Paris 1969).

Grønning, M. (2011), "What is the Fjord City?", i *Territorio* 56/2011, s. 141-150.

Habermas, J. (1989), *The Structural Transformation of the Public Sphere*, Cambridge, Polity Press (orig. 1962 *Strukturwandel der Öffentlichkeit*, Darmstadt & Neuwied, Hermann Luchterhand Verlag)

Hals, H. (1934), *Stor-Oslo: forslag til generalplan fra den av Oslo, Aker og Bærum koummuner under 24-11-1928, 23-10-1929 og 17-3-1932 nedsatte komité: karter og bilag*, Oslo, Komitéen.

Le Robert, *Le Petit Robert: dictionnaire de la langue française*, Paris, Dictionnaires Le Robert.

Louisy A., Billiard I. (1988), *Plan urbain / espaces publics: groupe de travail*, Paris, La Documentation française.

Mazza, L. (2004), *Piano, progetti, strategie*, Milano, Franco Angeli s.r.l.

Mazzoleni, C. (2009), *La costruzione dello spazio urbano: l'esperienza di Barcellona*, Milano, Franco Angeli s.r.l.

Oslo kommune PBE 1999, *Kommunedelplan for indre Oslo (KDP nr. 13): Infrastruktur, bystruktur, bymiljø – visjon og veivalg for en bærekraftig byutvikling*, Oslo, Oslo kommune Plan- og bygningsetaten.

Paquot, T. (2009), *L'espace public*, Paris, Éditions La Découverte.

Plansamarbeidet, *regional plan for areal og transport (2012), Konkretisering av alternativene: utbyggingsalternativer for 2030 med perspektiv mot 2050*, Oslo, Plansamarbeidet.

Sennett, R. (1994), "The Powers of the Eye", i Russel Ferguson (ed.), *Urban Revisions: Current Projects for the Public Realm*, Cambridge MA, MIT Press.

Tvilde, D. (2010), "Oslo's Waterfront and Urban Territory: Dynamics of Transformation", i *Territorio* 56/2011, s. 151-157.



Plan- og bygningsetaten

Besøksadresse: Vahls gate 1

Postadresse: Boks 364 Sentrum, 0102 Oslo

Telefon: 21 80 21 80

Internett: www.pbe.oslo.kommune.no

E-post: postmottak@pbe.oslo.kommune.no

Saksnummer: 201200573

